

EL MIRALL

núm. 70

325 ptes

Dossier: el català a l'escola

Gonzal Castelló / Bartomeu Forteza / Colau Vives

L'homogeneïtzació de la cultura

Sa Nostra més gran inversió: créixer per servir.

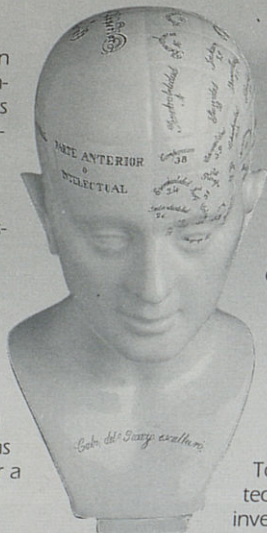
Trenta mil m² d'intel·ligència tecnològica

Un edifici de dues torres bessones plasmades en un mirall de vidre i acer, ben a prop de les principals vies de comunicació de la Palma del dos mil i en línia amb la millor arquitectura tecnològica d'Europa. **Ubicació.**

Un projecte que reuneix totes les unitats operatives fins ara disperses en llocs diferents i distants entre si. **Unificació.**

Un espai interior intel·ligentment dissenyat per agilitar i afavorir al màxim les relacions i els serveis amb la finalitat d'optimitzar els recursos i servir millor. **Optimació.**

Un milió de metres de cables i fibra òptica; mil nou-cents trenta-nou kW i tres grups electrògens de mil tres-cents noranta-set kW, o dipòsits per a quinze tones de carburant. **Potència.**

Una unitat central capaç de processar fins a setanta milions d'instruccions per segon. **Informatització.**

Una adequada organització general que permet un millor aprofitament, estalvi i reciclatge de les primeres matèries i els elements de consum. **Racionalització.**

Accesos controlats i planificats mitjançant dos mil sis-cents cinquanta-quatre punts de localització. **Seguretat.**

Oficina-sucursal oberta al públic. **Operativitat.**

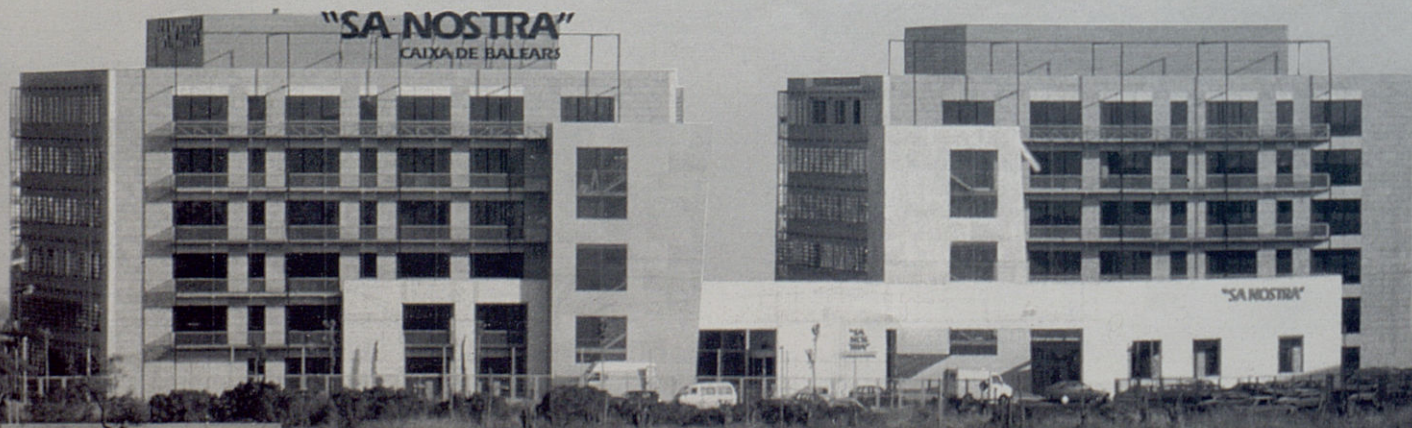
Sala d'actes; sales de premsa, cafeteria, aules de formació, unitats mèdiques. **Serveis.**

Tot plegat, trenta mil metres quadrats d'intel·ligència tecnològica al servei de les Balears. Sa Nostra més gran inversió: créixer per servir.

Més qualitat, més servei a les Balears. Sa Nostra raó de ser.

**C E N T R E
T E C N O L Ò G I C
I D E G E S T I Ó
"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS**

EL MIRALL

Revista mensual - 325 ptes.
Sbre/Debre - 1994 - núm. 70
ANY VIII

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR
C/ Impremta, 1 - 07001 Palma
Telèfons: (971) 72 32 99 - 71 48 57
Telefax: (971) 71 93 85

Publica:

Associació EL MIRALL
C/ Impremta, 1 - 07001 Palma
Producció, Administració i Publicitat:
Informació i Correspondència:
C/ Impremta, 1 Pral. 2ª Tel. 72 59 37
07001 Palma (Mallorca)
Apartat de Correus 179
07080 Palma (Mallorca)
Delegació a Barcelona:
C/ Montcada, 20 (Palau Dalmau)
08003 Barcelona
Delegació a València:
C/ Moratín, 15
46001 València

Director:

Gaspar Valero i Martí

Subdirector:

Pere Estelrich i Massutí

Secretari de Redacció:

Josep Mª Magrinyà i Brull

Consell de Redacció:

Macià Blàquez i Salom
Francesca Bosch i Capó
Rosa Mª Calafat i Vila
Antoni Ginard i Bujosa
David Ginard i Féron
Antoni Marimon i Riutort
Antelm Pujol i Fulgencio
Andreu Ramis i Puiggrós
Pere Rosselló i Bover

Publicitat:

Santi Adrover i López

Els articles publicats en aquesta revista
expressen únicament l'opinió dels autors.

Coberta: Naufragi núm. 3 amb naufrag.
Obra damunt paper vegetal, de Colau
Vives. (Del fons d'art de l'OCB.)

Fotos:

EL MIRALL

Maquetació i Fotocomposició:

Documenta Balear s.a.

Impressió i Coberta:

Xisco Arts Gràfiques
C/ Baix Riera, 1-A, Palma - Tel. 24 03 86
Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

PANORAMA CULTURAL

4

L'homogeneïtzació de la cultura
JAUME MARCH I BISBAL

ENTREVISTA

8

Colau Vives i Fuster
PERE CORTADA / MARIA MASSANET

HIPOTECA DE CABÒRIES

11

El cost electoral del català
RAFAEL CRESPI I RAMIS

SA TALAIA

12

Ciutat cames a l'aire
BENIGNE PALOS I VADELL

CENTENARI

13

Bartomeu Forteza Pinya: reflexos
BARTOMEU FORTEZA PUJOL

DOSSIER

20

El català a l'escola

22

L'Ordre del Govern Balear sobre
l'ús de la llengua catalana a
l'ensenyament no universitari

23

Presentació
ANTONI MIR I FULLANA

23

Eivissa, una illa al tall
MARIA SERRA I PLANELLS

27

Menorca, és un lloc on s'ha assolit
l'equilibri?
PONÇ PONS I GIMÉNEZ

29

Pertot en castellà, massa poc en català
TOMÀS MARTÍNEZ I MIRÓ

34

L'ordre, dues passes enrere?
JOAN GELABERT I MAS

37

L'escola en català, és bona
per a tothom?
BARTOMEU QUETGLAS I PONS

40

Comunicats i articles a la premsa

DISCOGRAFIA

52

Discografia
SANTI ADROVER

CONSTRUIR EUROPA

53

Institut Europeu de programes
d'immersió lingüística
MIQUEL VIVES MADRIGAL

EDUCACIÓ EN EL LLEURE

56

L'ús de la llengua en el lleure
EQUIP ENVIT

ENTREVISTA

62

L'ofici d'escriptor: Gonçal Castelló
MIQUEL LÓPEZ CRESPI

COL·LABORACIÓ INTERBIBLIOTECÀRIA

66

El Catàleg col·lectiu de publicacions
periòdiques de ciències de la salut
JAUME BOVER

EL PLA DE CATEDRALS

68

Conveni per a la planimetria
de la catedral de Palma
C.B.

LLIBRES

70

Llibres

XIBBOLET

75

Grups de tot l'any
MATEU GRIMALT SUREDA

JOVES EN POLÍTICA

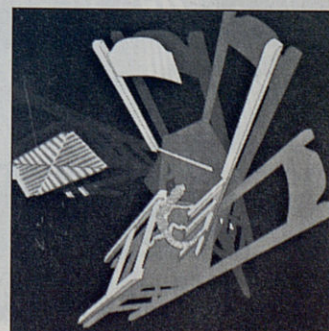
76

Lluitant pel nostre país, treballant
per la pau
MAGÍ MORANTA I MOREY

RESIDUS URBANS

78

Una demanda urgent de transparència
al «reciclatge cosmètic» del CIM
MACIÀ BLÀQUEZ I SALOM

L'homogeneïtzació de la cultura

JAUME MARCH I BISBAL

Si hi ha un fet que ha marcat la cultura en aquest segle ha estat la seva comercialització. És un fenomen que apareix a partir de l'eclosió dels mitjans de comunicació de masses, especialment després de l'aparició del cinema i la televisió i, sobretot, de la revolució tecnològica. La comercialització de la cultura o el fet de tractar-la com una mercaderia ha suposat una caracterització dels trets culturals, d'entre els quals cal destacar la vulgarització, és a dir, la simplificació del missatge del producte cultural. Es tracta així d'aconseguir que el producte interessi al màxim de gent i que esdevingui un element comprensible per a la generalitat del públic i, per tant, que afavoreixi el seu consum, que és el que comporta

el benefici pecuniari. Cosa que, com a empresaris que són, és el que en definitiva interessa als productors.

En aquest sentit, cal significar també la marginació que pateix l'autor en alguns casos, ja que no és estranya la producció de novel·les,

Cal vigoritzar els
productes culturals
propis perquè
esdevinguin competitius

best-sellers, predissenyades pels propis editors, o la creació de films estructurats argumentalment per les mateixes productores.

Aquests productes culturals -crec que se'ls ha d'anomenar així- van dirigits al consum internacional i tracten temes de fàcil comprensió, toquen les fibres superficials dels sentiments i resulten assequibles per a tot tipus de públic de distintes i diferents nacionalitats. Es tracta d'una homogeneïtzació argumental que no és només l'intent de cercar la màxima rendibilitat al producte cultural, sinó que també, al capdavall, conté l'interès ideològic d'assimilar la població mundial i convertir-la als patrons que interessen a la classe dirigent a escala universal. És una pràctica gairebé sempre subliminal i que té molt a veure amb aspectes com és ara el nou ordre mundial.

Els valors que protagonitzen pel·lícules com *Rambo*, *El soldat universal* o *Speed*, màxima potència estan molt relacionats amb la realitat sociopolítica actual, amb exemples com puguin ser els fets de la Guerra del Golf, les intervencions militars al tercer món (Somàlia, Granada, etc.). A partir d'aquests tipus de films es crea una consciència escassa d'escrúpols disposada a les accions violentes directes i a creure que actua en nom la justícia i, per tant, que l'agressió és justificada: dent per dent, ull per ull. Acceptat que aquest missatge és bo, s'estableix un tipus de mentalitat poc crítica i fins i tot acrítica, un estat mental que desitja aferrissadament disposar els poders

La comercialització de la cultura és un fenomen que apareix a partir de l'eclosió dels mitjans de comunicació de masses i, sobretot, de la revolució tecnològica.

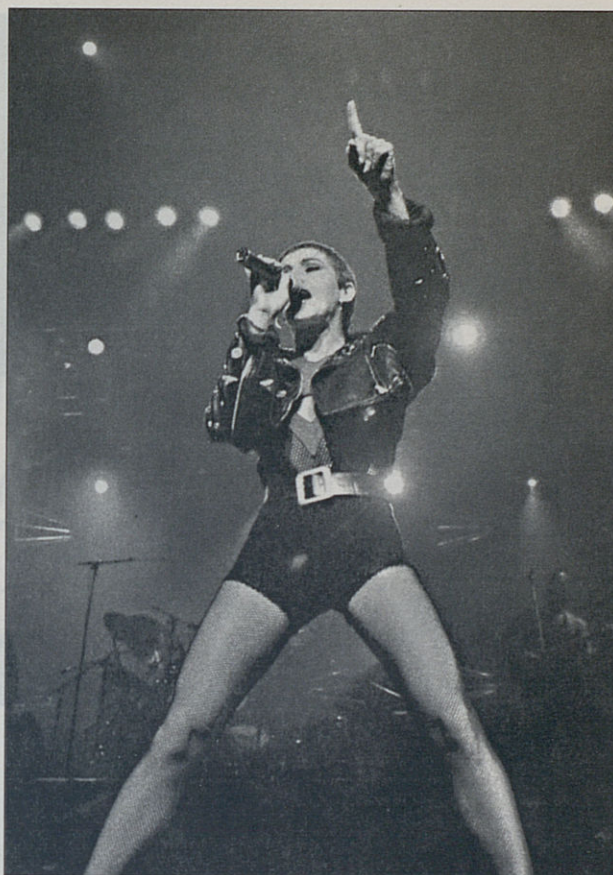
controladors del sistema. Es tracta de crear i mantenir consumidors i no ciutadans.

Aquest és el perill més important. Però n'hi ha un altre no menys perjudicial, que és l'anul·lació de les cultures nacionals mitjançant la penetració dels productes de caire *imperialista* (econòmics i culturals), entesa cada nacionalitat no sols com la plasmació de la història i la identitat col·lectiva d'un país, sinó també com el tarannà vital dels seus ciutadans.

Els Països Catalans, que tenen una cultura minoritària i, per tant, més fràgil quant a la seva consolidació, han de fer front d'una manera decidida a aquest risc, no sols perquè necessiten afermar-se en la seva pròpia realitat nacional sinó també perquè així contribueixen a la riquesa cultural universal que no pot permetre la pèrdua de la identitat de cap poble, ni que sigui una petita col·lectivitat de la selva amazònica, per exemple.

És necessari, doncs, d'estructurar alternatives a aquest procés homogeneïtzador. Entre les primeres passes que cal fer hi ha la revalorització del coneixement cultural com a valor essencial de la persona humana i no permetre que, com ara, s'entengui la cultura com un segell de prestigi social sense altra finalitat que l'hedonisme. Com hem dit, es fa precís de restituir el sentit crític envers la societat i un mateix. La cultura entesa d'aquesta manera és una eina o una arma de defensa personal i col·lectiva contra l'explotació i l'alienació. D'altra banda, cal vigoritzar els productes culturals propis perquè esdevinguin competitius, és a dir restituir la importància dels valors propis i extremar el rigor crític per tal que no s'imposin les idees que comporta l'expressió d'una cultura homogeneïtzadora.

En termes nacionalistes caldria, com diu Antoni Marimon -bon historiador i amic- saber aprofitar el bagatge històric que conté el nostre país, talment com a nivell espanyol

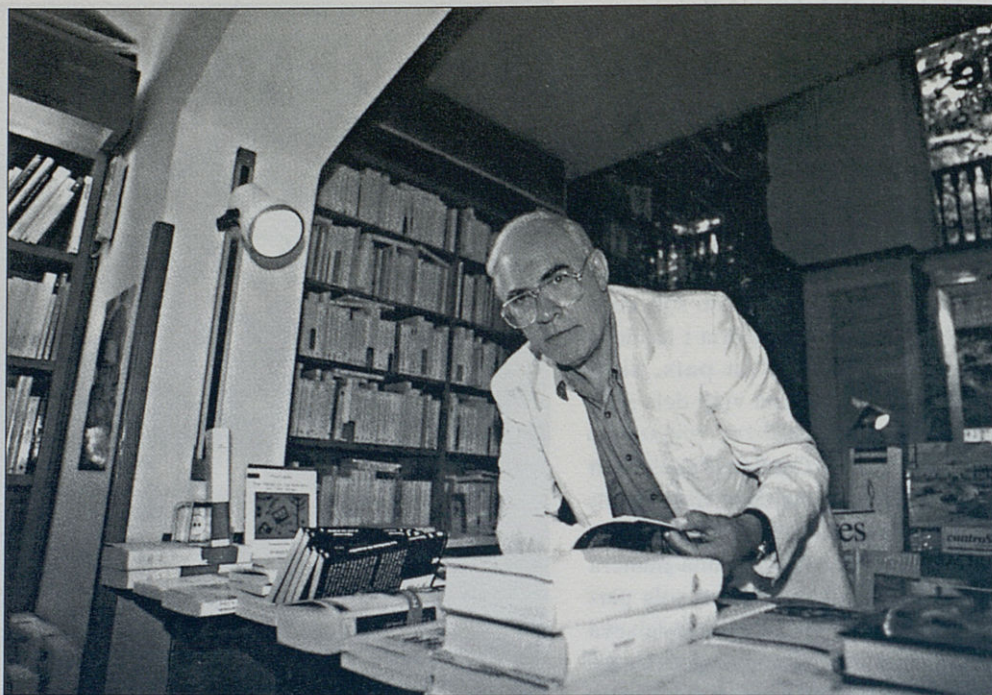

L'homogeneïtzació de la cultura condueix a l'anul·lació de les cultures nacionals que es veuen abocades a sobreviure minoritàries i marginades.

Amb una ideologia subliminal, aquests tipus de films estimulen una consciència escassa d'escrúpols diposada a accions violentes perquè creu que actua en nom de la justícia i, per tant, que l'agressió és justificada.

Si la majoria de llibres vénen tancats i estotjats dins plàstics, resulta cada vegada més evident que entrar a una llibreria és com entrar a un supermercat. (A la fotografia, l'escriptor i dibuixant Víctor Mora en la presentació d'una obra seva.)

se signifiquen els descobriments, la colonització o les lluites entre els distints reialmes en l'Espanya medieval, i extreure'n la passió, l'aventura, el risc, etc. amb què obtenir obres que resultin interessants en els mercats de productes culturals, com feren els americans amb films com *El Cid*, *La Misió*, o les guerres de corsaris. Tots els components essencials són atractius per a la massa i, per tant, si oferim productes basats en la nostra realitat històrica i social, amb els elements escaients es podria potenciar un cosa pròpia i rompre la tendència homogeneïtzadora.

He remarcat que això és el que cal fer en termes de preservació de la identitat nacional. És cert, però, que també cal matisar aquesta afirmació i apuntar desseguida que l'enfocament que s'ha de donar a aquests arguments és que han de ser sempre crítics. Si volem escapar de la homogeneïtzació idealitzadora, acrítica, que proposa la indústria americana, caldrà tractar aquestes històries de manera crítica. D'altra manera la fossilització de la nostra cultura la produïrem nosaltres mateixos.

Mentre es va fent aquesta producció fílmica, literària, televisiva, etc. caldrà també mantenir els

Els mitjans de comunicació han d'emprendre la lluita contra l'homogeneïtzació de la cultura deixant de banda la uniformitat i els reduccionismes que es fomenten des de les edicions dels suplementos culturals dels diaris.

tipus de gèneres ara considerats minoritaris. Primer, perquè gaudeixen dels elements de reflexió que no es manifesten en els altres tipus de producció, i d'altra banda perquè abracen temes essencials introspectius que permeten aprofundir dins la realitat col·lectiva i individual. L'objectiu ha de ser que aquests tipus de gènere, a poc a poc, superin

la condició de minoritaris i esdevinguin populars.

Perquè això succeeixi caldrà formar el públic, des dels centres docents i des dels mitjans de comunicació.

En el primer cas, joves que aprenguin a valorar l'anàlisi de la societat i a utilitzar els resultats com a font d'enriquiment personal i col·lectiu. Cal desmitificar-los la cultura i esborrar-los la idea que la cultura és sinònim d'avorriments. Com es pot incitar el gust per la lectura si prèviament s'obliga l'alumne a aprendre el lloc, les dates de naixement i mort dels autors, i a memoritzar un enfilall de títols? No seria més estimulante fomentar més i millor el sentit lúdic i artístic de la literatura fent descobrir les habilitats i els recursos que empren els autors en la seva producció, els encaixos de les seves obres en cada moment històric? No s'afavoriria més l'interès amb llibres que tractin temes més a prop de les preocupacions dels alumnes?

Quant als mitjans de comunicació, han d'emprendre la lluita contra l'homogeneïtzació de la cultura deixant de banda la uniformitat i els reduccionismes que es fomenten des

de les edicions dels suplementes culturals. El cas de *Babelia*, suplement del diari *El País*, que he estudiat, és un exemple ben clar de dirigisme cultural i també ideològic. Altres suplementes, com han evidenciat diversos estudis més acurats, pateixen el mateix mal. És un defecte intrínsecament relacionat amb la dinàmica periodística i ocasionat per la influència que les editorials mantenen sobre els mitjans de comunicació a través de la publicitat. Tot plegat, una qüestió mal de resoldre.

D'altra banda, i pel que fa a la literatura, al meu entendre existeix un problema afegit que es troba dins el marc del propi mercat del llibre. Actualment, cada cop resulta més difícil que els llibrers coneguin les novetats pel seu valor literari, més enllà de la informació «manipulada» que ofereixen les pròpies editorials, i que estiguin en condicions i vulguin orientar el comprador. A més, si la majoria de llibres, o una gran part, vénen tancats i estotjats dins plàstics, resulta més evident que entrar avui a una llibreria és gairebé el mateix que entrar a un supermercat, molts dels quals, per cert, tenen la seva secció de llibres. La idea del llibre com a mercaderia és una conclusió a la qual és fàcil d'arribar dins aquest panorama.

Canviar la realitat cultural que tenim requereix una tasca àrdua que cada cop és més necessari de començar si no volem que la cultura perdi tot el seu sentit: dignificar la conducta dels essers humans. Si perd aquest element definidor, la pròpia naturalesa humana entrarà en crisi, una crisi que comença a fer les primeres passes amb la pèrdua dels referents morals i polítics, socials i històrics, una crisi a la qual no són alienes l'homogeneïtzació cultural i la comercialització de la cultura. □

Jaume March i Bisbal és historiador.

Seamaster

Els valors més alts són els més profunds

Omega Seamaster Chronograph.
Cronògraf automàtic de busseig.
Titani i or de 18 quirats. Cronòmetre
amb certificat oficial. Calendari.
Corona collada. Pulsadors per a ús
sub-aquàtic. Vidre de zafir irratllable
i antireflector. Vàlvula de
descompressió per mitjà d'heli.
Submergible fins a 300 m./1000 peus.
Swiss made since 1848

Ω
OMEGA

The sign of excellence

Relojería Española

FUNDADA EL 1885

C/COLON, 12 - TELS. 72 15 63 - 72 43 44
07001 PALMA DE MALLORCA

Colau Vives i Fuster

PERE CORTADA OBRADOR / MARIA MASSANET GILI

A Cala Ratjada, endevinant el port i el soroll dels vianants, roman, rere unes finestres rectangulars, al primer pis d'una antiga i peculiar casa de *souvenirs* -ca na Paca-, una d'aquestes personalitats que violen la realitat amb un gran bagatge conceptual. És en Colau Vives «Pota».

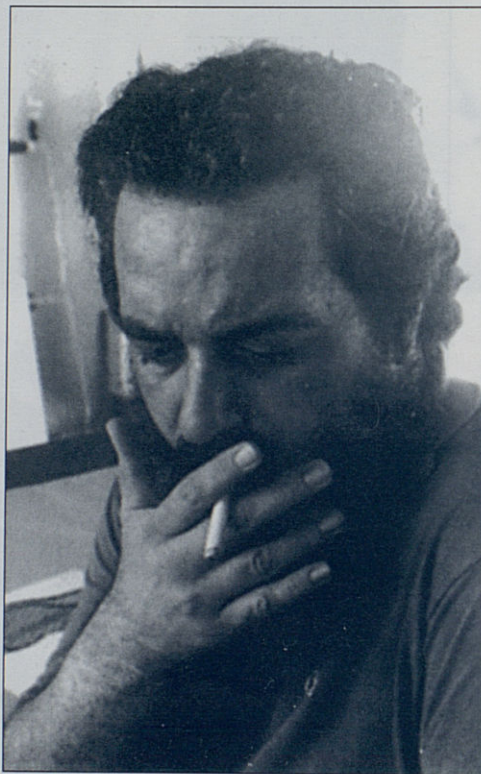
D'en Colau brolla una filosofia de l'art, un model estètic, una personalitat desbordant d'atencions, introvertida i intimista al mateix temps.

Poques exposicions al darre-re, alguns premis (de l'extint *Certamen de Pintura de Capdepera*), molts dibuixos seus han servit per a cartells anunciadors d'associacions del municipi o com a il·lustracions d'esdeveniments públics. Però el 93 ha estat l'any de les exposicions: les individuals a Drac Màgic i al castell de Capdepera, i la col·lectiva de Pintura Jove del Llevant de Mallorca.

L'entrevista és deliciosament absorbent. En Colau intueix les preguntes i s'anticipa a explicar el procés creatiu de la seva obra.

- *Quants anys fa que pintes?*

- Que jo en tenguí consciència, des dels 12-13 anys, amb aquarel·les, mon pare me n'ensenyava. En la mesura que anava avançant, optava per experimentar noves maneres de fer, mesclava tinta amb talc... Era també un món d'olors. L'oli, no em donava els resultats que jo cercava, per això mai m'ha agradat. Després vaig deixar de pintar. Només ho feia esporàdicament;

Colau Vives i Fuster. Capdepera (Mallorca), 1956.

però sempre deia que era pintor. Això resultava una *putada*... ningú no em creia. I, és clar, com que no tenia obra per mostrar... Fins que més tard vaig trobar que era hora de mostrar-la: fa uns sis anys.

- *I com és que, de sobte, vols mostrar la teva obra? Perquè tu ets molt intimista, solament per als amics...*

- El meu ha estat un viatge doble. Fins a un moment determinat, fa dèvers dos anys, el viatge era interior, cap endins. Tot el món que hi havia defora no m'interessava, jo

cercava el meu món. Això suposà molt de temps sense sortir de l'estudi, es pot dir que em colgava amb els quadres. Aquesta introspecció em portà a una paranoia total. Amb motiu de fer unes obres per arreglar ca nostra per dins, vaig estar sis mesos sense poder pintar. Em vaig sentir obligat a tornar a pintar amb la gent al meu voltant, picapedrers, electricistes, llanterners, etc., i em va anar bé.

Ara, el viatge s'ha girat: és cap a l'exterior, vull fer conèixer tot el que faig. És un gir interessant perquè m'està revelant una cosa: que estic fent visible allò que només jo puc fer visible.

- *L'exposició «Naufragis» transforma la realitat, la tècnica que utilitzes...*

- En un moment donat entr en contacte amb Gori Reixach. És una relació que em dona la possibilitat de jugar amb les grandàries, els patrons fotocopiats, posteriorment el paper vegetal, una relació que em permet arribar a tècniques més complexes. Hem anat experimentant en la coloració o tintura de dibuixos, arrugant-los, mullant-los... donant la sensació de restes d'un naufragi. També hem introduït més elements: les transparències dels dibuixos o detalls dels mateixos dibuixos realitzats amb macro-objectiu que permet observar la feina de prop, amb minuciositat, i apreciar la feina d'una altra manera. Molta de gent creu que els dibuixos són fotografies pintades sobre el vegetal, a manera de *collage*, perquè aquest

procés audiovisual els dona una òptica diferent.

Evidentment, vaig descobrir noves característiques, que es reflecteixen en l'obra posterior. M'interessa la manera com un objecte es converteix en un altre objecte sense deixar de ser cap dels dos: una carta, un naip pot ser després un estampat de camiseta, un tatuatge, una projecció... sense deixar de ser aquell naip.

Actualment, el vegetal se m'ha quedat petit. Considerant els afegits que hi introduesc, el vegetal ja no és suport suficientment fort per aguantar els materials diversos que pens trabucar-hi damunt. He optat per l'acetat i el polièster, molt més forts, que em permeten fins i tot pintar amb làtex i emprar tècniques mixtes. Però encara estic en una etapa de

M'interessa la manera com un objecte es converteix en un altre objecte sense deixar de ser cap dels dos: una carta, un naip pot ser després un estampat de camiseta, un tatuatge, una projecció... sense deixar de ser aquell naip.

coneixement dels materials.

- *Quin procés segueixes a l'hora d'iniciar un quadre?*

- L'ús de tècniques, la neteja... Són rituals que vas adquirint al llarg dels anys, com un artesà. La pintura i el dibuix és màgia pura. Si jo recordàs la tècnica que he aplicat a cada dibuix perdria la màgia. M'encanta veure com surten les coses, em sorprenen a mi mateix en cada dibuix. He d'utilitzar i aprendre la tècnica en cada obra.

- *Però també, dins aquesta màgia, tens una continuïtat iconogràfica, hi ha elements, com els ganivets, que són gairebé obsessius...*

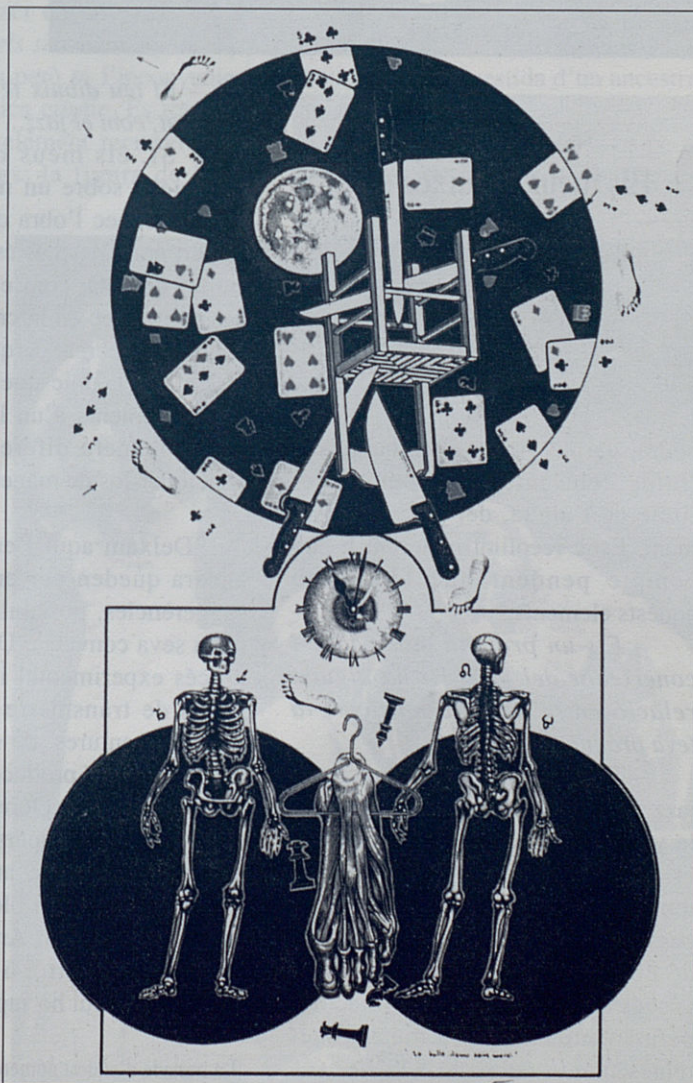
- Sí, i la cadira també. A mi no m'agrada fer retrats i molt manco autoretrats, i en fer-ne els represent mitjançant una cadira... Els ganivets sempre m'han fet pànic i pintar-los és una manera d'exorcitzar-los, els convertesc en altres coses... Un objecte, al canviar de punt de vista adquireix un significat nou, una personalitat nova. Però no pos les coses per posar-les, tot element té una raó de ser-hi, una raó que es va transformant a través de l'ús que en faig.

- *Les projeccions de transparències són una nova forma de comunicació amb el públic?*

- Sí, més càlida. L'exposició de quadres penjats pot ser molt freda, és molt millor veure l'obra en el seu ambient. Alguns artistes creuen que el taller ha de ser una cosa tancada, però jo entenc que veure l'obra en la seva salsa, en el seu ambient és la millor manera d'adonar-se del procés global de l'artista per aconseguir-la. Les transparències ajuden a aquesta comunicació. Pens incidir i desenvolupar molt més aquest caire de la meua obra.

- *Havent entrat de manera tardana en el món artístic, com veus el mercat de l'art? Et costa introduir-t'hi?*

- Molt, però crec que el dia que pugui viure de la pintura deixaré de pintar. Ho dic perquè quan entres en un mercat veus que et condiciona i notes que és una influència que pot

«La belle dame sans merci», 1992. Tinta / paper.

més que l'artista. Jo no suportaria el ritme d'alguns pintors que tracten de fer el màxim de producció en el menor temps possible. A mi m'interessa ser original, subjectivament original, no fer quadres en sèrie ni per obligació. Els meus quadres, sota l'aparença dolça, mengívola, de colors agradables, amaguen violència i grans càrregues de protesta, com la sèrie que faig contra la guerra. És la influència dels esdeveniments socials violents, tràgics i bèl·lics que assolien el món.

- Estàs al corrent del que es fa, de les preferències del mercat i les tendències actuals? O t'interessa més allò que ja ha fet història?

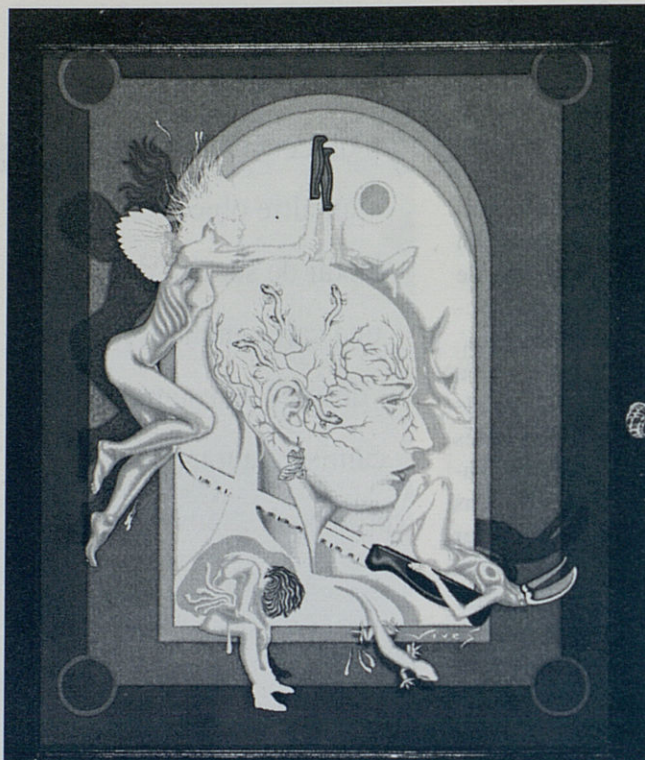
- Evit estar en contacte... M'agrada veure l'obra dels altres, però no la cerc, fins i tot l'evit, perquè som massa influenciable. Sempre he cregut que tenc influències de tothom, però quan m'assec a pintar vull oblidar-me'n. No podré evitar que inconscientment es manifestin, però som capaç de destruir la feina d'una setmana si hi reconec una determinada influència.

- Tu ets un home que fas molta vida d'estudi. Però, l'entorn, no t'influeix? Com t'afecta viure a Cala Ratjada?

- El taller, l'estudi és una manera d'aïllar-me, una manera de veure la festa des de lluny. Cada artista es crea el seu propi ambient de feina, un ambient que es conforma amb petits detalls i capricis que proporcionen l'atmosfera i les condicions adequades per al seu treball. Si ara em traslladàs a un altre lloc, a París, a Nova York... necessitaria temps i sort per poder crear aquesta bimbolla. És clar que el que passa fora em pot distorsionar: la llum, el paisatge, el cel obert, el flamenc de Casa Lòpez és al·lucinant... Aquí, a l'estudi, som capaç de pintar davant tothom, si surt d'aquí no som capaç de fer res.

- Com veus el futur de la teva producció?

- He de fer el que em demana el meu discurs, no vull forçar cap evolució. Crec que som massa sòlid:

«Tercio de banderillas y estocada», 1990. Técnica mixta/tela.

Els meus dibuixos són
variacions sobre un model,
com el jazz.

pedra, carn... Ara vull treballar els fluids, tenc interès a conèixer el ritme de l'aigua, del foc: el moviment. Estic recollint material. És un compte pendent que tenc amb aquests elements.

- Ets un profund admirador i coneixedor del jazz. Hi ha alguna relació entre aquesta música i la teva producció?

- Total. El que faig és gràcies al jazz. Quan em va pegar seriosament la vena de pintar, va ser el jazz qui m'animava. El jazz és una música molt sacrificada, de la gent que ho passa malament, però arriba a cotes de comunicació molt elevades. El jazz és una cosa viva que evoluciona permanentment. És la música més representativa del segle XX.

- El teu dibuix té un moviment sincopat, com el jazz...

- Sí, els meus dibuixos són variacions sobre un model, com el jazz. Jo conec l'obra que faig fins a un cert punt, després és l'obra mateixa qui domina, com el jazz. D'altra banda, no crec en la creació. L'artista no crea, recrea, perquè de fet ja tot està creat. L'únic que has de fer és treure elements d'un lloc i exposar-los de manera diferent a un altre, relacionar-los de manera distinta.

Deixam aquí l'entrevista, quan encara queden per enregistrar mil suggerències, possibilitats i matisos de la seva conversa. Un Colau en un procés experimental i creador, amb ganes de transmetre noves sensacions i aventures, de realitzar a través de la seva producció constants i novedoses interaccions. Queden pendents vetllades, sopars, locals oberts poc cerimoniosos, amb jazz, amb transparències... en plena «avantgarde», com ell diria. Ara que les vanguardes han mort... o potser mai no han existit? Qui ho sap... □

(La portada d'aquest número és de C. Vives.)

El cost electoral del català

RAFEL CRESPI I RAMIS

No és una frivolidat, però quan començ a escriure aquest article encara no sé quin títol tindrà. En tenc uns quants de pensats. M'agradaria que fos contundent, que, si més no, fos la vàlvula catàrquica per on expulsar aquest *cocktail* incendiari de ràbia i impotència que em bull per dins les tavelles més íntimes de la serenitat. Potser el titularé «*Mentre l'ase brama, els sicaris compten*». És un títol *heavy* però té l'inconvenient que és una mica críptic. Es tracta de recuperar un element recurrent dins les hipoteques: la figura de l'ase.

Se'n recorden d'un article que vaig titular «*El bram de l'ase*»? O d'un altre titulat «*Quan l'ase s'és mort de rialles*»? Al primer, el senyor Andreu Crespi es va sentir al·ludit, i potser, fins i tot, -els polítics tenen la coa de palla- identificat amb la bucòlica figura del ruc quadrúpede; el segon passà sense pena ni glòria.

També el podria titular «*Focs d'encenalls*». Però és una cosa benèvola, gairebé revestida d'un ancestral pairalisme.

Posats a fer confessions us he de dir que escric l'article de mala gana,

com una testimonial opció de resistència, perquè tot el que hauria de dir ho vaig escriure al núm.65 d'aquesta mateixa revista, i si hi ha una cosa que m'agrada poc és la reiteració.

Però, què hem de fer! L'actualitat és l'actualitat i no la podem passar per alt.

A la caixa dels trons lingüístics (una caixa, val a dir, de molt poca importància per als nostres polítics i que massa sovint jeu, soterrada de pols, dins el racó més ombrívol i enterenyinat del sostre de les inútils andròmines), a la caixa dels trons lingüístics hi ha una mica de rebombori, res massa greu, a tot estirar la remor producte d'una fratricida lluita de caragols escleròtics.

L'Ordre del conseller Rotger ha aconseguit superar l'anonimat i traspassar les dunes del desert estiuenc. Fins i tot, com un insult o una prova irrefutable de la seva honorable inutilitat, ha estat elogiada per l'ABC madrileny. Si en aquesta terra nostra es gastàs un mínim de decència ètica, aquest senzill fet hauria d'haver bastat per retirara-la de la circulació.

A l'illa, s'han organitzat alguns *hapennings*. Un de solemne al Teatre Principal. Dins l'amfiteatre la fauna era variadíssima: inútils subalterns d'oportunistes directors generals -espiava? Passava llista de les cares noves? Per assistir-hi va cobrar, fins i tot, dietes emanades de l'erari públic?- Com que era un acte en què es parlava d'educació, hi havia també una selecta i nombrosa representació dels inspectors no adscrits

A la caixa dels trons lingüístics hi ha una mica de rebombori, res massa greu, a tot estirar la remor producte d'una fratricida lluita de caragols escleròtics.

al règim -és a dir, dels qui no tenen carnet i d'ordinari no somriuen ni alaben les desafinades bramades de l'ase (gurú) suprem-; hi havia, bunteritzats per la solitud de la primera fila i aïllats de la resta de mortals, dues màximes figures del PSOE local -arribats a aquest punt podríem fer un concurs i obsequiar els lectors amb un cap de setmana a Doñana si endevinaven exactament la duresa de rostre necessària que hagueren de gastar els dos polítics per assistir a l'acte-; també hi havia els de sempre, amb algunes excusables desercions, i molts de joves, el galliner n'era ple. Sortosament, el tramvia de Bernat Vidal i Tomàs es regenera.

L'Ordre del conseller
Rotger ha aconseguit
superar l'anonimat i
traspasar les dunes del
desert estiuenc. Fins i tot
ha estat elogiada
per l'ABC madrileny.

Un altre *happening* fou el protagonitzat al Parlament balear pel diputat del PSOE Damià «Ferrà» Pons que, talment un Cid campeador, importunava, amb pólvora estantissa i desacreditada, la fortificació conservadora del senyor Rotger. Al meu poble hi havia un capellà que sempre exhortava els fidels, abans que tirassin la primera pedra de les acusacions al germà proïsme, a fer un profundíssim examen de consciència. Potser el PSOE hauria de fer el mateix. Si fes un mínim examen de consciència per ventura començarien per redimir i esmenar les pròpies faltes abans d'exigir la reconsideració aliena.

Si el senyor Triay i el seyor Roig, assistents a l'acte del Príncipal, haguessin informat bé, el senyor

Pons sabia ben bé que a casa seva, al MEC, hi ha molta feina per fer, molta rama per tallar. No repetiré el memoràndum del núm.65. Simplement, i fent cas al que digueren alguns ponents, li recordaré algunes competències que té el MEC i que ben exercides servirien, com a mínim, per donar llum en comptes de donar fum, que és el que fan:

a) La catalogació de places de l'ensenyament mitjà, eina bàsica per poder continuar processos de normalització lingüística ja iniciats i que s'estronquen per desídia del ministeri.

b) Control de la funció inspectora per veure si es fan les classes de català i com es fan. Si no ho saben, els repetiré, com han manifestat els ponents, que hi ha gent que fa classes de català en castellà i que, també, hi ha professors que ensenyen, amb la complicitat del sistema, gramàtica gonellista. I si els inspectors no ho controlen nés és perquè al senyor Andreu Crespí, màxima autoritat, no li interessa que ho controlin. Si algú ho feia seria com si fes retxes dins l'aigua.

Enguany, dos inspectors, dos, -dites incloses-, varen venir al meu centre per comptar els alumnes de les classes de 1r de BUP, volien saber, ordre de D. Andrés, si realment en teníem quaranta o havíem inflat els números de matrícula. És més impopular, té un cost electoral més gros un alumne no escolaritzat -per repetidor que sigui-, que unes hores de català no fetes. És qüestió de prioritats.

Hi ha moltes coses per fer i que no han fet durant aquests dotze anys de majoria absoluta. Però no els interessa el tema. No és electoral. I una altra cosa molt trista: el seu país no és el nostre país. I les prèdiques del senyor Pons són, senzillament, cortines de fum o focs d'encenalls. □

PS.- Contràriament a la meua intenció *incendiària*, el títol ha estat clàssic, ortodox, en la línia del dossier *El català a l'escola*, que és el que pertoca avui.

SA TALAIA

Ciutat comes a l'aire

(Premi a la paciència)

BENIGNE PALOS I VADELL

Senzillament al·lucinant és l'aspecte que ofereix la nostra ciutat amb la gracieta que ens ha fet l'Ajuntament disparant un reguitzell d'obres totes al mateix temps.

Fa la impressió que han estat convidats tots els arqueòlegs del món a veure qui excavava més. Algú diu que cerquen el barram postís d'Abu Yahya, darrer valí de Madina Mayurqa. Però jo no ho crec. És més, fins ara tot el que han trobat no ha passat d'alguna fuita de gas o d'aigua. Això sí, no han deixat racó sense remoure i no hi ha barri que s'hagi salvat de la febre excavadora.

Jo, que ja som grandet, mai no havia vist fer obres amb tanta coincidència ni la ciutat envaïda per tanta terra, pols, pedres i renou, molt de renou produït per les màquines utilitzades pertot.

No discuteixo la necessitat, la conveniència ni l'oportunitat de les obres, però si s'haguessin planejat amb seny possiblement no hauria arribat a ser tan gegantí l'engrony que per imperatiu legal ens toca patir.

A mi sempre m'han agradat les «bones obres», però aquest marruella és massa.

Circular avui per la ciutat és posar a prova la nostra integritat física, i més si hom duu molts anys en aquest món i les frontisses li escarritxen.

I qualcú, al final, es penjarà una medalla.

Bartomeu Forteza Pinya: reflexos

BARTOMEU FORTEZA PUJOL

No és pas gens fàcil escriure sobre el propi pare si hom vol fugir tant del *pathos* filial com de la crònica asèptica i es pretén apropar el lector a la figura d'una persona que s'ha estimat i per la qual es té l'admiració suficient com per desitjar que sigui més coneguda. I aquesta dificultat pren uns matisos ben especials quan hom s'acosta a l'edat en què el pare va morir.

És per això que gosaré només projectar alguns *reflexos* que es desprenen de la seva personalitat i els ordenaré segons els aspectes que suggereixen els tres pseudònims que va emprar en la seva producció literària, o potser diríem millor els tres *heterònims*, encara que només sigui per evocar la figura del seu coetani Fernando Pessoa, amb qui crec que compartia diversos trets. Aquests tres heterònims de Bartomeu Forteza eren: *En Ramon Santiscle*, *El Sen Tòfol de Sa Rota* i *Álvaro Tarfe*.

En Ramon Santiscle

Aquest és el nom que va donar al protagonista de la novel·la autobiogràfica **L'Infermera**, que ha romàs inèdita. El Rafal de Son Santiscle era la denominació que rebia una de les finques de la família, situada prop de La Vileta; d'ella li agradava recordar al meu pare -que tants estius hi havia passat des de ben petit- que formava part de l'herència que donya Elionor Aguiló -viuda riquíssima- i don Domingo Cortès -orella alta, perruca i comissionat davant Carlos III- havien llegat als seus descendents. (Recordem el fet que els ger-

A ell, el feien disfrutar
els clergues marginats,
i així reia molt parlant de
don Bruno o asseia sovint
a la seva taula mossèn
Bartomeu Barceló.

mans Forteza Pinya van crear una associació anomenada **Acadèmia de Don Domingo** a la qual només pertanyien ells i els seus descendents masculins directes, de manera que les dones tenien prohibida l'assistència a la reunió anual que se celebrava en el saló gran del Rafal, on destacava el retrat de Don Domingo i un extens fris amb escenes de caça i al·legories dels llinatges dels descendents dels jueus conversos. Conserveu algunes actes de les reunions secretes, concretament les que donen fe de l'admissió del meu cosí Carles,

Aina Pinya Cortès (1862-1963), mare dels germans Forteza Pinya, que, al quedar viuda aviat, va deixar en els fills una imprompta decisiva.

primer i, després, de mi mateix, que amb un anyet escàs vam escoltar, sostinguts pels braços del pare i suposo que amb gran interès i sorpresa, els doctes discursos).

En Bartomeu havia nascut al número 17 del carrer de Sant Bartomeu, a Palma, el dia 17 de setembre de 1894 i era el tercer fill, després de Miquel i Guillem, de l'administratiu Bartomeu Forteza Aguiló i d'Aina Pinya Cortès; si bé quasi no tenia cap record del seu pare, que morí jove, sí rebé una imprompta fortíssima de la seva mare, que morí després d'ell amb cent anys complits; era una dona molt desperta, d'una gran energia, educada a Santa Maria pel rector Caldentey i sor Victorieta segons els principis d'un catolicisme de caire paranoic i purità. Contava el meu pare que els diumenges, després que els fills l'acompanyessin a

l'ofici de Santa Eulàlia, els obligava a oir una altra missa per si s'havien distret abans. Possiblement, el rebuig que aquesta religiositat provocava en un esperit exigent com el del meu pare va fer que es decantés aviat cap un tipus d'escepticisme que, si bé li permetia complir amb l'Església de portes enfora, el feia un crític implacable de determinades accions d'aquesta Església, de la hipocresia dels eclesiàstics i de la irracionalitat d'alguns dogmes. A ell el feien disfrutar els clergues marginats, i reia molt parlant de don Bruno —un capellà hereu de don Domingo que havia perdut tres quarts parts de l'herència jugant a les cartes—. Feia seure sovint a la seva taula a Mossèn Bartomeu Barceló, el poeta felanitxer que usava un llenguatge ben lliure, que no s'aturava de cridar i es dirigia a la meua mare dient-li «dó-

mina». En qualsevol cas, guardà tota la vida cap a la seva mare un respecte enorme, encara que de vegades alguna expressió deixés entreveure un retret amagat, una tristesa.

Degué ser, però, un nin i un al·lot fort, despert, desinhibit. Va cursar el batxillerat a l'Institut de Palma i recordo haver-li sentit dir que, en acabar, va pensar fer-se militar, però la fractura d'un braç l'obligà a canviar d'idea i decidí anar a Madrid a cursar la carrera d'enginyer agrònom. Els anys de Madrid foren per ell especialment feliços. Eren els anys de la Primera Guerra Mundial i, enmig d'un ambient majoritàriament germanòfil, formà part obertament de la minoria que admirava i defensava els valors de la cultura francesa, una admiració que el va portar a viatjar a França, a traduir els grans poetes francesos i a mantenir fins el final de

Bartomeu Forteza Pinya abans de complir un any, amb la seva dida madò Joanaina. Després de morir aquesta, el meu pare va seguir mostrant el seu agraïment a la família.

Bartomeu Forteza a l'orla de la promoció de batxillers de 1912 de l'Institut de Palma. A continuació cursaria la carrera d'enginyer agrònom a Madrid.

la seva vida la subscripció a «*Les Nouvelles Littéraires*», junt amb la de «*Destino*» i «*España de Tángier*», que dirigia el seu amic i corresponsal Joan Estelrich. Però també s'impregnà en aquells anys de la cultura castellana, que estimava i coneixia en profunditat.

Començà a escriure en català de molt jove, amb col·laboracions al setmanari «*Sóller*», a «*La Nostra Terra*», a la premsa palmesana. Degué ser en aquells anys que, tot descobrint el cinema, va començar a cultivar la passió pel setè art i les seves grans figures -especialment Charles Chaplin i Greta Garbo- que li durà tota la vida; però fou la música l'art que més amava, fins al punt d'arribar a dir que l'audició de les obres dels grans clàssics li havien proporcionat els moments de felicitat més intensos de la seva vida.

Tornat de Madrid, va entrar com enginyer al Servei Agrònom Nacional, i ben aviat va haver de començar a lluitar amb períodes depressius que el perseguiren gairebé fins el final de la seva vida. El 1934, destinat a l'oficina del Cadastre de Tarragona, va conèixer dues germanes bibliotecàries del Centre de Lectura de Reus, M. Dolors -que es casà després amb Josep M. Capdevila- i Elisa Pujol Solanellas, amb les quals va fer bona amistat. Al cap d'uns quants mesos, va demanar Elisa en casament i, celebrada la boda al santuari de la Misericòrdia, van anar a residir a Felanitx, on el meu pare va dirigir durant deu anys l'Estació Enològica, com a successor del seu amic Ernest Mestre, i on vàrem néixer els quatre germans, Aina, Xisco, Elisa i el que signa l'article. La meua mare era una persona culta i d'una gran enteresa moral; el seu sentit profund de la fe suscitava en ella una sorprenent força personal i una capacitat no comuna d'obrir espais entranyables a la comunicació. La relació entre els meus pares fou la pròpia de dues persones que s'estimen, però la mescla d'una edu-

Portal i claustra del Rafal de Son Santicle, on tantes temporades habitaren els germans Forteza.

Començà a escriure en català des de molt jove, amb col·laboracions al setmanari *Sóller*, a *La Nostra Terra*, a la premsa palemsana.

cació repressora, un gran respecte i un cultivat pudor impediè l'expressió lliure dels sentiments més íntims.

El 1944, en una època especialment difícil per la salut del meu pare, prou afectada per la guerra civil i la mort del seu germà Guillem, anàrem a viure a Son Ferraret, un casal als afores de Gènova on havia viscut anys enrera l'amant de Rodolfo Valentino, Natacha Rambova. Al cap de quatre anys ens traslladàrem al carrer de Fausto Morell, de Palma, a una casa que l'àvia havia fet construir per a nosaltres i que encara mostra a la façana les cinc

arcades pròpies d'una *loggia* veneciana, segons uns plànols deixats per l'oncle Guillem.

Va ser llavors que el meu pare intensificà la seva producció literària i la relació amb els amics i col·legues. Va publicar la traducció de *La Ciutat de Mallorca* de Miquel dels Sants Oliver, *Roses de França*, la *Dansa de les Hores* i *Espectroscopio*, a més d'un bon nombre d'articles de crítica literària i artística a «*Diario de Mallorca*», «*La Última Hora*» i «*Sóller*»; i recordo reunions a la saleta de casa on, a més de l'oncle Miquel, hi assistien escriptors com Guillem Colom, Josep M. de Sagarra, Joan Pons o Miquel Gayà.

El 17 de setembre de 1954 va voler celebrar els 60 anys al revés, va dir a la meua mare que fes per dinar arengades amb cassaca, i a partir d'aquell dia va començar a prendre *jalea real*, un producte que s'havia posat de moda per rejuvenir els teixits, però crec que, més que fruit de la convicció, es tractava d'una més de les seves ironies. Abans de tres anys, el 7 de juliol de 1957, moria enmig d'un gran sofriment i amb molta serenitat, víctima d'un càncer.

Bartomeu (el primer de la segona fila) amb els companys de l'Escola Superior d'Enginyers Agrònoms, a Madrid.

Jo recordo el meu pare com una persona corpulenta, seriosa, que exercia sobre els fills una forta autoritat; era més aviat retret i de costums senzills, però conservà sempre un senyoriu molt propi (no tingué mai cotxe i fins els darrers anys de la seva vida no volgué telèfon ni ràdio a casa, però no es va privar mai de

tenir dues persones de servei...). Destacaria tres aspectes del seu caràcter: la intel·ligència, la ironia i el bon tracte amb els subalterns. Estava especialment dotat per a les matemàtiques i pretenia que nosaltres també les dominéssim (deia que ens havia enviat, al meu germà i a mi, a estudiar a La Salle «perquè aquests fra-

res saben matemàtiques i parlen francès», però bé és veritat que així amagava també l'aversion que li produïen els jesuïtes, malgrat la bona amistat amb el Pare Batllori); és així com la meua germana gran li va donar una de les darreres alegries quan va marxar a Saragossa per estudiar Ciències Físiques. Convé remar-

Bartomeu Forteza, en primer terme, amb els companys enginyers, a Madrid, en la celebració dels 25 anys de final de carrera.

car que aquest cultiu conjunt de ciències i lletres, de caire renai-xentista, va ser un tret caracte-rístic no només dels germans Forteza Pinya sinó també d'altres intel·lectuals mallorquins d'aquella generació. Gaudia, el meu pare, d'una cultura amplíssima, i ho demostra la seva biblioteca particular i molts dels seus articles. El coneixement que tenia de la cultura europea, sorprenent en aquell període culturalment tan desolat a Espanya, no era erudició sinó assimilació crítica que enriquia la seva personalitat i la seva conversa. I els comentaris irònics sobre persones i situacions, donaven un caire humà a aquest coneixement i a una visió del món que s'havia anat inclinant cap el pessimisme, molt a la manera de Leopardi; però aquesta ironia es feia rialla esclatant i perllongada quan, per exemple, el seu cosí Roman Pinya -a qui, juntament amb el seu altre cosí el Dr. Francesc de Sales Aguiló, distingia amb el seu apreci- mostrava un agut humorisme amb alguna de les seves bromes. I, quant al tracte, era admirable l'interès i el respecte que mostrava cap a les persones que depenien d'ell a l'Estació Enològica o cap els amos i treballadors de les finques de la família, que no li amagaven la seva estimació.

El Sen Tòfol de Sa Rota

Aquest nom evoca tant la condició de poeta de Bartomeu Forteza com el seu arrelat mallorquinisme, que ell només entenia des de la global cultura i identitat catalana. Sobre el primer aspecte, en parlen estudiosos amb prou més bons màrits que no pas jo. Només diré que volia preservar la seva imatge de poeta líric i per això no es decidí mai a publicar les seves **Satíriques** tot i que, animat per familiars i amics, hagués arribat a enllestir l'edició; i fou una llàstima perquè, a pesar que avui resulti difícil recuperar el joc de referències

Bartomeu Forteza i Elisa Pujol, la seva esposa, a Reus l'any 1935, un any després de la seva boda.

El coneixement que tenia
de la cultura europea
no era erudició, sinó
assimilació crítica que
enriquia la seva personalitat
i la seva conversa.

que motiven moltes de les seves composicions, aquestes no deixen de sorprendre per la seva vivacitat, agudes i soltura.

Alguns diumenges, el seu amor a Mallorca el portava a llogar un taxi i ens duia a tota la família a conèixer diversos indrets de l'Illa, i ens animava a llegir els grans poetes nostres; i per tal d'incentivar-nos l'amor a la llengua, va fundar el 1953 els

Jocs Florals de la Mercè. Hi participàvem els quatre germans i els presidien la mare o bé la nostra cosina M. Elisa Capdevila i a l'hora d'atorgar l'englantina o la flor natural rebien especial privilegi els contes i poemes escrits en català, en una època negra per a la nostra parla. El meu pare, ben jove, havia contribuït a difondre el coneixement de la Renaixença catalana i de l'Escola Mallorquina en una conferència a l'Ateneo de Madrid, i un dels seus últims treballs va ser l'estudi sobre la poesia de Joan Alcover que l'Institut d'Estudis Catalans va premiar amb un accèssit, cosa que el va disgustar enormement, doncs esperava amb tota justícia el premi; potser el Sr. Aramon i Serra podria encara aclarir les zones obscures d'aquest «affaire».

Bartomeu Forteza, que havia signat el document catalanista d'octubre de 1933, fou també un dels signants del **Manifest** del juny del 36, resposta dels intel·lectuals mallorquins al **Missatge** adreçat poc abans per un grup de catalans. I va ser, com tots els altres, objecte de la persecució pública que encapçalà el falangista Miquel Villalonga. Però quan aquest va morir, no molts anys després de la guerra, el seu germà Llorenç, autor de **Mort de Dama** i creador del personatge d'*Aina Cohen*, va escriure unes cartes al meu pare per tal d'agrar-li l'equanimitat i la noblesa d'esperit que havia mostrat envers la figura del seu germà en un article aparegut a «*La Última Hora*». Els qui el coneguérem estariem d'acord a dir que el gest evocat és emblemàtic de la manera de ser de Bartomeu Forteza.

Un fet de la seva estimada Mallorca, però, el va amargar al llarg de la vida: la marginació i sovint persecució de què ell, junt amb tants d'altres, va ser objecte per culpa d'un racisme estrany i tenebrós. Ser xueta va condicionar moltes de les seves accions -i dels seus germans- i el va

Aina Pinya, el dia del seu 90è aniversari, a la terrassa de l'Hotel Maricel, rodejada dels seus fills Miquel i Bartomeu, de les nores Anita i Elisa i dels seus vuit nés.

retreure de moltes altres; era per ell un misteri i un escàndol que els seus connacionals el vexessin i menyspreessin per culpa de portar uns cognoms determinats, i així ens explicava, trist, que de petit els altres al·lots li tiraven pedres pel carrer.

Álvaro Tarfe

En el cavaller a qui *Don Quijote* va fer jurar que donaria testimoni d'haver conegut el vertader personatge quan es trobés amb el falsari que pretenia suplantar-lo, veia reflectida Bartomeu Forteza l'actitud d'una recerca de la veritat honesta, crítica i valenta que va engegar la

Il·lustració i que ell va assumir sempre. El joc de miralls i ficcions, dins el qual apareix i s'amaga la improbable veritat, que delata l'episodi cervantí, degué fascinar el meu pare, que mai no va perdre el toc d'ingenuïtat que sol acompanyar els il·lustrats. Nietzsche li era particularment car, el Nietzsche de *La Gaia Cièn-*

Bartomeu i Elisa, entre el canonge Rotger i l'enginyer Roca, a la boda d'Aina Maria, la filla major de Miquel Forteza.

cia i de **Humà, massa humà**, que es mostrava capaç d'expressar bellament les crítiques envers tots els dogmatismes, ell el compartia amb força. La llibertat en tots els sentits, cultural, social, polític, és el valor que va defensar com a pregon, i així ho testimonien tants d'articles seus. Recordo un fet que mostra tot l'horror que li produïa qualsevol tipus d'obscurantisme: a la meua germana gran i a mi ens havien ensenyat a la classe de literatura dels col·legis confessionals en què cursàvem el batxillerat, que el cèlebre madrigal de Gutierrez de Cetina que comença amb les paraules «*Ojos claros, serenos*», es referia tot ell a Jesús Crucificat i a l'ànima que vol apropiars'hi, i així ho defensàvem convençudíssims en una de les moltes converses que teníem amb el pare sobre les matèries que estudiàvem; ell intentava, entre sorprès i enfadat, fer-nos veure que es tractava d'un bellíssim sonet amorós dirigit als ulls d'una dona, i quan veié que xocava contra la nostra convicció irracional, exclamà: «Què en són de llestos! Com saben tergiversar les coses per poder dominar les intel·ligències!»

Aquest sentit crític neixia i fomentava al mateix temps una profunda consciència i defensa de la pròpia intimitat que el portava a escriure en el darrer article que publicà: «Abans de vendre la meua independència, vendria primer la meua estilogràfica o el meu rellotge». Potser aquesta forta afirmació de la pròpia individualitat va ser un dels motius que van fer impossible un reconeixement literari més ampli.

Moltes coses no li foren favorables a Bartomeu Forteza, però la seva trajectòria i la seva obra són com un gest que revela prou la rara qualitat del seu esperit, que deixà en els seus fills un record fecund. □

Gavà, juny de 1994

Bartomeu Forteza Pujol és Doctor en Filosofia. (Les fotografies són de l'arxiu familiar de l'autor.)

Biblioteques Municipals

PALMA Carrer del Colom i Jaume II

CORT

Pça. Cort, 1
C.P. 07 001

SON RAPINYA

Catalina March, s/n.
C.P. 07013

SON XIMELIS

Cap Blanc, s/n.
C.P. 07011

RAFAL VELL

Pere Ripoll Palou, 9
C.P. 07008

GENOVA

Barranco, 2
C.P. 07015

ESTABLIMENTS

Pça Immaculada, 3
C.P. 07010

SANT JORDI

Bauçà, 31
C.P. 07199

ARENAL

Pça. Gaspar Rul·lan
Garcies, 5
C.P. 07600

COLL D'EN REBASSA

Albuera, s/n.
C.P. 07007

BLANQUERNA

San Joaquín, 9
C.P. 07003

SON GOTLEU

Regal, 105
C.P. 07008

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, s/n.
C.P. 07009

POLIGON DE LLEVANT

Ciutat de Queretaro, 3
C.P. 07007

MOLINAR

Xadó, 7
C.P. 07008

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34
C.P. 07013

L'OLIVAR

Mercat de l'Olivar,
parades 104b/105b
C.P. 07002

BIBLIOTEQUES

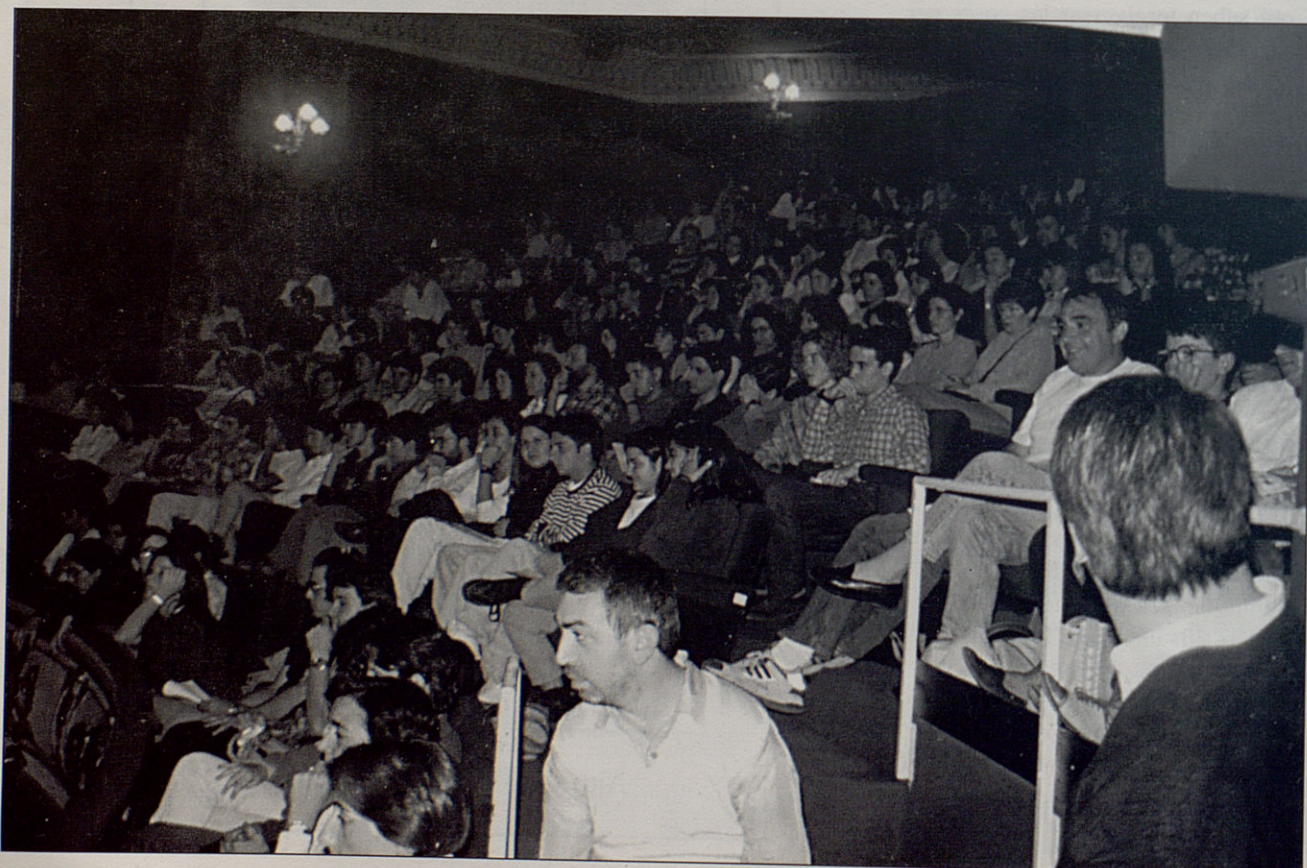
MUNICIPALS

Ajuntament de Palma

Aspecte de la platea del Teatre Principal de Palma. Més d'un milenar de persones assistiren a l'acte convocat per l'Obra Cultural Balear.

EL CATALÀ A L'ESCOLA

La gent jove ocupà l'amfiteatre i seguí amb gran expectació les diverses intervencions dels ponents.

L'Ordre del Govern Balear sobre el català a l'escola: una passa envant o dues enrere?

Una qüestió debatuda al Teatre Principal
dia 24 d'octubre

Amplis sectors ciutadans varen respondre a la convocatòria de l'Obra Cultural Balear i acudiren al Teatre Principal de Palma per conèixer l'abast amb què els ponents de la taula rodona valorarien l'Ordre que havia publicat la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear el 27 d'agost sobre l'ensenyament en català a les escoles. Més de mil assistents seguiren amb extraordinària atenció la informació i les opinions que s'anaven oferint a un auditori d'ensenyants, membres de partits polítics, representants d'associacions ciutadanes molt diverses, pares i mares preocupats per l'educació dels seus fills i filles, i una notabilíssima presència de joves afectats, o si més no interessadíssims pel futur lingüístic en el qual hauran de créixer culturalment i viure quotidianament.

La publicació de l'Ordre havia ocasionat gran inquietud en els medis que sempre s'han preocupat no solament per la situació del català en la docència i per l'aprenentatge de l'idioma, sinó també, evidentment, pel procés sociolingüístic que s'esdevé al carrer i en tot l'àmbit de les relacions socials com a conseqüència de la progressiva presència del castellà, en tant alt grau que ja es pot parlar seriosament de substitució total en extensos sectors d'aquestes illes.

Articles d'opinió i cartes als diaris han reflectit el temor que l'Ordre no ajudava gens, sinó més bé perjudicava, la recuperació i l'ús habitual del català a l'ensenyament, ni servia per aturar la carrera galopant de la substitució. Una preocupació que recolza en el fet de la descurança amb què el Govern ha tractat el tema de la llengua després de més d'onze anys d'Estatut i més de vuit de la Llei de Normalització Lingüística, i en la sospita que l'Ordre era una operació de maquillatge semblant a les que s'han anat repetint per a defugir qualsevol compromís polític que alteràs una manera de fer política lingüística sense fer-ne.

L'anàlisi de dades recents del Ministeri d'Educació i Ciència permeten veure i assegurar que més del 67% dels alumnes segueixen a les Balears tot l'ensenyament només en castellà i que únicament ho fa en català el 17%, dades que el ponent Tomàs Martínez va ampliar en la seva intervenció.

La importància de la gravíssima cruïlla lingüística que viu el nostre país és el que va voler exposar l'OCB en la taula rodona que va convocar al Teatre Principal. Perquè els lectors de EL MIRALL tinguin fidel informació de tot allò que s'hi va tractar, recollim les intervencions dels ponents i, ultra la inclusió de l'Ordre de la Conselleria d'Educació, il·lustrem el dossier amb la reproducció dels articles més significatius apareguts en els mitjans de comunicació i que, d'alguna manera, foren els que encetaren el camí de l'acte del Teatre Principal i els que han reflectit el posicionament que s'ha anat manifestant posteriorment en els diversos sectors afectats.

Assenyalem que dia 27 d'octubre l'OCB, la Federació d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes de Mallorca, l'Institut d'Estudis Eivissencs, el Moviment de Renovació Pedagògica de Menorca, el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament de les Illes, la Federació d'Ensenyament de Comissions Obreres a les Illes Balears i la Federació Estatal de la Enseñanza de la UGT, varen impugnar davant el Tribunal Superior de Justícia de Balears l'Ordre Rotger en considerar que contradiu la Llei de Normalització Lingüística perquè no garanteix l'ensenyament i l'ús de la llengua catalana com a llengua vehicular en els centres docents, ni n'assegura el coneixement i l'ús progressiu, ni adopta les mesures adients que facin efectiu el dret a rebre l'ensenyament en català, etc., com consta en la part dispositiva de la LNL (Llei de Normalització Lingüística).- E.M.

B.O.C.A.I.B. núm.105 27-08-94

Secció 1.- COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS

Conselleria de Cultura, Educació i Esports

ORDRE del conseller de Cultura, Educació i Esports sobre l'ús de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, com a llengua vehicular en l'ensenyament no universitari.

Núm. 17348

Amb la finalitat de dur a la pràctica el que preceptua la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears, el Govern Balear promulgà el Decret 74/1986, de 28 d'agost, de regulació de l'ensenyament de la llengua catalana a les Illes Balears en els centres no universitaris, modificat pel Decret 82/1986, de 18 de setembre.

D'acord amb el Decret anterior, l'Ordre del conseller d'Educació i Cultura, de 29 d'agost de 1986, regulava l'ensenyament en llengua catalana en els centres docents no universitaris i assenyalava els tràmits que havien de complir els centres per poder-lo aplicar.

Aquesta Ordre, dictada en el context d'un sistema d'educació anterior, actualment ha quedat desfassada per la promulgació de la Llei orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu i el seu desenvolupament normatiu.

La nova filosofia curricular es basa en dos principis fonamentals: el d'unitat, que garanteix uns mínims comuns, i el de diversitat, que permet realitzar les adaptacions curriculars específiques a cada comunitat autònoma, a cada centre, a cada aula i a cada alumne.

Aquest nou marc permet integrar perfectament l'estudi de la modalitat general de la llengua i el de les modalitats geogràfiques.

La normativa actual obliga els centres escolars al Projecte educatiu de centre, que a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears ha de ser completat amb la inclusió del Projecte lingüístic de centre, base del tractament de les llengües als centres escolars i per a l'increment de la presència i l'ús de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, com a llengua vehicular de l'ensenyament.

El Projecte lingüístic de centre ha de preveure les circumstàncies sociolingüístiques de cada centre escolar, a fi d'aconseguir un ensenyament en el qual es respectin i garanteixin els drets i deures lingüístics de tots els alumnes, tenint en compte la seva problemàtica immediata i el seu ambient concret, com també els objectius fixats en la Llei de normalització lingüística.

En aquest sentit, el Projecte lingüístic de centre serà l'instrument de planificació que garantirà l'ús progressiu de la llengua catalana, pròpia de les Balears i de les seves modalitats insulars, com a llengua vehicular de l'ensenyament i de la comunicació del centre, en harmonia amb el castellà i les altres llengües

curriculars no oficials.

Per tot això, i a proposta del director general d'Educació, dicta la següent

ORDRE

1.- D'ara endavant, a mesura que els centres s'incorporin al nou sistema implantat per la Llei orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu, inclouran el Projecte lingüístic de centre dins el Projecte educatiu de centre i ho comunicaran al Ministeri d'Educació i Ciència i a la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear. El Projecte lingüístic de centre s'establirà d'acord amb la situació sociolingüística de l'alumnat i del professorat, i amb vista a l'objectiu ineludible d'assegurar que els alumnes tenen al final del període d'escolaritat obligatòria, el domini oral i escrit de les dues llengües postulat en l'article 20.1 de la Llei de normalització lingüística.

2.- El Projecte lingüístic de centre ha de determinar els principis pedagògics i didàctics en què ha de basar-se l'ensenyament-aprenentatge de les llengües al centre. Conseqüentment, haurà de preveure l'assumpció tant de l'entorn lingüístic dels alumnes com del bagatge lingüístic individual que tenen com a punt de partida per al desenvolupament de les seves competències lingüístiques. Adquireixen així particular relleu el respecte i l'estudi de les modalitats insulars de la llengua catalana i la incorporació progressiva de la varietat estàndard de la llengua.

3.- El Projecte lingüístic de centre, l'elaboració del qual serà responsabilitat de l'equip directiu, segons les directrius del claustre de professors i dels pares dels alumnes, i que serà aprovat en el consell escolar, haurà de preveure la implantació progressiva de la llengua catalana en l'ensenyament i en els actes administratius, socials i culturals.

4.- Els centres, que de manera excepcional, vulguin fer servir exclusivament una de les dues llengües oficials de la Comunitat Autònoma, sigui la catalana o la castellana, com a vehicular de tot l'ensenyament -a excepció de l'altra llengua oficial i de l'àrea o àrees de llengües estrangeres- n'hauran de sol·licitar autorització a la Conselleria de Cultura, Educació i Esports, després de l'acord del claustre de professors i del consell escolar del centre, i amb una exposició raonada de motius. En tots els casos, s'adoptaran les mesures necessàries per garantir un aprenentatge adequat a les exigències de la legislació vigent de l'altra llengua oficial.

5.- El Ministeri d'Educació i Ciència i/o el Govern Balear, per mitjà de la Inspecció educativa, podran verificar-ne en qualsevol moment el rendiment. En cas de constatar-se desequilibris significatius en la competència lingüística dels alumnes en una de les dues llengües oficials, serà obligació del centre un replantejament del Projecte lingüístic i la seva

execució per adequar la situació a les prescripcions legals vigents, segons l'article 20 de la Llei de normalització lingüística.

6.- Un cop establert el Projecte lingüístic de centre, si alguns pares o tutors, en exercici del dret que els és reconegut en l'article 18.2 de la Llei de normalització lingüística, reclamen per als seus fills l'ensenyament en la seva llengua, sigui la catalana o la castellana, no emprada com a vehicular en l'ensenyament en un determinat centre, s'hauran de prendre les mesures necessàries per satisfer aquest dret, sense privar els altres alumnes de rebre l'ensenyament segons el model lingüístic del centre.

7.- Els centres de nova creació, si no s'ha establert d'ofici, només el primer any, començaran les seves activitats en la llengua que decideixi l'equip directiu, una vegada consultada l'associació de pares i el claustre de professors, a fi d'adequar l'oferta a les necessitats d'un barri o localitat determinats.

8.- Amb l'objectiu de garantir la continuïtat dels projectes lingüístics de centre, es prendran les mesures necessàries per al compliment de l'article 23.2, 23.3 de la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears.

Disposició derogatòria.

Es deroga l'Ordre de 19 d'agost de 1986, del conseller d'Educació i Cultura, de regulació de l'ensenyament en llengua catalana en els centres docents no universitaris de les Illes Balears i qualsevol altra disposició de rang igual o inferior que s'oposi al que s'estableix en aquesta Ordre.

Disposició transitòria.

- Els centres que en virtut del Decret 74/1986 han estat autoritzats a fer l'ensenyament en català conservaran aquesta autorització.

- Els projectes lingüístics de centre s'hauran de realitzar i trametre a la Conselleria de Cultura, Educació i Esports i a la Direcció Provincial del Ministeri d'Educació i Ciència abans del 30 d'octubre de cada any.

- Els centres, mentre no hagin elaborat el Projecte lingüístic, s'hauran de regir per la normativa vigent.

Disposició final primera.

La Direcció General d'Educació, en l'àmbit de la seva competència, prendrà les mesures escaients per al compliment d'aquesta Ordre.

Disposició final segona.

Aquesta Ordre començarà a vigir el dia de la seva publicació en el BOCAIB.

Palma, a 12 d'agost de 1994.

El Conseller de Cultura, Educació i Esports,

Signat: Bartomeu Rotger i Amengual.

Antoni Mir i Fullana, *president de l'OCB*, va presentar l'acte. Les seves paraules d'introducció foren aquestes:

Senyores i senyors: la situació i el futur de la llengua pròpia de les Illes Balears, la llengua catalana, preocupa molts ciutadans. Cal que la societat civil faci la seva pròpia reflexió en veu alta. Per aquesta raó avui som aquí, en aquest històric Teatre Principal de Palma, per encetar un debat cívic a l'entorn de la llengua i l'escola, un dels punts crucials on es juga la supervivència del català a ca nostra. Volem aportar elements de judici a tots els ciutadans, a tots els pares i mares, a tothom. A vegades -en parlar de la llengua- ens oblidam que de qui parlem realment és de persones, i en aquest cas de nins i nines, de fiets i fietes, de boixos, que tenen nom i llinatges, que seran o no seran competents en la seva pròpia llengua o, encara que no sigui la seva llengua habitual, si seran competents en la llengua pròpia d'aquestes illes, ens estam oblidam que ens referim als nostres fills i filles. Com no pot interessar això a tots els ciutadans d'aquesta terra?

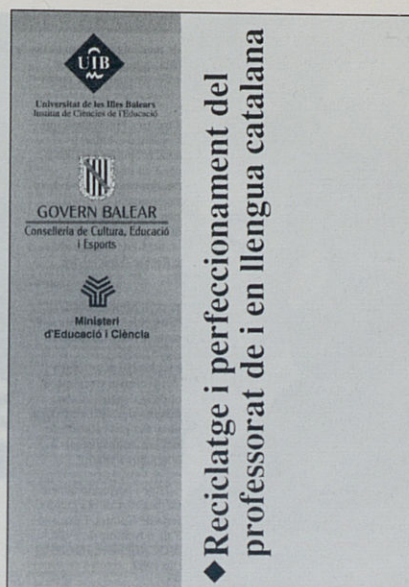
Aquesta és la raó del debat que comença avui vespre, un debat amb raons, un debat que vol fer reflexionar i contribuir a millorar la situació de la nostra llengua a l'escola i a totes les illes.

Teniu a les mans els tres documents que us hem facilitat en entrar al teatre, tres documents de cara i creu:

* En un, a la cara, el text de la Llei de Normalització Lingüística, en els seus apartats referents a l'educació, i, al dors, la creu, el text de la recent Ordre del mes d'agost.

* Al segon document, l'article del conseller d'Educació i la rèplica corresponent, publicats a dos diaris insulars.

* I en el tercer, les xifres colpidores que parlen, unes de forma optimista de més d'un 50% de centres que fan ensenyament en català, i la creu, les altres xifres que partint de la mateixa realitat i de les mateixes

Antoni Mir: "La situació del català a les Balears preocupa molts ciutadans, i per encetar un debat entorn de la llengua i l'escola som avui en aquest històric Teatre Principal de Palma."

dades mostren cruament que un 76% de nins actualment només reben ensenyament en llengua castellana i que es veuen, per raons de llengua, discriminats per part de les nostres institucions. Aquestes xifres, les quals tractaran i ampliaran avui vespre els ponents mostrant la realitat tal com és -no ens ha de fer por la realitat: les xifres i les estadístiques mai no ens han de fer por perquè l'important és que no siguin xifres

maquillades i contibueixin a deformar el coneixement- aquestes xifres, deia, constitueixen un primer avenç del que serà el *Llibre negre de l'estat de la llengua catalana a l'escola a les Illes Balears*, un llibre que presentarem i distribuïrem massivament les properes setmanes.

L'acte constarà de tres parts:

a) quina és la situació a cada una de les illes: seran les tres primeres aportacions al debat.

b) l'Ordre, a favor i en contra.

c) avantatges d'una escola de qualitat en català.

I un epíleg, sobre què podem fer demà, i què es farà per la llengua a l'escola.

Sense més paraules, iniciem l'acte.

Marià Serra i Planells, *director del Col·legi Públic Sa Bodega, d'Eivissa, Vice-president de l'Institut d'Estudis Eivissencs*. Capdavanter, a títol personal, de moltes iniciatives en bé de la nostra llengua a les Pitiüses. *Eivissa, una illa al tall del precipici. És exagerat descriure-la així?*

Quan l'OCB ens va demanar a l'Institut d'Estudis Eivissencs la nostra presència en aquest acte, immediatament acceptàrem, malgrat que desplaçar-se, a les nostres illes, no és

Ponç Pons, Tomàs Martínez, Toni Mir, Marià Serra, Joan Gelabert, Bartomeu Quetglas.

fàcil, i volguérem deixar sentir la nostra veu -la d'Eivissa i Formentera- a Mallorca.

Sense preàmbuls, crec que és hora de fer un estudi ràpid de quina és la situació de la llengua catalana parlada en tots els àmbits insulars. No donarem xifres ni farem denúncies concretes perquè no és el moment ni l'ocasió.

Si començam per l'Administració -Justícia, Hisenda, Correus, Administració Civil de l'Estat, Policia-, tot funciona en castellà exactament com si fos Salamanca o Segovia o qualsevol província castellanoparlant. Pel que fa a l'Església, en bona part, i no és exageració dir-ho, és alienadora i en gran mesura culpable de l'aculturació i substitució lingüística que pateix el nostre poble. Si parlam del Consell Insular i ajuntaments salvarem tal vegada l'Ajuntament d'Eivissa que és l'únic que fa bastantes coses per millorar la situació de la nostra llengua. Comerços, establiments públics, bancs, petita i mitjana empresa, retolació en català, però no ús social de la nostra llengua. Mitjans de comunicació, malauradament, més o manco com a Ma-

Marià Serra: "Un mestre eivissenc de Sant Josep de sa Talaia està fent en castellà la *escuela de payé*: anar a classe de català és anar a classe de *payé*."

llorca: premsa, ràdio, televisió, llevat d'algunes iniciatives molt petites encara amb la TV Pitiüsa (emeses per Canal 33), tot en castellà.

Arribam a la conclusió que l'única institució que pot redreçar d'alguna manera aquesta situació és

l'escola, amb tots els seus límits. Efectivament, hem de parlar de l'escola pel que fa a l'ensenyament de i en llengua catalana a Eivissa. Començaré per dir-vos a tall d'exemple que faceu una prova: tots els que aneu a Eivissa, visitau una escola, la que siga, la que us sembli, agafau uns al·lotets de 8/10 anys i faceu-los una simple pregunta: Com et dius? o com deis en mallorquí, què noms? No us contestaran una gran part d'ells, no us han entès, no saben què els heu dit, què els demanau. Això presuposa dues coses: una, que no reben ensenyament de la nostra llengua, o que el reben d'una manera deficient. Hi ha excepcions, és clar. El meu centre, per exemple, fa tot l'ensenyament en català, tot i que no figuri en determinades enquestes: i de les enquestes, no us en fieu perquè gairebé totes diuen mentides, tal com sona, diuen mentides.

Crec que he de posar exemples clars i colpidors i no intentaré que cregueu que faig tremendisme, perquè a vegades els qui ens senten parlar en indrets que no siguin les mateixes Pitiüses creuen que feim cert tremendisme, cert victimisme. I no és cert, perquè parlam de situacions que són ben reals i autèntiques, fàcilment demostrables.

Començam per les guarderies: no hi ha cap mena de control. En aquest moment les guarderies d'Eivissa totes funcionen en castellà i es regeixen per la llei de l'oferta i la demanda, claríssimament, no són controlades per ningú, no hi ha cap mena d'intervenció dels poders públics, de l'Administració, i es dona el cas que són un dels motius de la substitució lingüística. No hi deu haver gaire fidelitat lingüística quan hi ha molts de matrimonis que canvien la seva llengua i es passen a la castellana quan els seus fills s'estan formant en el llenguatge i estan adquirint les primeres estructures lingüístiques. I aquella llengua ara emprada a ca seva fa que els pa-

Marià Serra: "A Eivissa tot funciona -Justícia, Hisenda, Correus, Administració civil de l'Estat...— en castellà, exactament com si fos Salamanca o Segovia."

res, la família, canviï la seva pròpia i la substituesqui. Això succeeix a Eivissa a una marxa realment impressionant.

De vegades he dit coses que han causat un cert clamor farisaic, com quan vaig demanar públicament que es tancassin les guarderies: si es tancaven totes es faria un gran bé a l'ensenyament. I molts es varen estripar els vestits.

Si anam a les escoles del municipi d'Eivissa començaré per una escola, i no diré noms, que fins l'any passat no qualificava la llengua catalana, de manera que quan els alumnes acabaven l'EGB no tenien qualificació d'aquesta assignatura; una altra, en què la llengua catalana és una clàssica *maria*; passant a una tercera, ara s'adonen que els seus alumnes suspenen tots la llengua catalana a primer de BUP, o a tota la secundària, i per tant els claustres proposen d'incrementar d'alguna manera l'ensenyament de llengua catalana, però no saben com ni de quina manera.

Un altre fet molt concret d'enquany: una professora catalanoparlant d'educació primària que ha de fer primer cicle, se li assigna un primer cicle; però una professora que fa matemàtiques a un altre cicle superior li sembla que estarà millor a primer, una castellanoparlant, sense reciclatge: se l'adverteix que a primer haurà de fer català, diu que és igual, que no la preocupa, i resulta que la catalanoparlant passa a fer les matemàtiques de la segona etapa i la

Marià Serra: "Situau-vos davant una escola i preguntau a al·lotets de 8/10 anys: Com te dius? Gran part d'ells no us contestaran, no us han entès, no saben què els demanau."

castellanoparlant fa la llengua catalana d'un primer amb tot el que això comporta. Hi ha centres que sí que fan l'ensenyament en català, n'hi ha dos concretament, un íntegrament i l'altre hi tendeix.

I el que són centres concertats n'hi ha un, per exemple, que té una metodologia molt estranya i durant tres hores seguides en un sol matí fa tota la llengua catalana, no sé si per avorrir els infants o perquè li dona molt de rendiment. En tots ells la llengua vehicular és la castellana. El producte resultant ja us el podeu imaginar: una Eivissa despersonalitzada, amb una substitució lingüística aclaparadora i amb un clima lingüístic realment i impressionantment confús.

Si passam a Santa Eulària, a un

centre concretament, hi ha hagut un esglai de pares perquè se'ls ha presentat les notes en català, i això els pares no ho poden rebre, això és massa. Que els facin una àrea en la nostra llengua, la clàssica de socials, encara, però que les notes siguin en català, de cap manera! Una reunió urgent de pares, una assemblea, per protestar, i que tirassin les notes endarrera. Us podria presentar casos semblants, i si es fa la denúncia oportuna no hi ha cap mena de reacció, res de res.

Un altre: un fax amb l'encapçalament en alemany, anglès, francès, en castellà... però, com si visquéssim a una altra banda, el català no hi figura, hem deixat de ser catalans.

Un altre: un estranger que va

ROLDAN

OFICINES I DESPATXOS S.A.

A la seva disposició en:

- Despatxos Direccionals
- Despatxos i Oficines Generals
- Mampares d'Oficina
- Separacions simples i dobles
- Estanteries Emmagatzematge

- Estanteries Gran Càrrega
- Biblioteques
- Cadires i Taules apilables per a col·lectivitats

Complements: Llums

Cendrers (de peu i sobretaula)
Càixes Fortes, etc.

Eusebi Estada, 68 (carrer del tren de Sóller)
Telèfon 20 98 13

CIUTAT

Marià Serra: "El producte resultant de la manca d'identitat és una Eivissa despersonalitzada, amb una substitució lingüística aclaparadora i un clima lingüístic realment confús."

esbrincar un director d'un centre de Santa Eulària perquè la mestra s'havia atrevit a parlar en català al seu fill. I, curiosament, succeeix que el director acompanya l'estranger a esbrincar la mestra a fi i efecte que el resultat sigui més efectiu.

Un altre: l'any passat un director -això, i tot el que dic, és ben real-havia prohibit que entre el professorat, i ja no diguem entre els alumnes, es parlés en llengua catalana. Naturalment, hi va haver una certa reacció de dignitat per part d'alguns professors.

Podríem seguir: Sant Joan de Labritja, una escola rural, amb la immensa majoria d'infants catalanoparlants, i en pagès: enguany el ministeri els destina un professor de pedagogia terapèutica, amb un pla específic d'actuació per a aquell cen-

tre, una persona castellanoparlant que no entén res. Ha armat una bronca impressionant, ha creat problemes al CEP, però... hi ha qui se'n renta les mans i no passa mai res.

A altres bandes, a escoles del camp, es comencen a plantejar ara si faran l'àrea social en català. Si anam al municipi de Sant Josep de sa Talaia, no fa gaires dies que hi arribava un professor -no us astoreu, que és ben cert- que no sabia que a Eivissa es parlés en català. «Què ha fet el Ministeri, on m'ha enviat, què és això, com parlen vostès, jo no l'entenc de res a aquesta gent». En quin món vivim, realment?, dic jo. Talment com si fòssim a Càceres o a Sòria.

Ara a una escola de la ciutat d'Eivissa, que no té res a veure amb aquella: un grup de professors es

consciència perquè creu que ha de fer alguna cosa amb la llengua, però tenen una esqueta allà dins, un castellanoparlant i dos evissencs (no us penseu que els evissencs siguin millors que els altres!), que els impedeix fer res de res.

Tenc molts més exemples, i he de deixar temps als altres contertulis, però no puc deixar d'esmentar una escola en què la llengua catalana es fa en castellà: tal com us dic, és lamentablement cert. Fa dos anys que un mestre eivissenc de Sant Josep de sa Talaia està fent la *escuela de payé*, anar a classe de català és anar a escola de *payé* i ell és el *profesor de payé*, el professor que, repeteix, fa en castellà el català. No hi pos ni hi llev res. Hi havia una classe de 8è en què dos al·lotets eivissencs no s'atreuen a parlar en evissenc, aporugats, i parlaben en castellà entre ells.

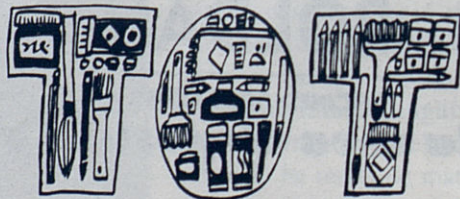
Podria parlar d'altres centres, però faré una referència a l'ensenyança mitjana. Les escoles d'EGB que fan l'ensenyament en català a Eivissa (n'hi ha dues a la ciutat d'Eivissa, alguna altra el fa parcialment) no tenen continuïtat. Fixau-vos bé: no hi ha ni un sol centre de mitges que tenguí una línia d'ensenyament en català, de manera que la feina que es fa a EGB es desfà a mitges. Llevat d'algun centre que en fa un 70 o 80%, tots posen la mateixa excusa: el ministeri no ens envia professors reciclats, aptes, competents lingüísticament. I per tant, no en feim. A mi personalment m'ha passat: un al·lot catalanoparlant que

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 72 14 83 - Fax 71 93 12 - 07002 PALMA DE MALLORCA

MATERIAL DE BELLES ARTS

PELLETERIA, 2 i SOL, 28 - Telèfon 72 28 59 - 07001 PALMA DE MALLORCA

comença a primer de BUP (parl d'una experiència directa i personal), arriba una professora de ciències naturals, una evissenca de llengua, que comença la classe preguntant: como queréis que os hable, en castellano o en catalán? Imaginau-vos. En castellano! Amb la composició sociolingüística que hi ha a Eivissa no podia ser d'altra manera. Aquell nou al·lotet es va atrevir a aixecar-se i dir que ell ho volia en català. Va faltar poc perquè se'l menjassin viu. I, a més, ja ha quedat marcat per sempre. Acte seguit té la mala sort que arriba una professora de llengua castellana, comença a llegir la llista d'alumnes: Antonio Tal Tal... Perdoni, no, jo em dic Toni. Resposta: yo hablo como me da la gana y tu te callas. Aquesta va ser la seva primera experiència el dia que va arribar a escola de BUP. Per què he de seguir parlant, si tots els exemples són així?

A Formentera ho tenen una mica millor, els de l'institut.

Ah, i atenció al reciclatge dels professors! Nosaltres ens hem adonat que a través de les convocatòries lliures de juny i setembre se'ns escolen tots i actualment tenim molts de mestres castellanoparlants reciclats que no volen fer res absolutament ni

volen dir res sobre el tema, i que no en tenen ni idea. O algun que té el nivell lllindar l'hi figura al MEC com si fos un reciclatge. Molta atenció! Jo no me'n refii gaire, el reciclatge és un engany, és un *bluf*, i ens hem de plantejar molt seriosament a veure què feim.

En definitiva, quines conclusions he de treure? A Eivissa: la substitució lingüística, un fet galopant; l'aculturació, un fet ben palpable; el català a l'escola, en aquest moment i realment, una pura entelèquia. Arriba l'Ordre Rotger i, què passa? Simplement que oficialitza allò que s'està produint, és a dir aquest bilingüisme a la carta. I a nosaltres ens deixa amb el cul a l'aire, i perdonau l'expressió. Per tant, com a Institut d'Estudis Eivissencs i com a ensenyant, demanam simplement la retirada de l'Ordre del conseller Rotger, i un consens perquè entre tots es faci una cosa que tenguí cap i peus i que no permeti l'oficialització d'allò que comença a ser un fet real i que ben prompte s'hi convertirà definitivament amb disposicions com aquesta.

Moltes gràcies.

Ponç Pons i Giménez. *Professor d'institut a Menorca. Ha publicat treballs sobre bilingüisme. Articulista i poeta, ha vist la seva obra traduïda a Nova York i Frankfurt. Respondrà a la pregunta: Menorca és un lloc on s'ha assolit l'equilibri?*

Bon vespre a tothom.

Després de sentir les justes i dramàtiques paraules del meu company eivissenc, us he de dir que a Menorca ja hem tirat papers per declarar-nos República Bàltica o formar una confederació andorranomenorquina.

És ver que, lingüísticament parlant, Menorca és, de les Illes, la que es conserva millor, però aquest presumpte equilibri que sempre ens solen penjar és també una corda fluixa, una imatge molt bucòlica, que s'està a punt de trencar. Contaré un fet, una anècdota que em sembla prou il·lustrativa: a l'Ajuntament de Maó, els dos partits majoritaris (no diré el nom per no ferir susceptibilitats: són el PSOE i el PP) s'han ajuntat i s'han posat d'acord per no normalitzar el nom de Maó. La proposta de normalització crec que la va fer l'Entesa i ells han dit que era imprecident, que sempre s'havia dit «Ma-

Ponç Pons: "L'ajuntament de Maó no ha volgut normalitzar el nom de 'Mahon', Diuen que sempre (?) s'ha dit així. Tanmateix jo no hi he anat mai a 'Mahón' i des de sempre he viscut a Menorca."

Ponç Pons: "Un bon govern té l'obligació moral, ètica, d'empènyer la recuperació cultural d'un poble, i aquesta Ordre ens fa indignes d'haver nascut en unes illes com les nostres."

hón» i... (jo fa molts anys que som menorquí i no hi he anat mai a «Mahón»), i en el fons el que tenen és por de perdre vots.

Un poble que és incapaç de normalitzar els seus propis noms no és tan equilibrat com sembla, ni tan madur ni valent. A Menorca, la situació del català, sobretot a Ciutadella, Ferreries, Mercadal i Alaior, no està del tot malament, però Maó és una altra història. Són pocs, poquíssims, els al·lots i al·lotes que reben l'ensenyament en català. La privada, en general, fa les dues horetes justes, reglamentàries i prou. La mentalitat, siguem sincers, continua essent diglòssica.

També he de dir que hi ha un grup de gent, el Moviment de Renovació Pedagògica, que ha fet i fa molta feina a favor del català i de l'ensenyament en general, però crec que als professors encara ens toca fer de «missioners».

Jo voldria ser respectuós amb la persona i organisme públic que ha decretat aquesta Ordre, que ha propugnat aquest decret, però també he de ser molt ferm en la defensa de les meves conviccions i sobretot fidel a la meva illenca identitat.

Us duc des de Menorca tot l'estupor, la sorpresa i el rebuig contra aquesta Ordre que no entenem ni acceptam.

Si aquest decret, que sembla hereu del Decret de Nova Planta (Felip Vè, Déu el tenguí allà on és!), hagués vingut de Madrid (nosaltres som territori MEC), jo ho comprendria, però que l'hagi fet un mallorquí, que surti d'aquí, de Mallorca... a jo em sembla bastant trist.

Tampoc no entenc com tenint una Universitat, que endemés funciona bé (no rall ara dels problemes d'equip rectoral que té), jo he estat alumne d'aquesta Universitat i conec tots els professors del Departament de Català, del Departament de Pedagogia i em sembla gent molt competent, molt preparada (també conec els de castellà, eh!, i sobretot el de portuguès, que és molt amic meu i l'estim molt)... no comprenc, com deia, que per fer una disposició com aquesta no se'ls hagi consultat.

Sempre he cregut que un Govern, un bon Govern (i no és que vulgui donar lliçons de governabilitat a ningú) té l'obligació moral, ètica, d'impulsar, de fomentar, d'empènyer la recuperació cultural d'un poble, i aquesta Ordre ens fa indignes d'haver tingut la sort de néixer en unes illes com aquestes.

Perquè jo som menorquí, però reclam, reivindic de cor i amb força la meva condició d'illenc. Hem d'anar units. Jo crec (perdonau-me la

cita) que devem ser allò que deia aquell personatge de les nostres classes de F.E.N. (els que ja teniu més anys i qualche cabell blanc ho recordareu): *una unidad de destino en lo universal*.

Aquesta Ordre em sembla (i d'açò ja en parlarà el meu company de taula) pedagògicament dolenta i culturalment nefasta. És una rentada de mans, un acte d'indecisió, de submissió, i una porta oberta al desgavell. És, i no voldria ser dur, ni exagerat ni ofensiu, un acte de covardia.

No entenc com el senyor Rotger (amb qui vaig coincidir en una taula rodona que es va fer sobre ensenyament a Menorca i em va semblar una persona oberta, dialogant, intel·ligent...) ha pogut fer un decret així.

Crec que ja és hora de començar a ser qui som, a no pensar tant en vots i defensar allò que és nostre.

Que ho recordau? Ara us he de fer un examen. Aquí dalt som professors i açò és com una mena de deformació professional. Si jo us dic: Llibertat, Amnistia i... (una part del públic crida «Estatut d'Autonomia!!»). Els d'aquella banda molt bé, estau tots aprovats. Els d'allà heu d'estudiar més.

Estatut d'Autonomia: sí senyor. Us dic açò, perquè hi va haver un temps en què ens pensàvem que

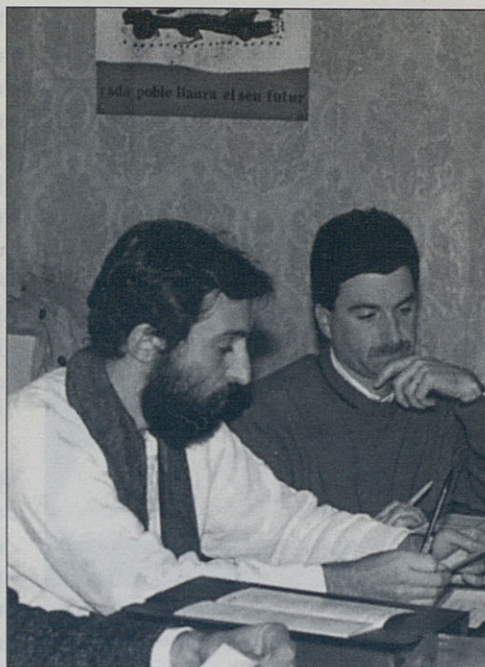
entre tots ho faríem tot i ara estam ben aturats. Aquest és un moment crític. Ens ataquen de pertot.

Si ho recordau, també era gust allò de córrer davant els *grisos* pel carrer de Sant Miquel o la Plaça Cort.

Us dic açò, i em dirigesc als més joves, als que seis al galliner, perquè no hi quedarà cap més remei que tornar a sortir al carrer i escriure a les pancartes (sé que és un tòpic, però la realitat encara ho exigeix) allò de: *Qui estima ses Illes, no les destrueix*. Jo hi afegiria més: *Qui estima ses Illes, ralla la llengua d'aquestes Illes*. Una llengua que era i és, que ha estat i amb decrets com aquest no sé si continuarà essent, la Llengua Catalana. Aquell bell catalanesc que deia Ramon Muntaner.

Quan venia dins l'avió, he pensat seriosmanet, què deuen sentir els illencs patrons de la nostra catalana llengua, el beat Ramon Llull i Sant Francesc de Borja Moll? Homes com ells, amb la feina que van fer, no es nereixien una disposició com aquesta.

Seria hora de començar a plan-tejar-nos si el bilingüisme que ens venen i ens han imposat funciona tan bé com diuen, perquè (saber llengües és important, enriquidor, necessari, però cada poble té la seva pròpia) l'únic que hem aconseguit és viure estoicament per duplicat. Què vol dir viure per duplicat? Que les convocatòries de claustre que feim a l'institut les hem de fer en castellà i en

Tomàs Martínez i Ponç Pons. El primer, deia: "A l'ensenyament públic hi ha una tercera part de centres que no fan cap tipus d'ensenyament en català, i als concertats encara en queden un 40%."

català, que el programa de festes del meu poble l'hem de fer en les dues llengües i açò, a més d'encarir el producte, acaba per resultar una mica despistant.

Aquesta llei és injusta, aquesta llei és covarda i és impròpia de persones que estimen la seva terra.

Per açò, i per moltes altres coses, ara no em puc allargar, som cinc aquí dalt. Jo deman al senyor Rotger, respectuosament, però amb tot l'orgull i la força de sentir-me illenc, que s'assessori i que dugui aquesta normativa a la Universitat,

que refaci o que retiri aquesta poc encertada Ordre perquè poguem començar, de ver, a ser qui som, perquè poguem llaurar d'una vegada, lliures i en pau, el nostre illenc futur, perquè poguem, i ara acab, recobrar la nostra llengua i la nostra identitat.

Ja podeu aplaudir.

Moltes gràcies.

Tomàs Martínez i Miró, expert en temes educatius, mestre. S'ha endinsat en l'estudi i la feina àrdua de descobrir les xifres i les estadístiques oficials del MEC. La seva anàlisi serà la part gruixada del *Llibre negre de l'estat del català a l'escola a les Illes Balears* que es publicarà pròximament. El títol de la seva intervenció és *Pertot en castellà i massa poc en català*.

He de parlar en aquest gran debat ciutadà sobre l'Ordre del Govern Balear que regula el català a l'escola, i ho faig després de sentir quina és la situació, greu situació, d'Eivissa i com és d'instable l'equilibri de Manorca. He de parlar de Mallorca com un lloc on l'ensenyament es fa pertot en castellà i poc en català.

Crec que, com és habitual, els grans títols necessiten de matisació i reflexió. Intentaré fer-ho situant aquesta intervenció entorn dels següents punts:

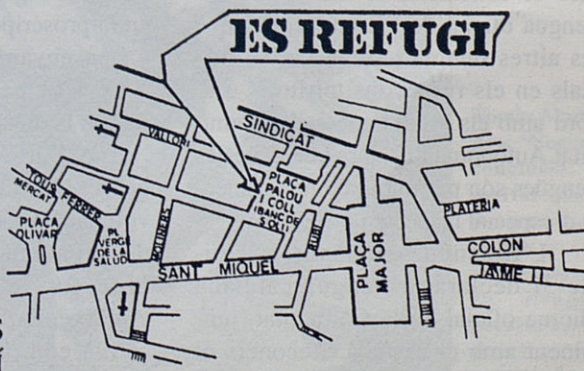
1. Marc legal.
2. La meua interpretació sobre

ES REFUGI

Pl. Palou i Coll, 10 (Banc de s'Oli)
Telèfon 71 67 31
07002 CIUTAT DE MALLORCA

ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING I ESQUÍ

Tomàs Martínez: "El Títol II de l'Estatut declara la llengua catalana llengua oficial a tots els nivells educatius i reclama al Govern els mitjans perquè esdevingui d'ús normal en l'administració i la docència de tots els centres."

dades més recents referides a Mallorca, i un cop d'ull a les del total de les Illes Balears.

1. MARC LEGAL.

Quan parlem d'ensenyament en català és bo que ho facem amb l'absoluta convicció que tenim tota la raó com a poble, però que tenim, també, tota la raó pedagògica i, sobretot, la raó des del punt de vista legal.

L'ensenyament en llengua catalana es fonamenta en la Constitució espanyola de 1978, una Constitució que aviat farà setze anys, l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears de 1983, i que per tant ja en té onze, i la Llei de Normalització Lingüística de 1986, que prest en farà nou.

L'article 3r de la Constitució a més de considerar el castellà com a llengua oficial de l'Estat, preveu que les altres llengües seran també oficials en els respectius territoris d'acord amb els estatuts de cada Comunitat Autònoma i declara que aquestes llengües són patrimoni cultural objecte d'especial respecte i protecció.

L'Estatut d'Autonomia, a l'article 3r declara la llengua catalana idioma oficial de la Comunitat, juntament amb el castellà. Reconeix el dret a conèixer-la i a usalr-la i decla-

ra que ningú pot ser descriminat per causa de l'idioma.

L'article 14è reconeix la competència exclusiva de la CA per a l'ensenyament de la llengua catalana i encomana als poders públics de la CA la seva normalització. I l'article 10è, apartat 21è, el foment de la cultura, de la investigació i de l'ensenyament de la llengua catalana a la CA.

La LNL, a l'exposició de motius, ens dona totes les raons per estimar i defensar la nostra llengua recordant la incorporació de les Illes Balears a l'àrea lingüística catalana l'any 1229, les aportacions de mallorquins com Ramon Llull a la cultura universal en llengua catalana i el procés de marginació patit des de la promulgació dels decrets de Nova Planta al segle XVIII que culminaren en la proscripció de la nostra llengua a l'ensenyament a mitjan del segle XIX i la persecució lingüística durant la dictadura.

A l'articulat, article 1r, es diu que l'objectiu de la Llei és el desenvolupament de l'article 3r de l'Estatut d'Autonomia i en conseqüència és objectiu de la Llei assegurar el coneixement i l'ús progressiu del català com a llengua vehicular en l'àmbit de l'ensenyament, i dedica el

Títol II a la declaració de la llengua catalana com a llengua oficial a tots els nivells educatius, a l'obligació d'ensenyament en l'àmbit no universitari de la llengua i la literatura catalana, i reclama al Govern els mitjans necessaris per fer realitat l'ús normal de la llengua catalana com a llengua vehicular a tots els centres docents. Regula la formació del professorat i les condicions que ha de reunir quant a competència lingüística.

He volgut fer aquest repàs, tal volta un poc tediós, de la legislació, per refermar, en tots nosaltres, un sentiment que crec que cada dia ha de ser més fort i més clar: si demanem ensenyament en llengua catalana és perquè hi tenim dret. No demanem almoïna, volem que els poders públics compleixin amb el seu deure de deixar de banda les declaracions filosòfico-polítiques sobre la importància de la comunicació per damunt de les llengües, els fonamentalismes i les confrontacions.

Mirau, jo reclam el meu dret a enfrontar-me a aquells temes que crec que reclamen un enfrontament, a comunicar-me amb aquells que volen escoltar el que tenc a dir i a ser fonamentalista en el sentit de conservador extrem d'una de les poques coses que li queden a aquest poble tan malmès, la seva llengua.

Jo reclam, passats vuit anys de l'aprovació de la LNL, el mateix que diu un refrany:

*Un homo, en esser casat,
ja no l'alegren giterres,
només unes bones terres,
que li facin un bon blat.*

Ja està bé de músiques, és hora de sembrar i recollir els fruits, no sigui cosa que si deixam passar més temps la terra esdevengui erma.

I una vegada aclarit el marc legal en el qual ens podem i ens hem de moure, anem a parlar de xifres.

2. LES XIFRES.

Pertot en castellà, poc en català: Mallorca. M'hauria agradat

més que aquesta intervenció es titulàs *Mallorca: els clars obscurs*, perquè a l'hora de treballar amb les dades és com si posàssim una pinzellada de blanc i una de negre; però, ja està bé així i anem per feina.

És mal de fer començar a dir xifres, però algunes són imprescindibles si volem situar la realitat de l'ensenyament en llengua catalana.

Comencem pels centres:

1) ENSENYAMENT PARCIAL EN CATALÀ. CENTRES PÚBLICS:

Quasi la meitat (un 46%) dels centres públics de Mallorca fan ensenyament parcial en català o castellà, perquè fer ensenyament parcial en una llengua és fer-ne, no ho oblidem, també, parcialment en l'altra.

Un 51% d'aquests centres són de la part forana i una tercera part són de Palma.

2) ENSENYAMENT TOTAL EN CATALÀ. CENTRES PÚBLICS:

Gairebé una quarta part (un 22%) dels centres públics de Mallorca fan tot l'ensenyament en català.

Una tercera part (30%) són centres de la part forana i, atenció, a Palma quatre centres públics (7%) fan tot l'ensenyament en català.

Primera conclusió: A Mallorca, a l'ensenyament públic hi ha una tercera part de centres que no fan cap tipus d'ensenyament en llengua catalana. (I encara diuen que no és necessari un decret de mínims.)

3) ENSENYAMENT PARCIAL EN CATALÀ. CENTRES CONCERTATS:

La mitjana a Mallorca se situa en un 30%

A la part forana de Mallorca, en un 21%; i a Palma, en un 46%

4) ENSENYAMENT TOTAL EN CATALÀ. CENTRES CONCERTATS:

La mitjana de Mallorca és d'un 19%, amb una dada curiosa: un 27% correspon a la part forana, que supera la mitjana dels centres que fan ensenyament parcial en català (un 21%, com acab de dir).

A Palma, la situació és semblant a l'ensenyament públic i al concertat: un 6% al centres concertats i un 7% a l'ensenyança pública.

Segona conclusió: La meitat dels centres CONCERTATS no fan ensenyament en llengua catalana, ni parcialment ni totalment.

Tercera conclusió: A Mallorca, encara queda un 40% de centres que no fan cap tipus d'ensenyament en català, i ens podem permetre elegir a la carta.

Respecte els alumnes:

5) ALUMNES DE CENTRES PÚBLICS. ENSENYAMENT PARCIAL EN CATALÀ:

Una terç (29'9%), a la part forana.

Una sisena part (15'4%), a Palma.

La mitjana a Mallorca d'alumnes que reben ensenyament parcial en català a centres públics, no arriba a la quarta part (23'6%).

6) ALUMNES DE CENTRES PÚBLICS. ENSENYAMENT TOTAL EN CATALÀ:

Una tercera part (35%) dels alumnes de la part forana i una cinquena part (19'2%) dels alumnes de Palma fan tot l'ensenyament en

català. La mitjana a Mallorca no arriba al 30% (28'1%).

Quarta conclusió: La meitat dels alumnes dels centres públics no reben ensenyament en català.

7) ALUMNES DE CENTRES CONCERTATS. ENSENYAMENT PARCIAL EN CATALÀ:

A la part forana de Mallorca un de cada 15 alumnes (6'8%) rep ensenyament parcial en català, i a Palma un de cada 10 (11'1%). La mitjana a Mallorca d'alumnes que reben parcialment ensenyament en català en centres concertats no arriba al 10% (9,8%).

8) ALUMNES DE CENTRES CONCERTATS. ENSENYAMENT TOTAL EN CATALÀ:

La proporció minva considerablement: un 8% (7'9) a la part forana i un 5% (5'5) a Palma. La mitjana a Mallorca és de poc més del 6%.

Cinquena conclusió: Un 85% d'alumnes de centres concertats i privats no reben cap tipus d'ensenyament en català.

Sisena conclusió: Un 67% dels alumnes de Mallorca no reben ensenyament en català, ni parcialment ni total, i han transcorregut 15

Tomàs Martí-nez: "Segona conclusió: la meitat dels centres concertats no fan ensenyament en llengua catalana, ni parcialment ni totalment."

Tomàs Martínez: "Quarta conclusió: la meitat dels alumnes dels centres públics no reben ensenyament en català."

anys de Constitució, 11 d'estatut i 8 de la Llei de Normalització Lingüística, i ara ens diuen que amb un parell d'anys això s'haurà arreglat.

I encara ens queden matisos a fer:

L'ensenyament parcial en català amaga un parany extremament perillós. Tal volta n'hi ha que es poden sentir satisfets sabent que la meitat d'alumnes dels centres públics de Mallorca reben ensenyament en català: ja tenim la normalització, meitat i meitat, què voleu més?

Alerta! Si un centre fa l'Educació Física en català, ja compta per a l'estadística, o si hi fa la religió. Mentrestant les Matemàtiques, les Ciències Socials, les Ciències Naturals o,

el que és pitjor, la lectoescriptura poden seguir-se fent en castellà, i aquí no passa res. Vet aquí el parany.

Sabíeu que el 90% dels alumnes que fa ensenyament parcial en català hi fa entre 1 i 4 àrees i que el 10% restant hi fa entre 5 i 8 àrees? Crec que és hora de canviar el concepte d'ensenyament parcial en català i parlar d'ensenyament majoritari en català, només així sabrem el valor exacte de les estadístiques.

En voleu més? Idò heu de saber que les dades oficials corresponen als centres públics, privats o concertats reconeguts pel MEC, però hi ha una munió de centres de formació, acadèmies, guarderies, escoles d'infants...

dels quals no tenim dades però podem imaginar-les. Per damunt damunt, estam parlant de més de dos centenars de centres a les Illes Balears. Si els incorporàssim a les estadístiques els resultats ens farien tremolar.

ALGUNES REFLEXIONS.

I una vegada que us he marejat amb les xifres, anem a algunes reflexions finals que no difereixen massa d'altres que ja han apuntat els companys que han treballat abans el tema.

I.- El que detectam primer en l'estudi de les dades és una manca de planificació total de l'ensenyament en llengua catalana. Cadascú fa el que vol o el que pot. Si hi ha professorat i ganes, es prova; si no, s'espera.

II.- Les assignatures o àrees que es fan en català no responen a cap pla estructurat. Hi ha centres que consideren la llengua anglesa la més adient, altres creuen que és la religió o l'educació física.

III.- Els cursos que ofereixen ensenyament en català poden seguir una gradació, des de l'educació preescolar o infantil fins al cicle superior passant pel cicle mitjà, o bé començar per quart, tercer o sisè, deixant de banda els cicles superiors o inferiors. Es pot fer bé o pot ser un caos.

IV.- Hi ha centres que tenen recursos, materials i professorat per fer ensenyament en català, i n'hi ha que no en tenen.

V.- A l'ensenyament concertat, i a alguns centres públics, manca professorat amb competència lingüística catalana.

Plànols topogràfics
Fotografies aèries

Plaça del Rosselló, 4-A, 3r.
Telèfon 72 33 56

07002 Palma de Mallorca

carrer del
baix riera, 1-a
tel: 24 03 86
07009 palma

arts
XiSCO
grafiques

VI.- Hi ha centres que reflexionen o han reflexionat sobre la presència i el tractament de la llengua catalana i han incorporat aquesta reflexió a l'organització interna dels centres, i n'hi ha d'altres que no saben, ni endevinen què és un Projecte Lingüístic de Centre (PLC) perquè ningú no els ho ha explicat.

VII.- Hi ha centres que fa anys varen començar l'ensenyament en llengua catalana i encara segueixen. Altres no han continuat per manca de professorat o de suport.

VIII.- Que s'ensenyi en llengua catalana no significa que el català sigui la llengua vehicular del centre. Cal reflexionar sobre aquest tema.

IX.- Haver d'investir l'ensenyament de tres llengües no és tasca fàcil. Com començam? Com continuam? Es fa necessari informació i suport. Es fa necessari un Servei d'Ensenyament del Català.

X.- Encara hi ha centres que no compleixen, o ho fan amb una qualitat sota mínims, l'ensenyament de la llengua catalana com a assignatura. És hora de posar-hi remei.

Que ningú no cregui que el professorat és responsable d'aquesta situació. Ha estat l'alt grau de compromís dels professionals de l'ensenyament el que ha fet possible que siguem aquí on estam. Les Administracions, autonòmica i central, han fet ben poc per impulsar aquest procés. Deu anys després de promolgut l'Estatut no s'ha fet encara cap curs de formació de català en horari lectiu, però sí que se n'han fet de llengua anglesa, música o educació física.

Ningú no sap què passa amb els professors que no han superat les proves de llengua catalana a les oposicions. La llei diu una cosa, però la realitat és una altra.

Què passa amb els professionals que vénen de fora cada any i es troben en arribar que aquesta és una comunitat on són oficials dues llengües i ells només són competents en una?

Per què els nous centres no són

declarats d'ofici centres on el català sigui la llengua de l'ensenyament?

Encara esperam la catalogació de places a EEMM. Ara per ara qualsevol professor és bo per ocupar una plaça a un centre, sàpiga o no el català.

Què passa amb la formació inicial dels professionals de l'ensenyament? Doncs que encara és possible que acabin els estudis professors que no són competents en llengua catalana.

On és la voluntat política de fer marxar de veres aquest procés? Jo crec que tenc la resposta, una resposta que no tradueix, extreta textualment d'una informació del diari ABC, que no sé que ningú no hagi desmentit, que il·lustra la importància que les Administracions, la central i l'autonòmica, donen a la nostra llengua:

«El PP, como indicó su presidente, ha señalado que por imposición no se puede normalizar una lengua, además que la obligatoriedad gravaría económicamente la gestión».

«... Una propuesta que el Ejecutivo balear hizo en su día al PSIB, fue que la Administración del Estado se hiciera cargo del 50% del costo de la infraestructura del programa educativo; en este caso el PP no se

opondría a estudiar y elaborar una disposición legal que obligase a los centros de enseñanza no universitaria a impartir áreas en catalán.»

Em neg a creure que la nostra llengua sigui una mercaderia, em resistesc a creure que sigui objecte de transacció comercial, però dissortadament aquesta és la situació i aquests són els clars-obscurs a Mallorca, unes tonalitats que dia a dia perden el color clar, han passat als grisos i es tornen cada cop més negres.

La senyora Magdalena Mateu Gelabert, presidenta d'una de les dues patronals d'escola privada, havia confirmat la seva presència en aquesta taula, però després va excusar l'assistència. Creu que en el marc de l'Ordre del conseller Rotger es pot fer molt per l'augment del català a l'escola privada, i alhora va expressar el seu compromís com a patronal d'escola privada d'avançar per aquest camí. Semblava que aquesta podia ser una bona ocasió per exposar en profunditat els beneficis que podien derivar-se de l'Ordre, i amb aquesta intenció se li va demanar que la seva intervenció versàs sobre L'Ordre, un pas envant.

Tomàs Martínez: "Ningú no sap què passa amb els professors que no han superat les proves de llengua catalana a les oposicions. La llei diu una cosa però la realitat és una altra."

Joan Gelabert i Mas. *Professor d'institut a Palma i dinàmic promotor cultural, sobretot entre els joves. És l'entrevistador i guionista de l'emotiu programa dedicat a Francesc de Borja Moll emès per Canal 33 a mitjans d'octubre. En el l'acte d'avui tractarà de respondre a aquesta pregunta: L'Ordre representa, no una, sinó dues passes enrere?*

Quan em proposaren de participar en aquest acte vaig contestar tot d'una que potser no era la persona més adequada per fer sentir la meua veu, ja que ni era un teòric expert en la qüestió legalista, ni tampoc cap persona amb prou notorietat com per arrossegar una opinió pública favorable a les meves argumentacions.

La meua intervenció serà, per tant, fruit de la confrontació diària, fruit de la reflexió diària davant d'uns fets, per a mi molt greus, conseqüència directa d'una política inexistente, que s'havia dotat d'un marc possibilista, però que no ha sabut o volgut aprofitar-lo per avançar en la normalització de la nostra llengua a l'escola. Com que veia el panorama amb tant de pessimisme, vaig dir que en lloc de parlar d'un pas enrere preferia parlar de dos, ja que si un altre ponent parlava de pas envant, semblaria que la cosa quedava igual que ara.

I la realitat és força més trista. Aquesta Ordre no deixa les coses tal i com estan ara. En absolut. Les

Joan Gelabert: "Hi ha silencis vergonyants, com el de callar que vuit anys després de la LNL el 76% dels alumnes segueixen fent íntegrament l'ensenyança en llengua castellana."

empitjora. És una eutanàsia activa cap a la llengua pròpia d'aquesta terra, cap a la llengua catalana, emparada en una disposició que comença de meravella i acaba arrossegant les anques per terra.

Mirau. Com és possible que es consideri positiva per al país, una ordre que deixa oberta la possibilitat que milers i milers d'al·lots i al·lotes de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera facin tot l'ensenyament obligatori en llengua castellana, col·locant la nostra llengua al mateix

nivell que les llengües estrangeres i privant-los així del seu dret a conèixer i poder usar amb tota llibertat i correcció tant el català com el castellà, en acabar el seu ensenyament obligatori?

Quan l'any 1986 es va aprovar i promulgar, amb la unanimitat de totes les forces polítiques representades en el Parlament, la Llei de Normalització Lingüística, es va assumir una responsabilitat històrica molt grossa, però extraordinàriament atractiva: aconseguir retornar la nostra llengua al lloc que li era propi, això és, ser la llengua del país a tots els efectes. Fer de la llengua catalana la llengua pròpia de les Balears, la llengua del carrer, la llengua de la feina, la llengua de l'oci, la llengua dels mitjans de comunicació i, és clar, la llengua de l'escola, era una tasca engrescadora.

Quant a l'ensenyament, la tasca era lògica amb aquest esperit. La Llei de Normalització Lingüística deixava molt clar que el Govern de la Comunitat Autònoma era el responsable de quatre grans objectius:

1. Posar els mitjans necessaris encaminats a fer realitat l'ús normal de la llengua catalana en l'àmbit de l'ensenyament en tots (repetesc, en tots) els centres docents.
2. En segon lloc havia de prendre les mesures adequades perquè la llengua catalana fos emprada progressivament en tots (una altra vegada tots) els centres d'ensenyament en tots els àmbits de la vida administrativa i de

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demanau informació a c/ Rubén Darío, 12, 5è-B
07012 PALMA

Ses Puelles
Estudi
de
Perruqueria

Carrer Navarra, nº 3, 1r - 07003 Palma - Tel. 71 80 37

funcionament propi dels centres.

3. En tercer lloc, l'Administració havia de garantir que els alumnes no serien separats en centres per raons de llengua.

4. En quart lloc, s'havien d'adoptar les disposicions necessàries per tal de garantir que en acabar el període d'escolaritat obligatòria qualsevol alumne podria utilitzar normalment i correctament tant el català com el castellà.

La porta quedava oberta. La il·lusió de molts de pares i mares, de molts d'ensenyants, de fer una escola en la llengua del país, era possible. I s'avançà. A pesar de la precarietat de l'ordre i del glop amarg d'haver de demanar permís per ensenyar en la llengua del país, s'avançà. Molt. Del no-res s'avançà molt. Alerta amb això, però. Qui estirà el carro, qui impulsà tots aquests canvis foren els mateixos ensenyants, els pares i les mares, els alumnes. L'Administració anava de convidat de pedra. Fin ara. I amb el requisit de veure que aquests esforços dins de les aules no anaven acompanyats d'avenços semblants en d'altres àmbits de la societat. I amb la tristesa afegida, tal com he dit abans, de veure el paper que l'Administració (aquest govern legítim que s'havia dotat de l'instrument legal per fer-ho) jugava en tot aquest procés. Aquest paper de capdavanter en l'ús de la llengua pròpia, d'impulsor d'iniciatives, de model d'ús per a la resta de ciutadans d'aquestes illes,

Joan Gelabert: "Aquesta Ordre no deixa les coses tal com estan ara. En absolut. Les empitjora. És una eutanàsia activa cap a la llengua pròpia d'aquesta terra."

quedava volgudament difós, ambigu, quan no clarament contrari.

I han passat vuit anys. Tota una generació de joves i al·lots d'aquestes illes que han acabat el seu ensenyament obligatori. Per a l'estadística queda que tots han fet català. Que tots el saben i el poden usar sense problemes, igual que el castellà. Hi ha qualcú que s'ho cregui, això?

Sabeu de cap inspacció que hagi obert boca en aquest sentit?

Els companys de taula que m'han precedit en l'ús de la paraula han exemplificat situacions que jo ara podria repetir perquè també les he viscudes. Totes permeten veure nins que arriben a primer de BUP incapaços de construir una frase de 10 paraules en català perquè el català per a ells només és una assignatura, moltes vegades ensenyada en castellà. Aquests nins no l'han parlat mai, no els l'han fet parlar mai el català.

La realitat és dura, molt dura. I s'han de començar a rebatre veritats a mitges i silencis vergonyants. Veritats a mitges com aquella de posar estadísticament en el mateix sac aquells que fan ensenyament en català i aquells que a més de l'assignatura de català en fan una altra en aquest mateix idioma, oblidant que altres set les fan en llengua castellana. O silencis com el de la conselleria i el MEC davant el fet que, vuit anys després, el 76% dels alumnes segueixin fent l'ensenyament íntegrament en llengua castellana. On queda aquell apartat que deia que l'Administració prendria les mesures adequades perquè la llengua catalana fos emprada progressivament en tots els centres d'ensenyament? I si algú s'ha atrevit a denunciar aquesta manca d'actuació per fer efectiva l'ordre, sabeu quina ha estat la resposta? El silenci més absolut o l'acusació d'intolerància, intransigència o

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 60 33
07002 Palma de Mallorca

Joan Gelabert: "Sabeu què significa aquesta Ordre? Ni més ni manco que crear, per llei, una doble xarxa en el món escolar. Allò que volia evitar la LNL."

fonamentalisme lingüístic.

I per què parlava al començament de dues passes enrere? Si fins ara havíem tengut una acció de govern nul·la, sense intervenció

directa o decisiva en els processos de normalització lingüística en els diferents centres, deixant fer, o fent política de saló però sense gaire incidència pràctica, avui les cose han can-

Joan Gelabert: "Quin país es pot permetre el luxe d'educar dues generacions ignorants, o amb déficits considerables, de la llengua i cultura pròpies."

viat. L'Ordre publicada el passat mes d'agost és la resposta més clara de la nova actitud de la Conselleria. Per primera vegada es deixa explícitament clar que n'hi ha que se senten incòmodes davant la possibilitat que s'apliqui la llei, això és, que es faci efectiu el progressiu avanç de la llengua catalana com a llengua vehicular de l'ensenyament, amb tot el que això comporta d'adaptació i canvi de plantejaments.

I se cerca una porta de sortida. Es legisla, en nom d'una pretesa llibertat i tolerància, allò que els poc agosarats, els temerosos i els ambigus i fins els declaradament contraris ja feien: possibilitar que tot l'ensenyament obligatori sigui en castellà, amb l'única excepció de la llengua estrangera i la catalana. És a dir, es posa sobre el paper allò que fins ara es feia *de facto*, però que era susceptible de ser discutit en qualsevol moment ja que contravenia la lletra explícita de la llei.

I sabeu què significa això? Ni més ni manco que crear, per llei, una doble xarxa en el món escolar. Allò que, de manera tan clara, volia evitar la Llei de Normalització Lingüística. Per una banda hi haurà aquells nins i nines que seran educats en la llengua del país i que aconseguiran un domini correcte de la llengua catalana i de la castellana perquè l'entorn immediat així ho possibilita, i uns altres que seran educats en llengua castellana i que, vists els antecedents d'aquests vuit anys darrers, acabaran l'educació obligatòria orfes d'allò que ni l'escola ni la societat no els haurà donat: el coneixement, amb normalitat, de la llengua i de la cultura del seu país.

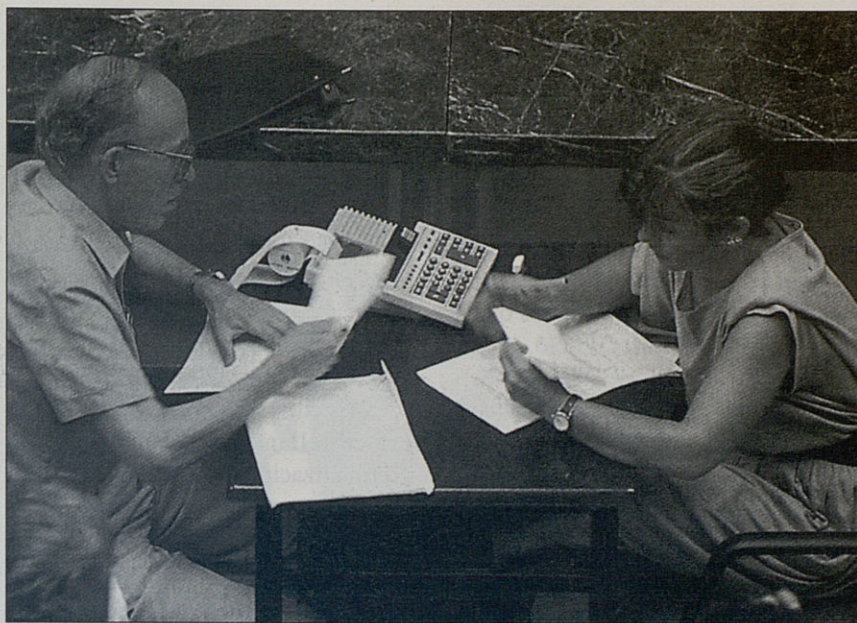
El conseller d'Educació, el senyor Bartomeu Rotger, feia, aquesta setmana passada, un article que acabava amb un prec adreçat al professorat illenc, als pares i mares de l'alumnat, sobretot a aquest, exhortant-los a estimar la nostra llengua i a fer-la atractiva i imprescindible. Ell, com a bon pedagog, sap que només s'estima allò que es coneix a

fons, allò que es treballa, allò que es toca, allò que se sent com a propi. Com podran, aquests al·lots i al·lotes que, afectats per aquesta Ordre, hauran estat descriminats i hauran fet tot l'ensenyament en castellà, estimar, valorar, sentir-se atrets i considerar imprescindible una llengua i una cultura que durant el seu procés de comprensió del món era una matèria més, equiparable a qualsevol altra llengua estrangera sense cap valor afegit? Quin país, amb tots els trets legals al seu abast, es pot permetre el luxe d'educar dues generacions (que el dia de demà ocuparan llocs de responsabilitat, que seran ciutadans de ple dret d'aquesta terra) ignorants o amb dèficits considerables, de la llengua i cultura pròpies?

Senyor conseller, si és cert que estima aquest país, si vol que el dia de demà, tots, absolutament tots, els seus ciutadans i ciutadanes siguin persones íntegres i integrades, respectuoses amb els altres, però orgulloses de pertànyer a un poble amb una cultura i una llengua, que coneixeran i podran usar, ni millor ni pitjor, pròpia, retiri aquesta Ordre. El país hi sortirà guanyant.

Bartomeu Quetglas i Pons. *Professor del Departament de Ciències de l'Educació de la UIB. Pedagóg. Coordinador en el programa ERASMUS de llengües minoritzades, en concret en la problemàtica educativa de llengües minoritzades en el seu propi territori. L'escola en català, és bona per a tothom, o només per als illencs? També per als castellonoparlants?*

Podria començar dient que el sol fet de plantejar aquesta qüestió ja és indicador del baix nivell de normalització de la nostra llengua. A ningú li passaria pel cap que un anglès, un italià, un alemany es plantejés si l'escola en anglès, en italià, en alemany és bona per a tothom. És simplement un fet. Però que simplement ens hàgim de plantejar aquesta

Bartomeu Quetglas: "La llengua vehicular depèn en cada escola d'una espècie de loteria segons que hi hagi una majoria d'ensenyants en un moment determinat partidàri d'una opció en una llengua o en una altra. La circumstància sociolingüística hi té molt poc a veure."

qüestió i ens hàgim de convèncer nosaltres mateixos abans de convèncer altra gent, és el principal indicador que la nostra llengua està molt lluny d'una situació normal.

De cap manera no està en una situació de plena oficialitat. En tot cas en una situació de co-oficialitat, però en una co-oficialitat en què una llengua és més oficial que l'altra. Per exemple: tots, per la Constitució, tenim l'obligació d'aprendre el castellà, però mirant els habitants d'aquest país, ningú té l'obligació d'aprendre el català. En tenim el dret. Una situació de co-oficialitat desigual, el castellà és oficial a tot l'Estat, el català només a una àrea. I encara, afegint una dimensió europea, podríem dir que el castellà és reconegut com a llengua oficial a la Unió Europea. El català, no. Des d'una perspectiva europea podem parlar clarament de llengües de primer nivell i llengües de segon nivell, i pareix que nosaltres estam resignats que la nostra sigui una llengua de segon nivell.

Tanmateix, el català és la llengua pròpia d'aquesta Comunitat, i això ho recullen tots els textos legals, l'Estatut d'Autonomia, la Llei de Normalitza-

ció Lingüística, etc. Ningú no ho discuteix, això. Però acceptam que la llengua que és pròpia d'aquesta terra sigui en aquesta terra una llengua de segon nivell.

Donaré alguns exemples europeus per fer veure on podem arribar amb aquesta situació.

La República d'Irlanda. Des de la Constitució de 1937 s'estableix que l'irlandès, com a llengua nacional és la primera llengua oficial de l'Estat, i que l'anglès és també una llengua oficial. La llengua irlandesa és obligatòria, com a matèria, a tots els centres. Tots els mestres d'Irlanda han de ser competents en anglès i irlandès. Però, què passa? Del 1937 ençà s'ha seguit una evolució que, segons les darreres xifres de l'Oficina Europea per a les Llengües Minoritàries, només entre un 4% i un 5% de la població de la República d'Irlanda parla habitualment irlandès. S'estudia la llengua irlandesa, i no com una llengua estrangera sinó gairebé com una llengua morta.

Un altre exemple més encoratjador és el del flamenc. Quan a mitjan del segle passat es crea el Regne de Bèlgica, la llengua oficial és el francès. El flamenc és una llengua

d'ús familiar, no oficial. Però a través d'una sèrie d'etapes històriques s'ha arribat a una situació segons la qual actualment a Bèlgica la Constitució reconeix l'existència de tres comunitats culturals i lingüístiques: la comunitat flamenca, la comunitat de parla alemanya i la comunitat que ella mateixa no es diu francòfona sinó francesa, cadascuna de les quals té el seu ministeri d'educació, el seu sistema propi que no està de cap manera sota les ordres d'un ministeri d'educació que en podríem dir *belga*. Cada comunitat actua amb plena competència sobre els seus afers educatius, culturals, etc.

Un exemple més proper és el de Catalunya. La seva Llei de Normalització Lingüística defineix de manera molt natural, molt lògica, i jo diria incontestable, que el català com a llengua pròpia de Catalunya és la llengua pròpia del sistema escolar. No llengua també oficial en el sistema escolar, o llengua co-oficial en el sistema escolar, sinó llengua pròpia del sistema escolar. És dins aquest context que s'ha d'entendre que l'Art.14 de la Llei de Normalització de Catalunya digui que «els infants tenen dret a rebre el primer ense-

nyament en llur llengua habitual, ja sigui aquesta la catalana o la castellana». Permeteu-me que remarqui això de «el primer ensenyament». Per què? Perquè es dona per suposat que la llengua del sistema escolar és la catalana, però es reconeix als infants castellanoparlants el dret a tenir el primer ensenyament, és a dir l'educació infantil i els dos primers anys d'escola obligatòria, en llengua castellana si així ho demanen.

És curiós observar que la redacció castellana de la nostra Llei de Normalització Lingüística, diu (i lle-gesc en castellà, naturalment): «Los alumnos tienen derecho a recibir la primera enseñanza en su lengua, sea la catalana o la castellana». En canvi, el text en català, diu: «Els alumnes tenen dret a triar la llengua d'ensenyament, sia la castellana o la catalana», i no parla de *primer ensenyament*. És a dir, en el nostre cas, el text castellà és una traducció literal, lletra per lletra i paraula per paraula, del text que figura a la Llei de Normalització Lingüística de Catalunya. En canvi, el text en català és una cosa diferent que ve a establir, pareix, un dret personal, il·limitat, a poder triar entre dues llengües

d'ensenyament, sigui la castellana o la catalana, a qualsevol moment del sistema escolar i a qualsevol escola. Però, per una part, aquest dret, que pareix tan ampli, de situar no a dins el context semblant a Catalanuya en què la llengua pròpia del sistema escolar és la catalana, sinó que en el nostre cas el català és simplement una llengua oficial en el sistema escolar i no és la llengua pròpia. Una situació, per tant, bastant diferent d'una Comunitat que tenim ben a prop.

En la pràctica hem vist que la llengua vehicular depèn de cada escola, depèn d'una espècie de loteria que dona un resultat o un altre segons que en un moment determinat hi hagi una majoria d'ensenyants en el claustre que és partidari d'una opció en una llengua o en l'altra. La circumstància sociolingüística hi té molt poc a veure, perquè es pot argumentar de diferents maneres i de fet ho podem veure: una presència majoritària de nins castellanoparlants es pot adduir per iniciar un programa d'immersió en català, o pot ser argumentada per mantenir l'ensenyament en castellà. La presència majoritària d'alumnes catalanoparlants a vegades és utilitzada per alguns ensenyants per dir que convé que facem l'ensenyament en castellà perquè així els nins l'apredran millor. És a dir, quan les Ordres anteriors i aquesta parlen de la situació sociolingüística, realment no hem de pensar que el fet d'una determinada composició sociolingüística de la població decideixi la política que seguirà l'escola, sinó que seran en cada moment els ensenyants.

En les intervencions anteriors hem vist una mica quin era el panorama, xifres estadístiques, etc. Se'ns vol fer creure que anam cap a una societat bilingüe on les dues llengües tendran el mateix status oficial i on el nivell de competència lingüística de la població i el dels alumnes que van sortint del sistema escolar serà idèntic. No sé si la nostra és una societat bilingüe, el que sí és cert és que mentre la majoria d'alumnes catalanopar-

Bartomeu Quetglas: "No sé si la nostra societat és bilingüe, el que sí és cert és que mentre la majoria d'alumnes catalanoparlants al final de la seva escolaritat obligatòria són competents en les dues llengües, la majoria d'alumnes castellanoparlants, gràcies al sistema que tenim, són estrictament monolingües."

lants al final de la seva escolaritat obligatòria, i fins i tot molt abans, són competents en les dues llengües, la majoria d'alumnes castellanoparlants, gràcies al sistema que tenim, al final de l'escolaritat obligatòria i inclús quan arriben a la universitat, són estrictament monolingües.

Quin tractament es pot aplicar a aquesta situació? Jo diria, d'entrada, i des d'una perspectiva, si voleu, comparada, que és molt clar que els països que estan realment constituïts com a tals, tenen els seus sistemes d'educació en la llengua que els és pròpia. I punt. No hi ha més històries, ni cooficialitat, ni res. És a dir, l'educació es fa en la llengua que és pròpia del país. Per tant, per aquí va una mica la resposta a la pregunta que se m'ha fet: l'educació en català és bona per a tots? Ja he dit que si estàssim en una situació normal això ja no ens ho plantejaríem i que els nostres fills tendrien simplement l'escola en català perquè és la llengua pròpia d'aquest país. I punt.

Què passa amb la població castellanoparlant? És un trauma per a ells haver de seguir l'ensenyament en català? És curiós que de vegades ens demanem què passa, què pot passar, quins traumes psicològics i pedagògics poden tenir els fills de les famílies castellanoparlants si han de seguir un procés d'ensenyament en català. I no veim, ni volem veure, no ja la immersió sinó la submersió permanent i generalitzada dels fills de les famílies catalanoparlants que segueixen i que han hagut de seguir tot el seu sistema d'educació en castellà. Per tant, aquí ja hi ha una dissimetria més del tema.

Mirau: tots hem sentit parlar dels programes d'immersió, però jo voldria recordar, per si hi ha algú que no ho sap, l'origen d'aquest concepte. S'origina a la província canadenca del Quebec, crec que a la ciutat de Montreal, a partir d'una iniciativa dels pares de les famílies anglosaxones que volen que els seus fills aprenguin el francès perquè el francès és la llengua pròpia del Que-

Bartomeu Quetglas: "Des d'una perspectiva comparada, és molt clar que els països que estan realment construïts com a tals, tenen els seus sistemes d'educació en la llengua que els és pròpia. No hi ha més històries, ni cooficialitat, ni res."

bec i, en lloc d'enviar-los a les escoles anglòfones, els matriculen directament a les escoles francòfones. La immersió requereix evidentment uns condicionants socials i també pedagògics, diguem que no es pot fer *a lo bèstia*, que funciona bé quan hi ha la voluntat dels pares perquè els fills aprenguin la llengua pròpia del país on viuen, encara que no sigui la familiar; funciona bé quan s'inicia de prest i quan els mestres tenen la preparació didàctica adequada. I s'ha revelat en el cas de Quebec i d'altres parts com el sistema més eficaç perquè al final del procés educatiu els nins que no tenen com a llengua familiar la llengua que és pròpia d'aquell país, acabin dominant perfectament les dues llengües.

Per tant, rotundament sí: l'escola catalana és bona per a tots, i crec que correm el perill d'anar cap a la situació irlandesa pel fet d'acceptar qualsevol situació de compromís de cooficialitat en el sistema escolar. El sistema escolar de la nostra terra ha de ser en la nostra llengua i on s'aprengui perfectament el català, on s'aprengui el castellà i on s'aprengui el màxim possible de llengües.

Perquè, a més, hi ha un altre fet important, i és que aquests nins que com nosaltres hem hagut d'aprendre el castellà, aquests nins catalanoparlants que hagin d'aprendre el català, no només aprendran el català sinó que aprendran a aprendre llengües, perquè com més llengües saps més fàcil és que n'aprenguis d'altres. Seria un benefici per a tota la comunitat assegurar la competència en les dues llengües, seria una integració de la població que viu en aquest país però que no coneix encara la seva llengua, i seria, des del punt de vista estrictament pedagògic, una ampliació de les seves capacitats d'aprenentatge lingüístic i de desenvolupament intel·lectual en general. Per tant, des d'una perspectiva comparada, europea, des de les investigacions que hi ha sobre la immersió, entenc que la resposta és totalment positiva a la proposta que se'm formulava al començament de la meua intervenció.

Moltes gràcies. □

COMUNICATS I ARTICLES A LA PREMSA

Com a complement de la transcripció de les intervencions que van tenir lloc en l'acte cívic del Teatre Principal per a informar i valorar els efectes de l'aplicació de l'Ordre de la conselleria d'Educació sobre l'ús del català com a llengua vehicular en l'ensenyament no universitari, reproduïm els següents articles apareguts en els mitjans de comunicació de Palma:

Què pretén el senyor conseller amb la seva Ordre sobre el català? (1-10-94)

Antoni J. Orell Soitíño, professor d'institut.

És probable que amb l'excepció dels mestres d'escola, molta gent desconegui la tasca i el paper que l'actual conseller d'Educació, Bartomeu Rotger, va jugar en el món de la pedagogia i en la renovació dels programes educatius. A qualsevol biblioteca mínimament especialitzada en pedagogia i naturalment a totes les escoles, és impossible no trobar almanco una mostra de la seva abundantíssima bibliografia. Els seus llibres sobre programació escolar foren autèntics *best sellers*. Un dels llibres arribà a tenir una versió radiofònica en forma de curset ECCA.

No us podeu arribar a imaginar quina creu i quina matadura ens donava en Sr. Rotger amb les programacions escolars en el seu programa radiofònic. I bé que ens ho repetia una vegada i una altra... «Programar és: tenir un objectiu, explorar la realitat en funció de l'objectiu i dissenyar un pla de treball per aconseguir aquest objectiu; finalment s'aplica el pla i es revisen les etapes. El pla ha d'abastar els següents aspectes: continguts (els temes de cada assignatura), activitats (explicacions, exercicis, experiments...), temporalització (què farem avui, què farem demà...) i avaluació (hem assolit l'objectiu?)». Una vegada i una altra ens ho repetia des de les ones radiofòniques, i

ens corregia quan no ho fèiem bé... «aquest objectiu està mal formulat... aquests continguts no estan ben seleccionats... manquen les activitats... no està ben temporalitzat... i això com s'avalua?» Amb el Sr. Rotger vaig aprendre a programar i actualment les meves programacions encara segueixen el seu esquema.

El passat 27 d'agost el Bolletí Oficial de la Comunitat Autònoma va publicar una Ordre signada pel conseller d'Educació Bartomeu Rotger. Aquesta ordre és en realitat una programació: signada pel senyor Rotger no podia ésser d'altra manera. A la seva exposició de motius defineix un objectiu i analitza la realitat. Seguidament un conjunt de 8

articles i algunes disposicions transitòries i finals defineixen un pla, expliquen com s'ha d'aplicar aquest pla i també com s'ha de revisar. És certament una programació, però és la programació més deficient i més penosa que mai no s'hagi engirgolat. Me'n faig creus que el Sr. Rotger, d'ençà que va deixar d'ésser un tècnic i es va ficar a polític, hagi pogut oblidar totes les seves ensenyances sobre programació escolar.

Per començar, la realitat està mal analitzada. L'anàlisi pretén que som una societat bilingüe i que les dues llengües estan en igualtat de condicions. I no és així: únicament és bilingüe una part de la societat. Gairebé una quarta part dels habitants d'aquestes illes no són bilingües i està per demostrar que ho hagin volgut ésser mai. Tampoc les dues llengües no estan en igualtat de condicions: el castellà juga amb les cartes marcades perquè té la llei de part seva en oros, copes, espases i bastos. D'aquesta manera, com no se n'ha d'endur totes les bases?

El contingut està mal explicat. L'únic contingut de l'Ordre és el Projecte Lingüístic. Segons l'Ordre del conseller, totes les escoles hauran d'elaborar un projecte lingüístic que prevegi la implantació progressiva del català dins l'ensenyament. Fixau-vos bé: la implantació progressiva. Seguidament l'Ordre explica que podrà haver-hi centres íntegrament en castellà. Com s'ho faran aquests centres per ésser en castellà i al mateix temps implantar progressivament el català? No és això una contradicció? Tampoc la norma parla d'uns continguts mínims. Bastarà fer en català les hores que els alumnes de primària dediquen a expressió mímica, o també serà necessari fer-hi els minuts de relaxació que segueixen a l'educació física?

Seria més lògic que l'Ordre del conseller digués: «Es començarà per l'àrea de socials, a continuació les naturals de primària, seguidament s'implantarà també a secun-

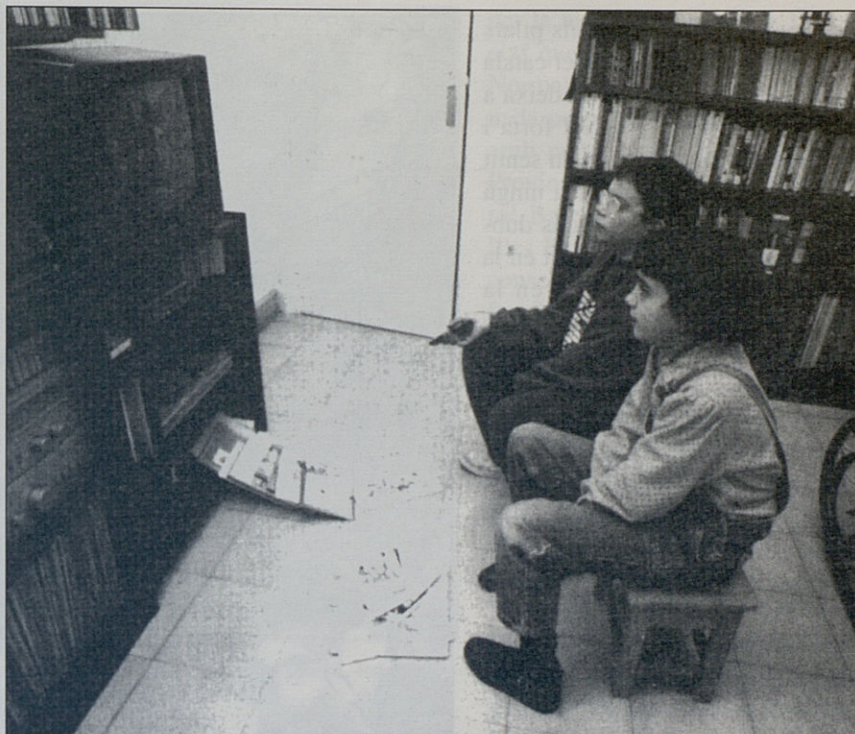
Antoni J. Orell: «Bastarà fer en català les hores que els alumnes de primària dediquen a expressió mímica, o també serà necessari fer-hi els minuts de relaxació que segueixen a l'educació física?»

dària, i finalment... etc.» Això seria dissenyar un pla i no aquests conceptes tan generals com «implantació progressiva» o «incorporació gradual». Tampoc no seria res de l'altre món: fins i tot el decret que els anys 80 va signar l'antic conseller Sr. Gilet ja ho feia així (encara que mai no es va aplicar). I així és com ho ha fet a Galícia el Sr. Fraga.

Fins i tot no queda clar ni a quins cursos s'ha d'aplicar aquesta Ordre. Ha de fer referència únicament a l'escolaritat obligatòria o també ha d'incloure els altres nivells educatius de la LOGSE? Al principi queda clar que ha d'incloure tots els nivells educatius de la LOGSE: Infantil, Primària, Secundària, Batxillerat i Cicles Formatius de la F.P. reglada. Al final també queda clar que únicament ha d'incloure fins el final dels nivells obligatoris i queden per tant exclosos els batxillers i la F.P. reglada. Com quedam?

La temporalització, imprescindible en qualsevol programació, ni tan sols apareix. Quan l'han de fer els centres aquest projecte lingüístic? Enguany? L'any que ve? L'any 2000? L'Ordre del conseller no ho preveu: un descuit. No han pensat a posar-ho. També la revisió de l'aplicació queda completament enlaire i encomanada a una frase tan buida de contingut com: «El Ministeri d'Educació o el Govern Balear podran verificar en qualsevol moment el rendiment». Emperò, qui ho farà realment? Probablement l'un per l'altre no ho farà ningú. I què vol dir que ho podran fer en qualsevol moment? Tal vegada els inspectors entraran sorpresivament dins les aules?

Tot aquest conjunt d'incongruències són fruit d'una sola cosa: la Conselleria d'Educació no té clar quin és l'objectiu. És a dir, el fonament de tota programació, l'objectiu, no és clar. Què vol realment el conseller? Perpetuar la situació actual de diglòssia? Acabar amb la nostra llengua? El bilingüisme? Potser fins i tot no existeix un objectiu. Potser fins i tot l'Ordre no és una ordre. En re-

Antoni J. Orell: «Quan l'han de fer els centres el Projecte lingüístic? Enguany? L'any que ve? L'any 2000? L'Ordre no ho preveu: un descuit.»

sum, l'Ordre del conseller diu: «feis un projecte lingüístic per implantar progressivament el català a l'escola, encara que, si voleu, el projecte lingüístic pot preveure que no implemteu el català i que no tindreu projecte lingüístic».

Potser l'ordre del conseller no és més que la manera com el conseller fa l'ullet al PP en una època en què el PP tanca files entorn d'un concepte caduc d'una Espanya unitarista i assimilista. (Diari *Última Hora*)

L'Ordre del català a l'escola, una rectificació necessària. (2-10-94)

Antoni Mir i Fullana, president de l'OCB.

L'Ordre d'ús del català a l'escola i les seves repercussions han de ser urgentment, democràticament i constructivament debatudes. La seva transcendència per al futur de la llengua i la cultura pròpies del país requereix obrir un període de debat i de reflexió.

Fa unes setmanes vàrem quali-

ficar l'Ordre de mínima per una raó ben senzilla: després de vuit anys i mig de promulgació de la Llei de Normalització Lingüística, després de gairebé setze anys de Constitució, quinze de pre-autonomia i més de dotze d'Estatut, esperàvem una disposició normativa decidida i clara, d'avenç cap el compliment del que estableix una Llei vigent i que va aprovar per unanimitat el Parlament de la Illes Balears conferint als seus objectius un ampli consens social.

Com ja fa l'Estatut d'Autonomia, la Llei de Normalització Lingüística obliga el Govern a impulsar i a defensar activament la llengua pròpia, que es veu en perill de substitució pel castellà en tots els àmbits de la vida del nostre poble: als mitjans de comunicació, en l'ús social del món socioeconòmic, del temps de lleure o de la joventut, i també a l'escola (per molt que la presentació esbiaixada de les dades oficials pinti la realitat d'un altre color).

Contràriament, l'Ordre deixa a la lliure voluntat dels centres la decisió d'incorporar o no la llengua

catalana. A l'escola, un dels pilars de la normalització, l'ús del català com a llengua vehicular es deixa a mercè d'una inèrcia social forta i creixent que justament va en sentit contrari. No pot estranyar a ningú que l'Ordre hagi generat uns dubtes i temors generalitzats tant en la comunitat educativa com en la societat. Es qüestiona una Ordre que no fixa cap tipus de mínims d'ensenyament en català a assolir per tots i cada un dels centres, i que, en conseqüència, no garanteix ni el compliment dels preceptes que, per Llei, el Govern està obligat a complir, ni l'obtenció de resultats.

Per contribuir a aquest aclariment, la nostra entitat va encomanar un informe a juristes especialitzats: conclou que l'Ordre està contravenint la Llei de Normalització Lingüística en la mesura que no recull el principi d'intervenció activa i decidida, i de discriminació positiva, en favor de la llengua pròpia de les nostres Illes, la que està encara i aquí en una aclaparadora situació d'inferioritat en relació al castellà.

La nostra societat en conjunt s'ha de demanar si aquesta Ordre és o no una passa endavant i dona o no garanties «*per assegurar el coneixement i l'ús progressiu del català com a llengua vehicular en l'àmbit de l'ensenyament*» (un dels grans objectius que fixa la Llei); si donarà o no un fort impuls al català com a llengua «*oficial a tots els nivells educatius*»; si amb aquesta norma el Govern arbitra o ignora «*les mesures adients de cara a fer efectiu*» el dret a rebre l'ensenyament en català; si amb aquesta nova normativa el Govern adopta o no «*les disposicions necessàries encaminades a garantir que els escolars de les Illes Balears, qualsevol que sigui la seva llengua habitual en iniciar l'ensenyament, puguin utilitzar normalment i correntment el català (...) al final del període d'escolaritat*

Antoni Mir: «Es qüestiona una ordre que no fixa cap tipus de mínims d'ensenyament en català i que no garanteix ni el compliment dels preceptes que, per llei, el Govern està obligat a complir, ni l'obtenció de resultats.»

obligatòria»; si els plans d'estudi s'adeqüen als objectius proposats suara; si el Govern estableix o no «*els mitjans necessaris encaminats a fer realitat l'ús normal d'aquest idioma com a vehicle usual en l'àmbit de l'ensenyament en tots els centres docents*»; si es prenen o no «*les mesures adequades perquè la llengua catalana sigui emprada progressivament en tots els centres d'ensenyament a fi de garantir el seu ús com a vehicle d'expressió normal tant en les actuacions internes com a les externes i a les actuacions i documents administratius*»; si posa o no posa «*els mitjans necessaris per a garantir que els alumnes no siguin separats en centres diferenciats per raons de llengua*». Tots aquests mandats de l'esmentada Llei autonò-

mica de 19 d'abril de 1986 no poden continuar essent obviats.

L'Ordre no s'ha de comparar amb l'anterior, vexativa i humiliant per al català fins al punt que obligava a demanar permís per ensenyar en la nostra llengua, sinó amb tots aquests preceptes que ho són d'una Llei vigent. Uns preceptes en ple vigor des de fa tants d'anys i que, en la percepció popular «estan morts de rialles». Que són agirebé fins ara lletra morta per la manca d'impuls del Govern i dels Consellers competents en tot aquest llarg període.

La Junta directiva de l'Obra Cultural Balear té a hores d'ara raons fundades per qüestionar la legalitat i el benefici de l'Ordre per a la normalització del català, i demana al Conseller, amb tot el respecte i consideració que li mereix, que *la deixi en suspens* davant la possibilitat que mentre sigui vigent s'incompleixi la Llei de rang superior i es produeixin perjudicis de molt difícil o impossible reparació. Si l'Ordre, com creim, no dona garanties al compliment efectiu de la Llei i els seus preceptes, aleshores s'ha de rectificar amb rapidesa i sense complexos. (Diari Última Hora)

La llengua: una qüestió de comunicació i tolerància per a un poble amb personalitat pròpia. (18-10-94)
Bartomeu Rotger i Amengual, conseller de Cultura, Educació i Esports.

Les reaccions visibles que ha suscitat la promulgació de l'Ordre sobre l'ensenyament en llengua catalana són, fins ara, un exemple de respecte en el debat i de tolerància en la crítica. Sols en aquest context de racionalitat i llibertat és possible la reflexió i la contrastació d'opinions sobre una qüestió vital, encara que no única, per a un poble en progressió cap a la modernitat, com el nos-

tre. La meua resposta d'avui és per a la gent que creu en la construcció d'un país tolerant i obert, que creu en una convivència basada en la diversitat i no en la uniformitat, que rebutja la confrontació gratuïta i el fonamentalisme que engendra odi i violència. I dins aquest col·lectiu de gent, que sens dubte és gran i ampli, tenc molt present els mestres i professors de les Illes Balears que tantes proves han donat de saviesa, amor i esforç per la nostra cultura i la nostra educació i que són, en definitiva, els qui posen les primeres pedres dels nostres comportaments.

Què pretén, per tant, la Conselleria respecte de la nostra llengua?

El primer objectiu consisteix a impulsar una progressiva implantació de la llengua catalana en els centres escolars de la nostra societat. És veritat que l'impuls ha de ser fort perquè en aquests moments la nostra llengua està per davall del castellà. No obstant això, volem fer-ho en un ambient de serenor, tolerància, respecte i llibertat. De res no servirà fer un bon pla lingüístic si provocam divisió i intolerància entre els diferents grups socials. Els valors de la llibertat i la tolerància són superiors i no són incompatibles amb la defensa de la nostra llengua i la nostra cultura. Rebutjam, per tant, els extremismes i els excessos que cometen tant aquells que neguen la riquesa plural de les llengües d'Espanya com aquells que tot ho redueixen al pancatalanisme lingüístic. Ni els uns ni els altres no fan cap favor al poble. És clar, per tant: mai no entrarem en la provocació de la confrontació i sí en l'impuls decidit i optimista del que és la nostra llengua.

En aquest context, l'Ordre de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports que regula l'ensenyament en la llengua pròpia què ha canviat respecte de la situació anterior? Per què ho ha canviat? És oportuna? És suficient?

Bartomeu Rotger, conseller de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear.

Què ha canviat? Senzillament ha suprimit el tràmit d'autorització prèvia per fer l'ensenyament en català, ple d'entrebancs, i que concedia el MEC de Madrid. Era això raonable? Per què autorització per al català i no per al castellà? Aquesta situació era francament discriminatòria i des de fa temps era rebutjada

per la majoria de docents. Tant és així que la mateixa Campanya de Normalització Lingüística (coordinada per d'admirable Aina Moll i amb participació de la Direcció Provincial del MEC, l'Obra Cultural Balear, la Universitat de les Illes Balears i institucions com els consells insulars, l'Ajuntament de Palma i la Conselleria de Cultura Educació i Esports) va demanar formalment la rectificació de l'Ordre anterior, tan discriminatòria, i va acceptar com a base un document elaborat per la Inspecció Educativa i experts en català. A partir d'aquí es va elaborar l'Ordre que alguns dels seus impulsors volen ara rectificar. Rectificar? Per tornar a la situació anterior de discriminació en què Madrid decideix el que han de fer els nostres centres? He de recordar aquí que precisament, fa un dia, el nostre Parlament va rebutjar una proposta de resolució de l'oposició en la qual demanava que es retirés l'esmentada Ordre. Significatiu, no?

En tot cas, és suficient aquesta Ordre? No és suficient des del moment que sols es refereix als centres escolars i que s'aplica en un sis-

Bartomeu Rotger: "Vull fer una crida a tot el professorat, als pares d'alumnes, als alumnes, perquè estimin la nostra cultura i la nostra llengua, perquè les facin atractives i imprescindibles." Palma, Bellver, esperant el pas de la torxa olímpica. (23.7.92).

tema educatiu que encara és competència del Govern central. En aquest sentit, la vertadera política lingüística es podrà plantejar a partir de les transferències de les competències educatives.

No és suficient si no va acompanyada d'un *Pla Operatiu d'Actuació* que està pràcticament preparat i que serà la pedra angular de la política educativa de la Conselleria durant els cursos 1994-95 i 1995-96. Aquest *Pla* pretén, dins aquest terme de dos cursos, que tots els centres escolars, públics i privats, introduïxin la nostra llengua en l'ensenyament, no sols com a assignatura obligatòria sinó com a instrument vehicular d'ús normal, en una o diverses àrees educatives (especialment l'àrea natural i la social) en tots els nivells i modalitats educatius.

Per aconseguir aquest objectiu, el *Pla Operatiu d'Actuació* (com podeu veure, estimat Antoni J. Orell, encara em record de la programació) té en compte, entre d'altres, els elements següents:

- * Formació del professorat enfocada a fer possible l'ensenyament en català d'una forma atractiva i qualitativa. Formació del professorat en origen (universitat) i en exercici (ICE).
- * Cursos específics per a l'elaboració del projecte lingüístic en els centres. Tots els centres hauran d'estar en condicions de fer un bon projecte lingüístic (on es consideri la llengua catalana com a llengua vehicular, a més del castellà i l'anglès) a partir del curs 1995-96.

- * Cursos especials d'informació i animació per a aquells centres que encara no fan l'ensenyament en català (especialment dirigits, encara que no exclusivament, als centres privats).

- * Assistència de professors orientadors als centres que necessitin suport.

- * Intensificació de l'elaboració de material didàctic en llengua catalana per a tots els centres.

- * Elaboració d'una proposta de currículum propi, en les àrees naturals i socials (història, geografia, literatura, art, etc.).

- * Proposta de normalització general del centre: retolació en català, expedients acadèmics, gestió administrativa i econòmica...

- * Proposta d'avaluació del *Pla* per part de la Inspecció Educativa del MEC.

Sens dubte, aquesta Ordre, acompanyada del Pla d'Actuació, sí que és suficient.

Vull dir, així mateix, que aquest *Pla d'Actuació* s'aplicarà d'acord amb els punts següents:

- * Cercar la qualitat i el bon rendiment escolar. No es tracta d'encobrir la bondat i la qualitat de l'educació darrere la cortada lingüística.

- * Dins un ambient de llibertat i harmonia, fent el màxim possible per un ensenyament atractiu, tot pensant com ho fa Pierre L. Lions, que no hi hauria d'haver tanta pressió sobre els infants per aprendre unes matèries que en cap cas no estan fetes per fer sofrir sinó per gaudir-ne.

- * Intensificar les mesures per preservar la unitat de la llengua catalana sense perjudici de protegir al màxim les modalitats lingüístiques insulars: el mallorquí, el menorquí, l'eivissenc, el formenterenc...

Finalment, vull fer una crida a tot el professorat, als pares d'alumnes i, especialment, als alumnes, perquè estimin la nostra cultura i la nostra llengua, perquè les facin atractives i imprescindibles i perquè no siguin desterrades de cap centre escolar en tot el territori balear. És un missatge de serenitat i optimisme que volem escampar perquè les veus negatives de sempre no apaguin la voluntat d'anar endavant de la majoria del nostre poble. (*Diario de Mallorca i Última Hora*)

No és així, senyor conseller. (23-10-94)

Antoni Mir i Fullana, president de l'OCB.

Abans de respondre passa per passa l'opinió expressada en aquestes mateixes pàgines pel conseller d'Educació, vull deixar ben clar que a títol personal sempre hem mantingut un tracte de franquesa i cordialitat, mútues, i que quan l'Obra Cultural Balear ha considerat necessari qüestionar l'Ordre del català a l'escola ho ha fet sense entrar ni en consideracions de política de partit (per fer-ho ja hi ha els mateixos partits i el Parlament) ni en considera-

50 ANYS
AL VOSTRE SERVEI

50 ANYS
AL VOSTRE SERVEI

Optica Suix

 MULTIOPTICAS

carrer dels Oms, 26 - Tel. 72 15 57
07003 Palma de Mallorca

cions de qui ha fet o ha deixat de fer l'Ordre. La nostra és una reflexió cívica sobre la llengua, l'escola i l'actuació del Govern Balear en aquest camp, i l'OCB només ha tingut en compte l'Ordre, la disposició normativa, que és el que en definitiva queda, ferma i obliga.

I com més l'hem estudiada més ens hem convençut que no s'aguanta per enlloc: està feta per deixar les coses com estan. I hi estan bé, les coses? De veritat pensa el Govern, i el conseller d'Educació, que no cal l'acció del Govern Balear per fer present en tots els centres l'ensenyament en català, com fixa l'Estatut d'Autonomia i concreta ben detalladament la Llei de Normalització Lingüística?

Segons les fonts oficials i en el millor dels casos, el 70% dels nins i nines de les Illes Balears, dels nostres fills i filles amb noms i llinatges, es veuen discriminats per raons de llengua, perquè reben tot l'ensenyament en castellà. Quan totes les forces polítiques, i el partit que governa també, varen aprovar per unanimitat aquella Llei, ho feren pensant en l'interès general i proclamant un dret irrenunciable de tots els ciutadans: el dret a conèixer i poder usar amb tota correcció el català i el castellà en acabar l'ensenyament obligatori. Com podran expressar-se en català de Mallorca aquest 70% d'alumnes?

I no només això: hem analitzat a fons aquestes dades i hem trobat que les xifres oficials, ja de per si alarmanants, fins i tot maquillen la realitat. La discriminació és encara major a Palma, la costa turística de Mallorca i l'illa d'Eivissa. A vegades tendim a veure l'idioma com una cosa abstracta, però en realitat estam parlant de persones, d'al·lots / fillets / boixos amb cara i ulls. De milers d'alumnes castellanoparlants condemnats a ser ciutadans culturalment monolingües, desarrelats i més poc iguals que els altres, i de mallorquins que no podran dominar i usar la seva pròpia llengua amb igual fluidesa que el castellà.

Què fan les nostres institucions davant aquesta situació? Fins ara no

Antoni Mir: "Mai no hem demanat que es pugui donar per bona la doble xarxa (escoles en castellà, escoles en català) i que en conseqüència s'afavoresqui des del Govern l'escissió en dues comunitats lingüístiques."

gaire, per dir-ho suaument. I, amb aquesta Ordre, el Govern Balear s'oblida de tots aquests alumnes i fa deixadesa de les seves funcions en traspasar als centres escolars el que en realitat és la seva responsabilitat, almenys en allò que respecta a uns mínims ben significatius d'ensenyament en català. A la manca total d'acció la volen anomenar *tolerància*. A la vulneració d'un dret proclamat a la Constitució, a l'Estatut i a la Llei de Normalització, li volen dir *llibertat*. I als qui insten el compliment de les lleis, el respecte al dret de tots els ciutadans de conèixer i usar la llengua catalana, i reclamen al Govern que governi en base a l'interès general, ara està de moda de part d'alguns dir-los *fonamentalistes*. No desistem, no hi posem cortines de fum. L'ús d'aquestes arts desautoritza qui les empra. Parlem del tema de fons, parlem de la llengua i de l'escola.

Repetidament, el conseller ha al·ludit a la Campanya de Normalització Lingüística com un lloc on, amb l'antuència de l'OCB, es va demanar aquesta Ordre. Vull desmentir-ho públicament. És cert que a la Campanya vàrem demanar la

supressió del tràmit d'autorització prèvia per fer l'ensenyament en català, no faltaria sinó! Però mai no se'ns va consultar, a l'OCB, aquesta Ordre i, com qualsevol pot imaginar, mai vàrem demanar que es pogués obtenir permís per no fer ensenyament en català: i l'Ordre ho fa, obrint les portes de bat a bat perquè es legalitzi la situació actual on la immensa majoria dels alumnes reben tot l'ensenyament en castellà. Ni demanarem que a l'hora d'aplicar la LOGSE i elaborar els Projectes Educatius i lingüístics als centres escolars, no es fixassin els objectius mínims obligatoris per a tothom, ni el temps per assolir-los. Ni que quedàs dins la boira espessa del com, el quan i el què cal fer per assolir els objectius que la Llei de Normalització Lingüística, aprovada per unanimitat, encomana al Govern. Mai no hem demanat que es pugui donar per bona la doble xarxa (escoles en castellà, escoles en català) i que en conseqüència s'afavoresqui des del Govern i l'escola l'escissió en dues comunitats lingüístiques. Vàrem demanar la supressió del permís, sí. Però, com és de sentit comú, mai no

Antoni Mir: "Als qui insten el compliment de les lleis, el respecte al dret de tots els ciutadans de conèixer i usar la llengua catalana, ara està de moda de part d'alguns dir-los fonamentalistes."

demanàrem una Ordre com aquesta ni l'havíem vista abans que fos publicada al Bolletí Oficial en ple mes d'agost.

També s'ha dit que l'alternativa a aquesta Ordre és tornar a la situació anterior, Supòs que tots els lectors veuen que demanam una nova Ordre, amb cara i ulls, que digui amb senzillesa i claredat com progressarem a tots els centres educatius, i en quin període, cap a l'objectiu que com a poble ens vàrem donar amb la

Llei: que tots els al·lots i al·lotes de les Balears acabin l'ensenyament obligatori dominant per igual i amb la correcció necessària el català i el castellà.

Quant al Pla Operatiu d'Actualització que desvetla ara el conseller, hem de dir que és un avenç, però cal que sigui discutit sense dilació amb els agents educatius i socials, i que després s'afermi com a norma jurídicament vinculant. Tot i que s'hi proposa assolir en dos anys a tots els

centres «una o diverses àrees educatives» en llengua catalana, això podria significar un mínim d'una sola àrea, extrem que, a més de contradictori amb allò que prescriu l'Ordre vigent quan permet que es faci tot en castellà, ens semblaria del tot inadmissible per insuficient.

Aquest dilluns debatrem a fons aquest tema al Teatre Principal. Ens hi jugam molt. L'escola és una de les columnes que sostenen un país. I els que creim que el nostre poble es mereix un ensenyament de qualitat i en la nostra llengua, no podem deixar d'esser-hi. (*Última Hora i Diario de Mallorca*)

L'agonia lingüística. (28-10-94)

Josep Melià, advocat i periodista.

L'autonomia política i administrativa podia haver estat un revulsiu que servís per despertar la nostra consciència com a poble. En lloc d'això, va desmobilitzar la major part de la societat, va permetre que els interessos antiautonomistes s'apoderassin dels ressorts del poder i que la mala consciència envaís tots els àmbits de la vida civil.

Avui la realitat de la nostra cultura, de la nostra llengua, és un persistent procés de llatinització. S'han guanyat pàgines en el bolletí oficial i en la vida administrativa, poques, certament. Però s'està perdent al carrer. S'està perdent el futur perquè l'escola és un element adormidor - quan no és creador d'auto-odi - en lloc de ser un element de presa de consciència i compromís.

L'Orde del conseller de Cultura sobre l'ensenyament del català és, segurament, illegal, perquè transgredeix lleis superiors. Però és una norma que recolza en una mala consciència majoritària. No té el dret al seu favor, però sí la política. És, com s'ha dit molt intel·ligentment, un instrument d'eutanàsia. Però d'una eutanàsia fredament calculada, gelosament estimada, íntimament desitjada. No és, per tant, un engany més

Josep Melià: "S'està perdent el futur perquè l'escola és un element adormidor -quan no és creador d'auto-odi- en lloc de ser un element de presa de consciència i compromís."

del PP. És simplement l'elevació a normal, a nivell de disposició legal, d'allò que consideren normal en el fons dels seus cors. (L'original en castellà, diari *Última Hora*)

Resolució de la Comissió Executiva del Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament de les Illes Balears (STEI). (Octubre 1994)

Des de l'STEI volem fer una primera consideració respecte la manca de consulta prèvia a la publicació d'aquesta Ordre tot i que el nostre sindicat, majoritari en el sector de l'ensenyament, ha estat, i està, treballant per la normalització lingüística obert al diàleg i col·laborant amb les Administracions Educatives a fi d'avançar en aquest procés normalitzador.

Malgrat les seves mancances evidents -falta de límits, de terminis, d'adopció de mesures- ens sembla que el document presuposa una unificació de criteris i unes orientacions, encara que molt bàsiques, per tal d'engegar l'elaboració del PLC. Una mesura d'aquesta mena hauria de suposar per als centres una base clara perquè poguessin invertir el PEC, en els aspectes de planificació de les actuacions lingüístiques, pedagògiques i normalitzadores (PL) i això és veritat que és possible amb una lectura en positiu de l'Ordre, però pot resultar que la responsabilitat del centre resti massa defora i no s'impliqui vertaderament en un procés de NL. El PL ha de transcendir les matèries i l'àrea de Llengua ja que les decisions que inclourà aquest document afectaran tota la resta de matèries i el desenvolupament harmònic dels diferents departaments del centre educatiu. També caldria que es plantejàs més clarament la voluntat normalitzadora de l'Administració responsable.

En una contribució que vol ser constructiva, volem remarcar una sèrie de punts que, cas de no arbitrar-se per part de les Administra-

Resolució de la Comissió Executiva de l'STEI: "Si l'Ordre no té un desenvolupament posterior tot assenyalant les pautes que en facin efectiu el compliment, creim que no incidirà gens en els centres per als quals està feta."

cions educatives mesures resolutives, invalidaran qualsevol virtualitat derivada de la voluntat del centre d'aplicació d'aquesta norma que pretengui ser coherent amb la LNL:

1.- Si l'Ordre no té un desenvolupament posterior tot assenyalant una sèrie de pautes que en facin efectiu el compliment, creim que no incidirà gens en els centres per als quals està feta. I això comporta progressar en el procés de substitució lingüística en què estam immersos.

2.- No s'ha de perdre de vista en cap moment que l'objectiu final, segons la LNL, és «l'increment de la presència i ús de la llengua catalana com a llengua vehicular de l'ensenyament». A més, la legislació vigent assenyalava que els alumnes, en finalitzar l'ensenyament obligatori tindran «el domini oral i escrit de les dues llengües». Aquest projecte s'ha de tenir en compte a l'hora d'aplicar els articles quatre, cinc i sis de l'Ordre.

3.- S'han d'especificar les «mesures» que s'adoptaran quan es constatin «desequilibris significatius en la competència lingüística dels alumnes» perquè si no l'Ordre romandrà sense cap tipus d'efectivitat.

4.- Creim que l'article quatre,

quan parla de l'ús exclusiu d'una de les dues llengües, pot caure en contradicció amb la legislació vigent i s'ha d'anar alerta que aquest punt no sigui un colador per evitar-la.

5.- Referent a l'article sis, cal constatar que fins ara només eren atesos aquells pares els fills dels quals assistien a centres que feien l'ensenyament en castellà: se'ls posava un professor de suport; però quan es dona el cas a l'inrevés, els alumnes queden desatesos.

6.- S'ha de remarcar que l'objectiu de tots els centres ha de ser «la implantació progressiva de la llengua catalana en l'ensenyament i en els actes administratius, socials i culturals» del centre; qualsevol tentativa que no vagi dirigida a la consecució d'aquest objectiu ha de ser detectada i s'hi han d'aplicar les mesures escaients.

7.- Cal tenir present la situació d'anormalitat que hi ha en la immensa majoria de centres educatius. Per això són necessàries unes accions ben concretes i definides que permetin d'equilibrar aquesta situació. Si s'aplica l'Ordre sense tenir present aquesta situació mai no podrem tenir uns centres amb igualtat de condi-

cions, si més no des del punt de vista lingüístic.

8.- Si aquesta Ordre no té un desenvolupament posterior i un seguiment efectiu de totes les accions que emani, no s'aconseguiran els objectius per als quals ha estat elaborada.

9.- La no prescripció d'uns mínims obligatoris en llengua catalana pot suposar un entrebanc molt seriós per al desenvolupament dels preceptes de la LNL en el cas de centres reticents a dinamitzar la llengua pròpia. Caldria que el Govern fixàs algun tipus de norma per tal de pal·liar aquesta mancança.

10.- Convé recordar que l'Ordre deriva del Decret 74/1986, de dia 7 de setembre, vigent encara i que, entre d'altres prescripcions, ordena el següent: Article 6.1: La Conselleria d'Educació i Cultura adoptarà les mesures necessàries per tal d'impulsar la utilització de la llengua catalana a tots els centres educatius de les Illes Balears, d'acord amb el que

s'estableix als articles 22.1 i 22.2 de la Llei 3/1986 de NL.

11.- A l'objecte de crear una infraestructura de suport per al desplegament del que s'estableix en la normativa vigent i que l'Ordre possibilita, caldria, com a la resta de territoris de llengua catalana, la creació d'un servei de suport a l'ensenyament en català, i que pogués intervenir per tal de fer efectiu el que prescriu la LNL.

12.- D'altra banda, hem de valorar com insuficients les passes que han fet les Administracions educatives a fi que els centres gaudeixin de professorat capacitat en el domini d'ambdues llengües. Difícilment es podrà tirar endavant un procés de normalització si no s'estableix com a requisit d'accés a la funció pública docent el coneixement del català així com la catalogació de les places com a «bilingües», la qual cosa a hores d'ara no s'ha establert a l'ensenyament secundari.

13.- La política de reciclatge ha

estat també insuficient. Urgeix un canvi del pla de reciclatge així com una major dotació de recursos materials i humans per dur-lo a terme, alhora que s'ha de facilitar l'accés del professorat al reciclatge dins l'horari lectiu o de permanència en el centre, apropant-lo al seu lloc de feina.

Des de l'STEI esperam que es modifiquin aquells aspecte que consideram insuficients i es desenvolupin les mesures que proposam a continuació:

a) Formació del professorat

(centres públics i privats).

- Cursos i material de didàctica de la llengua catalana,

- Cursos i material per a la confecció del PLC.

b) Reciclatge.

- Formació inicial del professorat. No ha d'acabar la carrera cap mestre o llicenciat que no tenguí la titulació adequada per impartir ensenyament de i en llengua catalana.

- Adequació dels programes de reciclatge actuals amb la pràctica de l'aula.

- Cursos intensius per al professorat que encara no ha fet el reciclatge.

- Possibilitat que els professors que ja tenen la titulació per impartir classes de i en llengua catalana puguin accedir a cursos d'actualització i perfeccionament.

- Seguiment i atenció al professorat mitjançant la creació d'un equip de suport.

c) Normativa.

- Publicació d'una normativa complementària per al desenvolupament del PLC que, d'acord amb el MEC (mentre no hi hagi transferències), faci part de les instruccions de principi de curs.

d) Publicacions.

- Pla de publicacions referides a normalització lingüística.

- Material didàctic referit al medi natural i social.

- Material de didàctica de la llengua catalana.

e) Pla d'actuació.

- Demanam a la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del

Lògica i Sistemes S.L.

DIVISIÓ I DISTRIBUCIÓ:

FRANQUICITAT

CONCESSIONARI OFICIAL:

EPSON COMPAQ Microsoft RICOH TOSHIBA ZENITH

DIVISIÓ COMUNICACIONS:

INSTAL·LACIONS:

- Xarxes informàtiques Ethernet, Arcnet, Token-Ring
- Xarxes X.25
- Comunicacions
- Sistemes Unix
- Cablejats informàtics

DISTRIBUÏDOR: **NOVELL** **BANYAN**

REPRESENTANT DE **SDI** A LES BALEARS

DIVISIÓ PROGRAMACIÓ: Programació a mida i estàndard

DIVISIÓ MANTENIMENT: Manteniment de programes, màquines i instal·lacions

LÒGICA I SISTEMES, S.L.
 Avda. Comte de Sallent, 19, baixos
 07003 Ciutat de Mallorca
 Tel/Fax 72 62 52

Govern Balear que faci públic el seu pla d'actuació per al desenvolupament de l'Ordre citada.

(Revista *Pissarra*, editada per l'STEI)

El conseller Bartomeu Rotger em mereix confiança. (9-11-94)

Aina Moll, coordinadora de la Campanya de Normalització Lingüística.

(En diversos mitjans de comunicació han aparegut opinions i comentaris d'Aina Moll valorant positivament amplis aspectes de l'Ordre Rotger. Reproduïm la següent entrevista que, potser perquè és la més recent, entenem que millor sintetitza tot allò que Aina Moll havia manifestat fins aquesta data.)

- Per a molts ha constituït una sorpresa que vostè donàs suport a l'Ordre del conseller.

- Ho he dit molt clar: l'Ordre no recull tot el que seria necessari, però és perfectament acceptable a condició que els seus continguts s'apliquin de manera satisfactòria.

- L'OCB i els partits polítics de l'oposició demanen insistentment la seva retirada.

- No tenen en compte que si la Conselleria procedeix a la retirada de l'Ordre tornarà a entrar en vigor la normativa anterior, que és moltíssim pitjor. Amb la normativa que ha imperat fins a la promulgació de l'Ordre no s'avança gairebé gens en la normalització del català, si exceptuem l'esperit de sacrifici demostrat per tots aquells que han treballat a favor de la llengua.

- Llabor, per què tanta oposició?

- Supòs perquè no han mesurat suficientment la situació. Amb la nova Ordre, els centres d'ensenyament que mai no han tengut interès a normalitzar la llengua, almenys tendran una assignatura en català, i els que sí que hi han tengut interès podran establir metes més ambicioses.

- Per quines raons creu que

Aina Moll: "Amb la normativa que ha imperat fins a la promulgació de l'Ordre no s'avança gairebé gens en la normalització del català, si exceptuem l'esperit demostrat per tots aquells que han treballat a favor de la llengua."

s'ha criticat amb tanta duresa el conseller Rotger?

- No es fien del Govern, que és qui ha de posar en pràctica l'Ordre. Però no haurien d'oblidar que es tracta del Govern que ha estat votat pels ciutadans i que potser el tornaran a votar en les properes eleccions.

- Què haurien de fer els que s'han oposat?

- Pressionar a fi que l'Ordre s'apliqui correctament, però de cap manera sol·licitar la seva retirada. Això és una aberració.

- L'STEI ha mantengut una posició més templada.

- Assumeix totalment la solució que ha fet conèixer aquest sindicat. L'STEI vol fer una lectura positiva de l'Ordre, sense, però, deixar d'advertir dels perills que comporta una interpretació que no sigui favorable a l'Ordre.

- Definitivament la considera una passa endavant?

- Vull deixar clar que no és

xauxa, però sí que és una passa endavant que no podem frenar. La polèmica ha sortit de mare perquè s'ha llegit que demanant permís es podrà impartir l'ensenyament completament en castellà i que una cosa així la podria fer tothom.

- Què succeiria en aquest cas?

- Estic convençuda que tothom no la demanarà, però si fos així hi ha una solució fàcil.

- Quina?

- No donar el permís. El conseller Rotger em mereix confiança. En temps de Franco ja va treballar a favor de la llengua com a inspector.

(José Jaume, *Diario de Mallorca*. L'original, en castellà)

Comunicat de l'OCB: la conselleria d'Educació i l'Obra Cultural Balear ençaten el diàleg i la pre-negociació sobre el català a les escoles. (9-11-94)

Una representació de l'OCB s'ha entrevistat amb el conseller de Cultura, Educació i Esports, Bartomeu Rotger, i amb el director general d'Educació, Jaume Casasnovas, a fi de tractar la problemàtica sorgida entorn a l'Ordre d'ensenyament en català a les escoles.

La conselleria d'Educació ha explicat detalladament a l'OCB el seu Pla d'Actuació, de desplegament de l'Ordre publicada dia 27 d'agost, i han acordat contactes periòdics i regulars sobre totes les qüestions que afecten la llengua pròpia de les Illes Balears. La Conselleria ha expressat la seva voluntat i el seu compromís d'assolir el 50% d'àrees en català en un parell d'anys a tots els centres escolars, passa que a l'OCB li semblaria un important avenç per a aquest període sempre que es posin en marxa els mitjans efectius, normatius i vinculants que la facin possible.

L'OCB considera que les iniciatives anunciades per la Conselleria adreçades als centres privats, que es comunicaran al curs sobre Projectes Lingüístics que se celebrarà prò-

ximament a Can Tàpera els dies 18 i 19 de novembre, seran un veritable test de la voluntat del Govern Balear en tota aquesta qüestió. Aquí es començarà a comprovar, pensa l'OCB, si el compromís d'impuls a la presència d'assignatures en català (particularment en les àrees de socials i naturals, com prescriu el vigent Decret del Govern Balear del 28 d'agost de 1986) en aquest autèntic reducte d'exclusió gairebé total de la llengua catalana, té la consistència i la força necessària que han demanat el món educatiu, cultural i els pares i mares d'alumnes.

La Conselleria d'Educació ha convocat els sindicats per a tractar el desenvolupament de l'Ordre sobre l'ensenyament del català. (Leonor Hernández, 13-11-94)

Bartomeu Rotger ha cridat tots els sindicats de l'ensenyament, amb representació a les Illes, per negociar

el desenvolupament de l'Ordre sobre l'ús del català a les escoles, dins el Pla d'Actuació Lingüística de la conselleria. La reunió amb els sindicats tindrà lloc dia 18 de novembre, segons van manifestar a aquest diari fonts del Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament de les Illes Balears (STEL).

La conselleria de Cultura, Educació i Esports va iniciar la darrera setmana la seva pròpia ofensiva en defensa de l'Ordre sobre el català a les escoles. En la primera entrevista mentenguda pel conseller Bartomeu Rotger i el director general d'Educació, Jaume Casanovas, en aquest sentit, tengueren com a interlocutor l'Obra Cultural Balear, que dues setmanes abans havia presentat al Tribunal de Justícia de Balears un recurs a l'Ordre Rotger.

El president de l'OCB, Antoni Mir, reitera al conseller el seu interès perquè es compleixi la Llei de Normalització Lingüística i perquè els estudiants de les Illes acabin el període d'ensenyament obligatori coneixent

les dues llengües oficials a la Comunitat Autònoma: català i castellà.

La Conselleria va explicar a l'OCB el seu pla d'actuació en matèria lingüística i va expressar la voluntat i compromís d'assumir el 50% de les àrees de català en dos anys en tots els centres escolars. Per a l'OCB, aquest és un «important avenç, sempre que es posin en marxa els mitjans efectius, normatius i vinculants que el facin possible».

Conselleria i OCB acordaren mantenir contactes periòdics per tractar les qüestions derivades de la llengua pròpia de les Balears.

El conseller Rotger va sol·licitar també el suport a l'Ordre sobre el català en l'ensenyament a les organitzacions empresarials del sector. Els representants de la *Federación de Enseñanza Reglada Estatal* (FER), *Educación y Gestión* i la *Confederación Estatal de Centros de Enseñanza* (CECE) manifestaren el seu suport al desenvolupament del Pla d'Actuació Lingüística derivat

CAMPANYA ESPECIAL XXVè ANIVERSARI GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA

**Gran Enciclopèdia Catalana, 24 volums, preu especial, IVA inclòs,
— 259.200 ptes —**

CONDICIONS: A servir completa, sense despeses de trameses ni de finançament, i a pagar en quotes mensuals

En aquesta oferta queda inclòs l'obsequi de l'**Atles Universal** (P.V.P. 14.500 ptes) + **Apèndix volum 25**, actualització 1993 (P.V.P. 11.515 ptes)

ENCICLOPÈDIA
CATALANA

Nou telèfon per a informació:

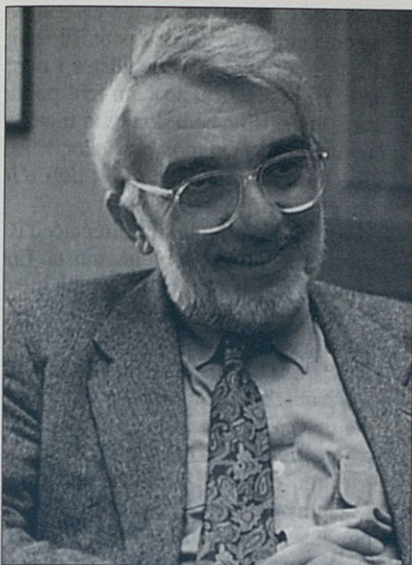
MIQUEL OLLER

(93) 430 09 89

Informació **Postal** - Expres:

Apartat de Correus 7026

08080 Barcelona

Nadal Batle, rector de la UIB, ha recordat al conseller que en matèria lingüística i d'acord amb la LNL, la Universitat és la màxima instància consultiva.

de l'Ordre del 12 d'agost de 1994, i la seva disposició a participar-hi activament.

FER, CECE i *Educación y Gestión* s'han compromès a facilitar al màxim la implantació progressiva del català com a llengua vehicular, amb la finalitat d'acomplir els objectius prevists en la Llei de Normalització Lingüística. La Conselleria i les entitats esmentades acordaran demanar al Ministeri d'Educació i Ciència que col·labori en el pla d'actuació i que el tenguí en compte a l'hora de signar els convenis.

Nadal Batle, rector de la UIB, dona suport al pla que desenvoluparà la nova «Ordre del català», i recorda que, segons l'Estatut, són necessàries les pertinents consultes a la Universitat.

El rector de la Universitat de les Illes Balears (UIB), Nadal Batle, ha manifestat el seu suport al Pla d'Actuació Lingüística de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports i la seva voluntat de participar-hi. Nadal Batle, acompanyat del vice-rector de Coordinació Educativa, Ber-

nat Sureda, es va reunir amb el conseller Bartomeu Rotger i Jaume Casanovas per parlar de la problemàtica de la política lingüística i del procés de transferències de les competències educatives en matèria d'Universitat.

El rector de la UIB va recordar al conseller, en relació a la recent normativa sobre l'Ordre de l'ensenyament en català, la necessitat d'efectuar les consultes pertinents a la Universitat, d'acord amb l'Estatut d'Autonomia. El màxim responsable de la institució acadèmica va demostrar el seu interès a participar en qualsevol altre projecte que tenguí com a objectiu lograr la normalització de la llengua catalana a les escoles. En aquest sentit, UIB i Conselleria acordaren que la primera participarà de forma activa en el Pla d'Actuació Lingüística, especialment en la formació del professorat (reciclatge de català), en cursos per a l'elaboració del Projecte lingüístic, en la confecció de material didàctic i científic, en lectures de català, en projectes d'intercanvis, etc.

D'altra banda, la *Federació de Pares d'Alumnes* (FAPA), l'única que el conseller no ha convocat fins ara, assegura que té moltes coses a dir en aquesta qüestió del català a l'escola. (*Diari Última Hora*, l'original en castellà)

Nadal Batle declara que l'Ordre Rotger no dona garanties per a l'ensenyament en català. (16.11.94)

Nadal Batle, rector de la Universitat, va declarar per TVE/Balears el passat dia 11 de novembre, sobre la conveniència d'ampliar l'Ordre, que "ja que no dona garanties que hi hagi un ensenyament en català, si es complementa amb altres disposicions, d'igual o major rang i consensuades amb tots els estaments de l'ensenyament... podem arribar a una solució".

La Universitat ja havia recordat a la Conselleria la necessitat de ser escoltada abans de la promulgació de l'Ordre, ja que segons l'Estatut

d'Autonomia és la instància consultiva institucional en matèria de llengua (consulta que no es va produir). A més, va demanar participació i va oferir suport a totes les iniciatives del Govern en favor de la llengua. □

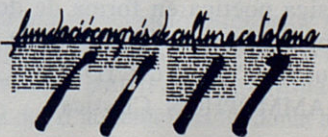
Carrer d'en Rubí, 5

Tel. 71 38 21

07002 Palma (Mallorca)

EL MIRALL

**AMB EL
SUPORT DE**

Liszt - Bernard Haitink: *Orpheus*

Liszt va compondre *Orpheus* com un aperitiu orquestral per a l'estrena d'*Orfeo i Euridice* de Gluck. Aquesta versió de Bernard Haitink i la London Philharmonic Orchestra és sense dubte d'un lirisme intens. Es tracta d'una forma personal d'exposar tot el que es refereix al mite. Inclou els *Preludis* i *Mazeppa*. (PHILIPS. Clàssica)

Hugo Wolf: *Cançons italianes*

Dos CD's que presenten el cicle complet del llibre de cançons italianes i també cançons de Van Eichenborff i Michelangelo. Interpretacions genials de Fischer-Dieskau, Christa Ludwig, acompanyats per un Barenboim molt segur de si mateix. El fruit és una bona versió d'aquesta música poètica en forma de doble compacte ben aprofitats i a molt bon preu, tot s'ha de dir. (DEUTSCHE GRAMMOPHON. Clàssica)

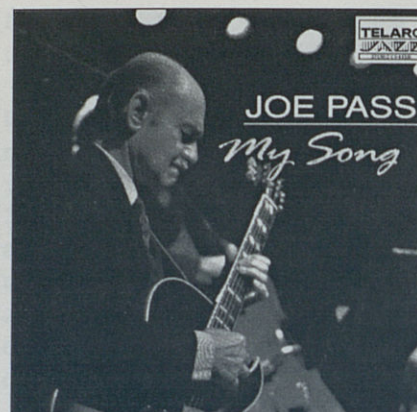
Discografia

SANTI ADROVER

Pau Casals: *Concert a la Casa Blanca*

Un disc prou conegut enregistrat el 13 de novembre de 1961 a la Casa Blanca davant el president Kennedy. Inclou el *Cant dels ocells* i obres de Couperin, Schumann i Mendelssohn. Un CD editat el 1991 que suposa l'oportunitat de seguir gaudint del compositor, director i sobretot excel·lent violoncel·lista. (SONY MUSIC. Clàssica)

Joe Pass: *My Song*

Treball molt definitori del que Pass i la seva guitarra han aportat al jazz. Recordant temps enrere, Pass coneix bé la llengua del «bebop» de Charlie Parker, però també es deixa influenciar per guitarristes innovadors com Reinhardt, Christian o el mateix Wes Montgomery. Una delícia per als incondicionals... i per als altres també. (TELARC. Jazz)

Diane Shuur - B.B. King: *Heart to Heart*

GRP torna a jugar fort i reuneix un binomi que no podia fracassar. Un disc amb cert sentit comercial però on tots dos artistes donen el millor de si mateixos. Per si això fos poc, el CD és una producció de Phil Ramone i compta amb la col·laboració de músics del prestigi de Vinnie Colaiuta. Varietats d'estils, balades, bons blues i jazz, sempre en color negre. (GRP)

Amb el suport de

Alexandre Jaume, 8
Tel. (botiga) 72 46 46
07002 Palma de Mallorca

Institut Europeu de programes d'immersió lingüística

MIQUEL VIVES MADRIGAL

1. Introducció i antecedents

La uniformitat lingüística a l'interior d'un estat no és la regla comuna, sinó l'excepció. En efecte, en el món poden comptabilitzar-se més de 4.000 llengües, per només uns dos centenars d'estats sobirans (Siguan, 1981). En el cas d'Europa, els únics estats sobirans monolingües són Portugal, Hongria i Islàndia. Tots els altres estats del continent europeu tenen més d'una llengua oficial o no, dins el seu territori.

La coexistència de diverses llengües a l'interior d'un mateix estat respon a motius diversos de caràcter polític, social i econòmic. Les llengües en contacte són producte de processos d'expansió i d'unificació política, de moviments migratoris, i de contactes internacionals i cosmopolitisme.

En el procés de construcció de la Unió Europea, d'Europa, els monolingüismes apareixen cada vegada més com a valors devaluats, amb una posició científicament feble i políticament pobre. En canvi, el pluralisme lingüístic es va consolidant com un valor propi a l'alça. I construir una Europa de persones multilingües implica tenir una actitud de respecte a les llengües pròpies dels territoris i les comunitats que conviuen o coexisteixen dins el continent, especialment de respecte envers les llengües minoritzades.

Aquesta manera de construir Europa, amb un estatus i amb uns rols propis per a totes les llengües en contacte, va fer fixar-se en els programes d'immersió.

Els programes d'immersió lingüística (PIL) (Appel-Muysken, 1987; Siguan-Mackey, 1986) iniciats el 1965 a Montreal i al Quebec com a model d'ensenyament, consisteixen a «immergir» els nins i les nines en l'idioma minoritzat, que des del primer dia de classe serà llengua vehicular de l'ensenyament i mitjà d'aprenentatge. Primerament, es des-

En el procés de construcció de la Unió Europea, els monolingüismes apareixen cada vegada més com a valors devaluats, amb una posició científicament feble i políticament pobre.

envoluparen per a angloparlants a Montreal, on els alumnes eren immersos en la llengua francesa. Més tard, foren extrapolats a Califòrnia, on els angloparlants eren immersos en classes impartides en llengua espanyola. Posteriorment, a Europa han estat desenvolupats al País de Gal·les, a Euskadi, a Finlàndia, a Catalunya i al País Valencià.

En la pràctica, fins ara, els pro-

grames d'immersió lingüística han estat considerats com a model d'ensenyament per solucionar situacions diglòssiques de països amb llengües minoritzades. Entre nosaltres, encara cal incrementar aquest model així considerat. No obstant això, es fa la previsió de dur a terme programes d'immersió a zones monolingües com a procediment per a una educació plurilingüe, sempre que la llengua familiar sigui forta, l'accés al programa, opcional, i que els mestres facin pedagògicament bé la seva feina.

Aquesta manera d'entendre la construcció d'Europa va fer pensar que països com Finlàndia, país bilingüe a la comunitat nòrdica amb lligams històrics amb l'Europa de l'Est; i Catalunya, València i Balears, que tenen una posició privilegiada a l'Europa del Sud, tenen un paper molt important a jugar. De la importància concedida a aquest rol, sorgí la idea de proposar la creació d'un Institut que aglutinàs els programes d'immersió duts a terme dins Europa. El professor Christer Laurén, de la Universitat de Vaasa, responsable dels PIL a Finlàndia, i autor d'investigacions sobre ensenyament bilingüe a l'Institute of Modern Languages, i Josep Maria Artigal a Catalunya, propiciaren la seva fundació.

La idea es convertí, el gener de 1992, en una proposta concreta de crear una Associació europea de programes d'immersió, que es féu a la Fundació Bofill de Barcelona, la qual des d'aquella data ha donat aco-lliment i infraestructura, alhora que

INSTITUT EUROPEU DE PROGRAMES D'IMMERSIÓ
EUROPEISKA INSTITUTET FÖR SPRÅKBADSPROGRAM
 EUROPÄISCHES INSTITUT FÜR IMMERSIONSDIDAKTIK
 ISTITUTO EUROPEO PER L'INSEGNAMENTO IN IMMERSIONE
 EUROOPPALAINEN KIELIKYLPYINSTITUUTTI
 EUROPEESK YNSTITÛT FOAR IMMERSION ÒNDERWIJS
 EUROPAKO MURGILPEN-PROGRAMEN INSTITUTUA
 INSTITUT EUROPÉU DE PROGRAMAS D'IMERCION
 ЕВРОПЕЙСКИЙ ИНСТИТУТ ОБУЧЕНИЯ ЯЗЫКАМ МЕТОДОМ ПОГРУЖЕНИЯ
 INSTITUTO EUROPEO DE PROGRAMAS DE INMERSIÓN
 EUROPEES INSTITUUT VOOR IMMERSION ONDERWIJS
 INSTITUÏD EORPACH AN TUMOIDACHAIS
INSTITUT EUROPÉEN DE PROGRAMMES D'IMMERSION
EUROPEAN INSTITUTE OF IMMERSION TEACHING

ha actuat de catalitzador de l'Institut. Allà es tingueren reunions preparatòries amb diverses persones convocades, com són Miquel Siguan, Joaquim Arnau, Ignasi Vila, Joaquim Arenas, Isidor Marí (Catalunya), Tudi Torró, Vicent Brotons, Vicent Pascual (País Valencià), i Miquel Sbert (Illes Balears) entre d'altres. Pel setembre de 1993, tingué lloc a Vaasa (Finlàndia) el primer seminari-congrés sobre Programes d'Immersion, en el si del qual es redactaren els estatuts provisionals. Finalment, el desembre de 1993, es féu la constitució legal de l'Institut Europeu de Programes d'Immersion davant notari. Com a membres fundadors hi figuren, entre d'altres, Aina Moll, Francesca Mulet, Margalida Munar, Maite Sbert, Miquel Sbert, Montserrat Sobrevias i Miquel Vives Madrigal, així com la Federació d'escoles valencianes i les Universitats catalanes.

2. Institut Europeu de Programes d'Immersion

L'*Institut Europeu de Programes d'Immersion* es defineix com una organització internacional d'àmbit europeu, oberta a totes les institucions i persones interessades pel model d'immersion. Té per objectiu impulsar la recerca, la difusió, la formació i l'assessorament sobre programes d'immersion. Aquests es conceben

En la classificació dels programes d'immersion segons la composició de l'alumnat, hom parla de tres models: el model canadenc, el model català i el model dues vies.

com a programes educatius de característiques especials, que conformen un model eficaç en la construcció d'Europa, formada per persones plurilingües, respectuoses amb les llengües pròpies i minoritàries, que assumeixen el pluralisme lingüístic com un valor distintiu i propi.

Tenen cabuda dins l'Institut els models diversos de programes d'immersion (Artigal, 1989) tant des del punt de vista de composició de l'alumnat, com del temps dedicat a la llengua 1 (L1)/llengua 2 (L2), com del moment d'introducció de la L2. Les característiques distintives mínimes (Appel and Muysken, 1987) d'un programa d'immersion són:

1) la utilització de la llengua a

adquirir com a mitjà d'aprenentatge, amb aplicació de metodologia específica, planificada per aconseguir els objectius lingüístics i educatius;

2) l'opcionalitat del programa - la qual cosa implica la voluntat dels pares i les mares-;

3) la valoració i la cura de l'estatus que les llengües tenen dins i fora de l'escola.

Les àrees d'actuació de l'Institut són la creació d'una base de dades; la promoció d'intercanvi d'experiències europees d'immersion lingüística; l'organització de congressos i seminaris; la promoció de la recerca i l'avaluació dels PIL; el desenvolupament de recursos i procediments; l'assessorament de programes; la col·laboració en la formació dels enseignants; i la promoció de publicacions.

L'organització és d'àmbit europeu i s'ha catalogat com a associació europea d'interès econòmic -únic epígraf on ha estat possible jurídicament acollir-se, i que serà canviat properament-. En poden ser membres les persones físiques o jurídiques domiciliades a Europa -a tot el continent, no només de l'actual Unió Europea-; i també en representació d'una entitat. Sense ser-ne membres, l'Institut podrà comptar amb usuaris, assessors i entitats i persones col·laboradores. Les formes d'organització són el Consell general, la Comissió permanent, el Comitè científic, i

altres comitès assessors.

Actualment és, doncs, constituït l'Institut amb doble seu a Vaasa (Radhusgatan, 31; FIN-65100) i a Barcelona (Provença, 324, 1r; CP-08037); s'està treballant en la preparació d'un congrés internacional per a 1995; i en una investigació sobre l'estat dels PIL al conjunt dels Països Catalans.

3. El model català d'immersió

En la classificació dels programes d'immersió segons la composició de l'alumnat (Artigal, 1989), hom parla comunament de tres models:

a) el **model canadenc**, en el qual el 100% dels alumnes són de llengua 2 (L2);

b) el **model català**, en el qual més del 70% dels alumnes són infants no-catalanoparlants (L2);

c) el **model dues vies**, en el qual el percentatge d'alumnes immersits en L2, se situa a l'interval 50-69%.

Els trets essencials del model català (Arenas, 1990) són que s'aplica

-com ja s'ha dit- a aules on més del 70% dels alumnes són no catalanoparlants, és a dir, que tenen el català com a L2; que l'ensenyament és totalment en català amb aplicació de metodologia específica, planificada per aconseguir els objectius lingüístics i educatius adients. Les premisses del model són: 1) aplicació primerenca, amb una durada de 3 a 7 anys; 2) s'aplica als nivells educatius inicials de l'escolaritat, puix que és en aquests cicles on s'ha d'assolir l'adquisició d'habilitats i destreses bàsiques, així com la maduració dels sentits; 3) compta amb la voluntat dels pares que desitgen l'ensenyament en català; 4) suposa el començament de l'ensenyament en català. Aquí es fa necessari dir que els PIL són ensenyament en català, però que no tot ensenyament en català és fer immersió. Naturalment, el PIL restarà inclòs al projecte lingüístic de centre.

Cal tenir clar que en aquest model de PIL resulta indispensable la informació als pares i mares i la

seua acceptació. Els continguts didàctics s'extreuen dels blocs d'objectius lingüístics principals: a) comprendre la llengua (4 anys); b) produir oralment la llengua (5 anys); c) aprendre a llegir i escriure (6 anys); d) consolidar aquests aprenentatges instrumentals. És també necessari comptar amb professorat de suport per a les classes amb més de 20 infants. □

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES CITADES

APPEL, R. - MUYSKEN, P. (1987). *Language Contact and Bilingualism*. London: Edward Arnold.

ARENAS I SAMPERA, J. (1990). *Llengua i educació a la Catalunya d'avui*. Barcelona: La llar del llibre.

SIGUAN, M. - MACKEY, W.F. (1986). *Educación y bilingüismo*. Madrid: Santillana/Unesco.

SIGUAN, M. (1981). *Educació i pluralitat de llengües*. Palma: Cort.

1 Paraules de presentació, dites a l'Institut de Batxillerat RAMON LLULL (Palma), dia 30 d'abril de 1994, amb motiu de la X Trobada d'Escoles Mallorquines.

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

VENDA DE PIANOS VERTICALS I DE COA

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH
FÖRSTER • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH • PETROF
PFEIFFER • RAMEAU • RÖNISCHE • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda
Més de 70 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÉMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona	Palma	Born de Llibres
Barcelona	Signe	Palma	Embat
Ciutadella	Llibreria Pau	Palma	Jaume de Montsó
Eivissa	Vara de Rei	Palma	Llibres Mallorca
Inca	Casa Pedrós	Palma	Quart Creixent
Palma	Alcaide	Palma	Selecta
Palma	Aloma	Palmanyola	Papereria Clips
Palma	Balmes	València	Tres i Quatre

I als principals quioscs de Palma.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a.....
Adreça.....
C/.....Núm.....Pis.....
Codi Postal.....Població.....
Telèfon.....
Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 3.000 ptes. de quota anual.
Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària / d'estalvi que indic a continuació a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:
Banc/Caixa.....
Agència/Oficina.....
Cte./Lta. núm.....

Signatura

L'ús de la llengua en el lleure

EQUIP ENVIT DEL CENTRE D'ESTUDIS DE L'ESPLAI(*)

"Cal pensar globalment i actuar localment"

1. Introducció

L'estiu és temps de vacances, sobretot pels infants i joves. Cada vegada són més els que realitzen activitats de lleure: campaments, colònies, rutes, escoles d'estiu, etc. Entre 8.000 - 9.000 al.lots i al.lotes de 6 a 18 anys i devers uns 700 monitors i monitores de les nostres Illes duen a terme unes activitats d'educació no formal molt importants i significatives pels infants i joves.

El Centre d'Estudis de l'Esplai, escola d'educadors en el lleure infantil i juvenil, ha realitzat una investigació que du per títol **MONITORS I MONITORES DE TEMPS LLIURE A LES ILLES BALEARS: ALLÒ QUE PENSEN, ALLÒ QUE FAN.**

L'objectiu ha estat conèixer i analitzar a través d'una enquesta el perfil del monitor i la monitora en actiu; el que pensen del lleure, quines són les seves motivacions, com valoren la formació que han rebut, així com analitzen i valoren el seu treball quotidià de monitor o monitora.

La creixent demanda social del lleure ha convertit els monitors i les monitores en un model social pels nins i nines que realitzen aquestes activitats. Sols l'anàlisi acurada del seu rol ens ajudarà a millorar la qualitat dels nostres cursos, a la formació dels propis monitors i, també, a incidir en la dinàmica que duen a terme les institucions.

Com a escola que durant quinze anys ha realitzat cursos de monitors i monitores i directors i directores de

temps lliure infantil i juvenil, amb titulació reconeguda per la Direcció General de Joventut, Menors i Família del Govern Balear, ens interessa tenir un coneixement real i profund d'aquesta realitat.

Un repàs a les dades de l'enquesta, per centrar-nos en el tema, ens permet descriure les característiques més significatives del monitor i la monitora de les Illes Balears actualment i en actiu, és a dir, conèixer el monitor i la monitora "tipus":

- Edat: de 20 a 22 anys (43%)
- Sexe: dona (55%) i home (45%)
- Lloc de residència: Palma (50%), Part forana (31%), Menorca (11%) i Eivissa (4,3%)
- Situació laboral: estudiant (61,5%)
- Nivell de formació: universitari (55,5%) -el 90% han cursat el batxillerat-
- Anys que fa que està en actiu: (4 anys)
- Realitza més d'una activitat de lleure durant l'estiu (71%)
- Té el títol de monitor o està en pràctiques: (80%)
- Durant la seva infància realitzà activitats de lleure: (72,6%)
- Tenia amiatat amb la major part del grup de monitors i monitores abans d'iniciar l'activitat: (67%)
- Consideren que el director és una figura que consta sols a efectes institucionals: (66,6%).
- No els agradaria fer de director o directora: (56,4%)
- El seu treball com a monitor o monitora és en règim de voluntariat

Els monitors i les monitores són majoritàriament estudiants universitaris amb una mitjana d'edat de 22 anys.

Univers: S'han distribuït les enquestes a monitors i monitores que han realitzat activitats de vacances per a infants i joves de 6 a 18 anys a través de les institucions o entitats, aplicant quotes de representació segons la realitat de les activitats de vacances d'estiu a les Illes Balears l'any 1993.

Relació d'entitats i institucions enquestades:

Entitats i associacions: Grups d'Esplai de Mallorca (GDEM), Moviment Escolta i Guiatge de Mallorca MSC, Escoltes de Mallorca, Escoltes de Menorca MSC, Ses Sitges, Estudi 6, G.E.S.A., S'Estaló d'Eivissa, A.J. La Salle Pont d'Inca, A.P.A. del C.P. S'AUBA, Amics del Poble Saharahui, Anem i Exploradores del Rey.

Institucions: Ajuntament d'Alcúdia, Ajuntament de Calvià, Ajuntament de Sant Llorenç des Cardassar, Ajuntament de Manacor, Ajuntament de Palma, Consell Insular de Menorca, Consell Insular d'Eivissa i Govern Balear.

Període durant el qual es contestà l'enquesta: de l'1 d'agost al 15 de setembre de 1993

Pre-enquesta: a 8 persones del 15 al 30 de Juliol de 1993

Enquestes remeses: 225

Enquestes contestades: 124

(7 enquestes han estat descartades perquè no es referien al període de vacances.)

TOTAL ENQUESTES VÀLIDES: 117

Taula 1: Fitxa tècnica de l'enquesta.

amb gratificació econòmica: (58%)

- Satisfet amb el seu treball de monitor o monitora: (valoració global 7,5 sobre 10).

- Creu que la societat no valora la feina dels monitors i monitores de temps lliure: (65,8%).

- Creu que les Balears estan a un nivell inferior (47%), igual (23%), superior (8%) o no ho sap (22%) respecte de la resta de l'Estat en matèria de Joventut i Temps Lliure.

- Pensa que el temps lliure és, fonamentalment, un temps per a: desenvolupar-se (50%), per divertir-se (44,3%) o per descansar (5,7%).

En fer conèixer les conclusions de la investigació volem contribuir a obrir un debat i enriquir les reflexions sobre el treball, la dinàmica i les actituds dels monitors i de les monitores.

En aquest article ens centram en l'ús del català, un apartat de reflexió sociolingüística sobre l'actitud dels monitors i monitores en l'aspecte cultural i identificatiu que més ens caracteritza.

2. L'ÚS DEL CATALÀ

A l'enquesta s'establen dos ítems per aquesta qüestió:

1.- A l'apartat de les dades personals:

català:	54,7%
castellà:	16,2%
català i castellà:	29,1%
altres:	0%

Taula 2: Llengua que parles habitualment.

- Llengua que parles habitualment.

Els resultats són els de la Taula 2.

2.- A l'apartat de valoració de l'activitat:

- Creus que l'activitat d'estiu que portes a terme afavoreix l'ús del català? (puntuació de 1 a 10)

Els resultats són els de la taula 3 i gràfic 1.

La mitjana aritmètica ($\bar{x}$) podria significar una qualificació no

mitjana aritmètica	desviació típica
$\bar{x} = 6,1$	$\delta = 1,8$

Taula 3: Mitjana aritmètica i desviació típica, amb puntuació de 1 a 10, de la valoració de l'ús del català que fan el global de monitors i monitores.

molt alta però suficient. En canvi, la desviació típica (δ), mesura de dispersió, és molt elevada i ja ens adverteix que l'interval abraça valors inferiors a la meitat.

Aprofundint en la valoració que rep cada qualificació, es pot veure que el 30% dels enquestats valora l'ús del català per sota de 5 (vegeu gràfic 1).

És cert que un altre 30% valora l'ús del català com a 9 o 10, és a dir, li concedeix la màxima puntuació. Però aquest factor no ha de ser la nostra preocupació d'ara, sinó analitzar i aprofundir en el tipus de monitor i monitora i en el tipus de gestió que manifesta tan baixa valoració de l'ús del català en les activitats de lleure d'estiu.

Hem analitzat aquesta valoració segons diverses variables:

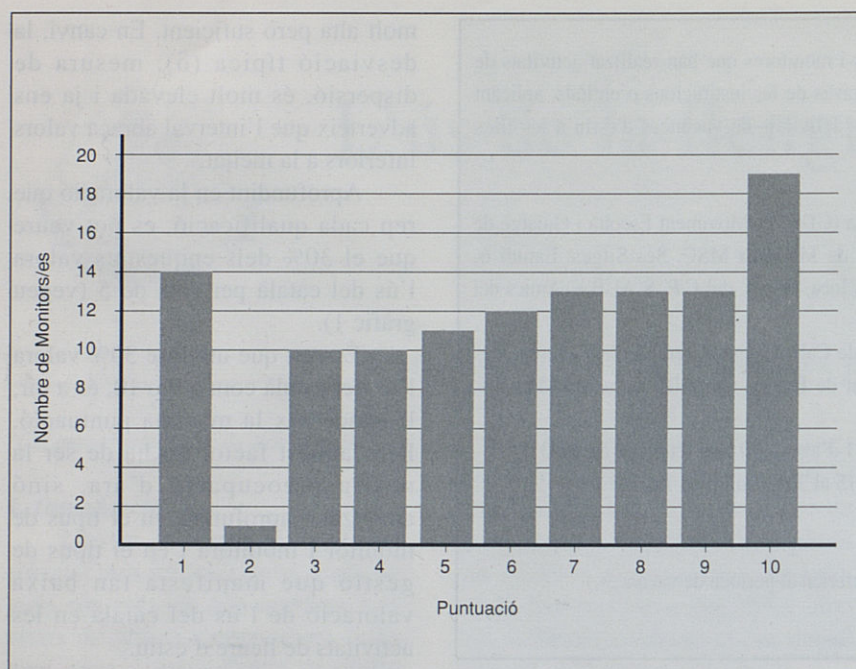
- a) sexe
- b) edat
- c) la llengua habitual del monitor i de la monitora
- d) les activitats d'institucions o d'entitats.

Quant al sexe i edat, direm que són variables que no influeixen significativament en la valoració de l'ús del català.

2.1. Llengua habitual i ús del català

Com es pot observar a la Taula 4, els monitors i monitores catalanoparlants valoren significativament i amb un major grau d'importància la utilització de la llengua catalana. Hi estan més conscienciats i la tenen en compte a l'hora de planificar i realitzar l'activitat.

El fet que els monitors i les monitores castellanoparlants donin menor importància a l'impuls i a l'afavoriment del català es comprén si consideram que ells mateixos declaren que és una qüestió que no dominen. Però en cap moment no ens sembla raonable ni lògic que el procés de normalització lingüística en què estan immersos (coneixement i formació en català) hagi influït tan poc en la seva voluntat d'adaptació i, consegüentment, en els seus hàbits

Gràfic 1. Valoració global de 1 a 10 de l'ús del català segons la puntuació rebuda en les 117 enquestes contestades.

d'ús del català.

Respecte els monitors i monitores que es declaren bilingües, el nivell dels resultats queda entre les dues posicions suara esmentades.

La conclusió d'aquest apartat és evident: els catalanoparlants tenen major conscienciació de l'ús de la

llengua pròpia. Per contra, els castellanoparlants no se senten ni es veuen obligats a utilitzar el català i el deixen de banda.

2.2. Activitats d'institucions o d'entitats i ús del català

Hem analitzat la valoració de

L'actitud positiva en l'ús del català per part dels monitors i monitores és important perquè actuen en un medi educatiu en què hi ha molta facilitat per generar situacions d'ús de la llengua.

	mitjana aritmètica	desviació típica
català	$\bar{x} = 6,68$	$\delta = 2,87$
català/castellà	$\bar{x} = 5,91$	$\delta = 2,67$
castellà	$\bar{x} = 4,31$	$\delta = 2,61$

Taula 4: Mitjana aritmètica i desviació típica de la valoració de l'ús del català segons la llengua que parlin el monitor i la monitora habitualment.

l'ús del català diferenciant els monitors i les monitores que realitzen activitats per a institucions (Ajuntaments, Consells Insulars, Govern Balear) dels monitors i monitores que realitzen activitats per a entitats i/o associacions (G.D.E.M., Escoltisme, A.P.A.s, Clubs, etc.).

La diferència entre les mitjanes aritmètiques és clara i llampan (taula 5): els monitors i les monitores que realitzen activitats d'estiu per a les seves entitats i que treballen amb un grup estable de nins i nines al llarg de tot l'any valoren molt més l'ús del català, poden treballar aquest aspecte a fons i, fins i tot, poden contemplar-

	mitjana aritm.	desviació típica
Entitats	$\bar{x} = 7,1$	$\delta = 2,6$
Institucions	$\bar{x} = 5$	$\delta = 2,8$

Taula 5: Diferència a través de mitjanes aritmètiques i desviacions típiques, amb puntuació de 1 a 10, de la valoració de l'ús del català entre els monitors i les monitores que realitzen activitats per a entitats i els que les realitzen per a institucions.

lo en el seu projecte educatiu.

Per contra, els monitors i les monitores que realitzen activitats d'estiu per a institucions coneixen normalment poc els usuaris i usuàries de l'activitat, que sol durar de 8 a 15 dies. Aquests monitors i aquestes monitores no reben cap tipus d'orientació ni directriu en relació a l'ús de la llengua catalana. Per tant,

En un paper imprès amb el logotip oficial en català, tota la informació va escrita en castellà. Les accions institucionals en el camp del lleure no parteixen d'una perspectiva global i són una clara mostra de la manca de voluntat política, compromís personal i consciència lingüística.

IBS
INSTITUT
BALEAR
DE JOVES

C/ Venerable Jerónimo Anzich, 5
Teléfono: 72 20 01 - 72 21 13
Fax: 72 20 01
07003 Palma de Mallorca

CAMPOS DE TRABAJO. BALEARES (C.T.01344)
VERANO 94

1) NOMBRE DEL CAMPO: Calviá, Mallorca

2) MODALIDAD: Arqueología

3) ENTIDAD COLABORADORA: PIMEN (Pequeña, y mediana empresa), Ayuntamiento de Calviá.

4) TEMA DEL PROYECTO: Excavación de restos arqueológicos de la época romana.

5) DESCRIPCION DEL TRABAJO: Excavación de la villa romana de Sa Mezquida. Restos de edificación y cisternas de época romana. El perfil del participante se adapta a jóvenes motivados por el trabajo arqueológico i preparados para trabajar a pleno sol con altas temperaturas y en especiales condiciones de dureza.

6) TIPO DE CAMPO:	FECHAS	PLAZAS	EIDADES
Internacional	4 al 18/7	15	22-26

7) ALOJAMIENTO/ALIMENTACION: Los participantes ayudarán en las tareas de limpieza y elaboración de las comidas.

8) COSAS QUE LLEVAR: Saco de dormir y sábana, útiles personales, guantes y ropa de faena, sombrero y crema protectora contra el sol. Calzado y ropa deportiva.

9) TIEMPO LIBRE: Actividades de entretenimiento organizadas por los propios participantes, teniendo en cuenta la imprescindible iniciativa y colaboración del joven voluntario en la organización del tiempo libre. Excursiones a pie por la zona y una excursión en autocar por la isla. Se contempla la posibilidad de que los jóvenes voluntarios participen también en las tareas de limpieza y clasificación de materiales de la excavación.

10) INFORMACION SOBRE LOS ALREDEDORES: La villa romana de "Sa Mezquida" se halla situada en el término municipal de Calviá (Mallorca), distante a 20 km de Palma.

sense que sigui una justificació, ateses les circumstàncies apuntades, la seva feina té menys en compte el fet lingüístic.

És clar que per part institucional el fet lingüístic no preocupa gaire i que els polítics de torn estan poc conscienciats per a la tasca de normalització.

En conclusió, la diferència fonamental que existeix entre els dos àmbits obeeix a les diferents metodologies de treball.

3. Consideracions finals

Vists els resultats de l'enquesta consideram que l'ús de la llengua catalana és un punt d'atenció en el qual hem de seguir aprofundint al llarg de properes investigacions.

Però volem acabar dient que actualment, i també en l'àmbit del lleure, es constata poca valoració en l'ús de la llengua catalana, reflex de la poca conscienciació, de l'ambi-

güitat institucional i de l'escassa pressió social que existeix a les Illes sobre la normalització lingüística.

El més greu és que, dins el món del lleure, s'estan fent passes enrere:

1. Fa uns anys, l'ús del català a les activitats de lleure era gairebé generalitzat. Encara que no hi ha dades d'anys precedents, la nostra experiència ens permet veure-ho com una evolució negativa. També ho expressa Jordi Vallespir (1992): "El moviment escolta a Mallorca tornaria a ressorgir a la meitat de la dècada dels cinquanta. Sota el patrocini de l'Església, l'escoltisme s'estructura basant-se en la coneguda tríade de fe, llengua i país". [En realitat la tríade és educació, fe i país.]

Definitivament, aquests valors avui ja no es tenen tan en compte.

2. Els monitors i les monitores són majoritàriament estudiants universitaris amb una mitjana d'edat de 22 anys. Per tant, han rebut una

formació escolar de llengua catalana. D'aquí que contemplem com un dèficit formatiu la manca d'interès que manifesten per l'ús de l'idioma.

El lleure ha canviat.

Els infants ja no tenen els mateixos centres d'interès ni tampoc els monitors i monitores manifesten les mateixes inquietuds que als anys 80.

La generalització i la implantació social de les activitats de lleure durant l'estiu ha consolidat un temps lliure educatiu. Però la quantitat ha fet abandonar o oblidar alguns aspectes qualitius que s'havien assolit.

A partir d'aquesta anàlisi i valoracions cal prendre consciència que la recuperació plena de l'ús social del català, per arribar a la normalitat lingüística real, és una cosa en què tots i cadascú, en la mesura de les nostres possibilitats, hi tenim molt a fer.

Quant al lleure, plantejam els següents reptes:

1.- *Les escoles de formació d'educadors en el lleure:* des dels cursos hem d'afavorir l'actitud positiva vers l'ús del català valorant el fet que els monitors i les monitores actuen en un medi educatiu en què hi ha molta facilitat per generar situacions d'ús de la llengua. El lleure és, sobretot, un espai relacional, vivencial, on el més important és el vincle afectiu i no l'interès per transmetre coneixements conceptuals.

Per aquest motiu l'ús de la llengua també es viu intensament. És més, els infants estructuren la seva personalitat a partir dels models socials que se'ls presenten, per tant les opinions i les accions dels monitors i les monitores poden exercir gran influència en el procés d'adquisició dels usos, hàbits o actituds dels infants. I això afecta també la llengua.

Per totes aquestes raons hem d'incidir des dels nostres cursos perquè l'ús del català sigui tractat i inclòs com a prioritari a l'hora d'elaborar qualsevol projecte.

2.- *Les institucions:* Es fa necessari que es revisin més acuradament els projectes que presenten els

En el procés d'adquisició d'usos, hàbits i actituds dels infants, els monitors i monitores poden exercir gran influència.

equips de monitors i monitores. I que, evidentment, es valorin, com un apartat més dins el projecte, les estratègies que es plantegin afavorir l'ús del català.

Seria convenient i necessari que el director o la directora de l'activitat informàs de les aptituds, coneixements i interès de l'equip de monitors i monitores respecte el desplegament de les estratègies esmentades (tal com es fa de les seves habilitats per a tallers, danses, esports, etc).

Però, com ens mostra la realitat, les accions institucionals a favor de la normalització són poc planificades, no parteixen en cap moment d'una perspectiva global de la situació i són una clara mostra de la

manca d'interès d'unes persones que tenen un mínim nivell de compromís personal, polític i de consciència lingüística. (Vegeu la il·lustració del full de propaganda CAMPOS DE TRABAJO 94). La Llei de Normalització Lingüística és satisfactòria i és una eina molt vàlida, però cal que al darrere hi hagi la voluntat política de compliment.

3.- *Les entitats*: sobretot les associacions, han de seguir marcant la pauta i donant exemple de la coherència que sempre les ha caracteritzat. Sense creure que han assolit i consolidat uns principis, hi han d'aprofundir; així com en el coneixement de la situació per a poder encarar les solucions adients.

4.- *Els monitors i les monitores*: han d'assumir que el seu rol social suposa exercir de model lingüístic.

Si volen desenvolupar un estil educatiu integrador i arrelat al nostre entorn han de fer possible el fet de compartir una identitat cultural que doni suport a la seva feina. I això no és possible sense una integració lingüística.

5.- *La societat*: hauria d'adonar-se que el català s'ensenya a l'escola, s'usa a l'escola. I aquesta acció educativa és fonamental. Però no és suficient. El treball escolar s'ha de recolzar en l'ús i la pràctica generalitzada a tots els àmbits. També en el del lleure.

6.- *Els pares i mares*: tenen dret a saber quina és la llengua habitual del grup en el qual es practicaràn les activitats en què participarà el seu fill o filla. □

Nota bibliogràfica:

Vallespir, Jordi. «Temps lliure i educació», Barcelona 1992. Revista *Estris*, núm. 52, pàg. 29, "L'Esplai a les Illes".

(*) En la redacció d'aquest article han intervingut: Maria Antich, Pere Cortada, Alicia Covas, Antoni Fullana, Mònica Nigorra, Belén Pascual, Mateu Tomàs.

**EDICIONS
DOCUMENTA BALEAR**

Pas d'en Quint 5, entresol 3
07001 Palma
Tel. (971) 71 81 23

Col·lecció **MENJAVENTS**

11. *El procés autonòmic balear (1976-1987)*
R. Mosquera & A. Nadal

en preparació:

12. *L'esquerra mallorquina i el franquisme*
David Ginard Féron

Novetats

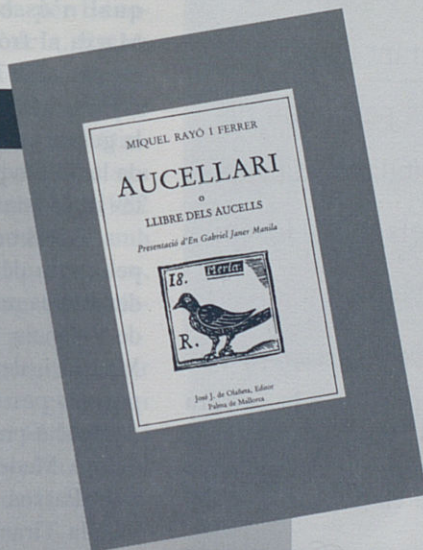
POESIA

Gabarró, Jordi Una Llum a la Finestra 1994, 165 p., 1.975 PTS.	Capell, Ignasi Obscura Delicadesa 1994, 67 p., 1.100 PTS.
Martí i Pol, Miguel Un Hivern Plàcid 1994, 69 p., 800 PTS.	Sagarra Antologia Poètica 1994, 126 p., 590 PTS.
Llorca, Vicenç L'Amic Desert 1994, 73 p., 800 PTS.	Salvat-Papaseit Avantguardista. Manifestos, Cal.ligrames i Altres Poemes 1994, 94 p., 590 PTS.
Parramon, Jordi Claustres i Àgors 1994, 60 p., 1.100 PTS.	

OFERTA

Rayó i Ferrer, Miquel
AUCELLARI
o Llibre
dels Aucells

200 PTS.

VARIS

Manresa, Joan Maria del Mar Bonet 1994, 146 p., 1.250 PTS.	Pasta Gansa 1994, 238 p., 1.200 PTS.
Cadenas, Núria Memòries de Presó (1988-1922) 1994, 273 p., 1.600 PTS.	Pol i Marcús, Antoni Urbanitat de Disseny per a un Final de Mil.leni 1994, 106 p., 1.500 PTS.
Bacca Dowden, Mavis Acusada d'Espia a la Barcelona Franquista 1939/1943 1994, 315 p., 3.000 PTS.	Gomis, Joaquim Joan Miró Fotografies 1941-1981 1994, 160 p., 5.500 PTS.
Brando, Marlon Brando. Les cançons que em va ensenyar la meva mare. 1994, 468 p., 2.990 PTS.	Trias Mercant, S. Les Possessions Mallorquines de l'Arxiduc 1994, 195 p., 7.750 PTS.
	Monzó, Quim No plantaré cap arbre 1994, 222p., 1.600 PTS.

Blasco, A- Segura Fuster, F. Legislació Turística Estatal i Balear 1994, 599 p., 4.900 PTS.	Trias Mercant, S. La Cuina Mallorquina de l'Arxiduc Lluís Salvador 1994, 113p., 1.475 PTS.
Sentís, Carles Viatge en Transmiseria 1994, 127p., 1.500 PTS.	Pomés, L. Teoria i Pràctica del Pa amb Tomàquet 1994, 141p., 1.400 PTS.
Pol i Llompарт, J. LL. La Trapa: Una experiència d'Educació Ambiental a Secundària. 1994, 151 p., 2.400 PTS.	La Construcció de Pedra en Sec a Mallorca. 1994, 55p., 1.500 PTS.
Catàleg d'Espècies caçables 1994, 49 p., 750 PTS.	Llofriu, Pere Les Plantes de Jardí a les Balears 1994, 278p., 7.500 PTS.
G.O.B. Anuari Ornitològic de les Balears 1993, Vol. 8 1994, 136 p., 800 PTS.	Lladonosa i Giró, Josep La Cuina Catalana d'ahir i d'Avui 1994, 215 p., 7.900 PTS.
Ramos, Enric Els Aucells de Menorca 1994, 202 p., 1.800 PTS.	Mulet, M.- Rosselló, R.- Salom, J.M. La Capitalitat de Sineu. S. XIII i XIV 1994, 349p., 2.000 PTS.

TEATRE

Dofman, Ariel La Mort i la Donzella. 1994, 103 p., 950 PTS.	de Sagarra, Josep Maria Teatre Novena Edició de Tres Obres Cabdals amb motiu del centenari de l'autor 1.000 PTS.
Cabrè, Toni La Metamorfosi 1994, 59 p., 835 PTS.	
Boadella, Albert Columbi Lapsus 1994, 85p., 800 PTS.	

Born de llibres

Sant Miquel, 55.
Tel. 71 03 04 - 72 75 40.

07002 Palma de Mallorca

L'ofici d'escriptor: Gonçal Castelló

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Naix a Gandia (La Safor), el dia 9 d'octubre del 1912; estudia Dret i Filosofia i Lletres a la universitat de València, fa uns cursos de francès i és destinat primer a l'institut de segon ensenyament de Cervera del Rio Alhama (La Rioja) i, després, el curs 1934-35, al de Felanitx (Mallorca).

L'any 1930 s'afilia a les Joven-tuts Comunistes i forma part de l'estol de joves que organitzen la «Fderación Universitaria Escolar (FUE)» que tingué una decisiva intervenció en la implantació de la República del 1931. L'any 1935 col·labora directament en la fundació de la «Unió d'Escriptors i Artistes Proletaris (UEAP)» i forma part dels escriptors que editen a València la revista mensual «Nueva Cultura».

La sublevació franquista el sorpren a Madrid on preparava opo-

A Madrid, amb un grup de gent dels Països Catalans, organitza la «Colla Tirant lo Blanc» que serveix per reunir els residents catalans a la capital, entre els quals Josep Melià.

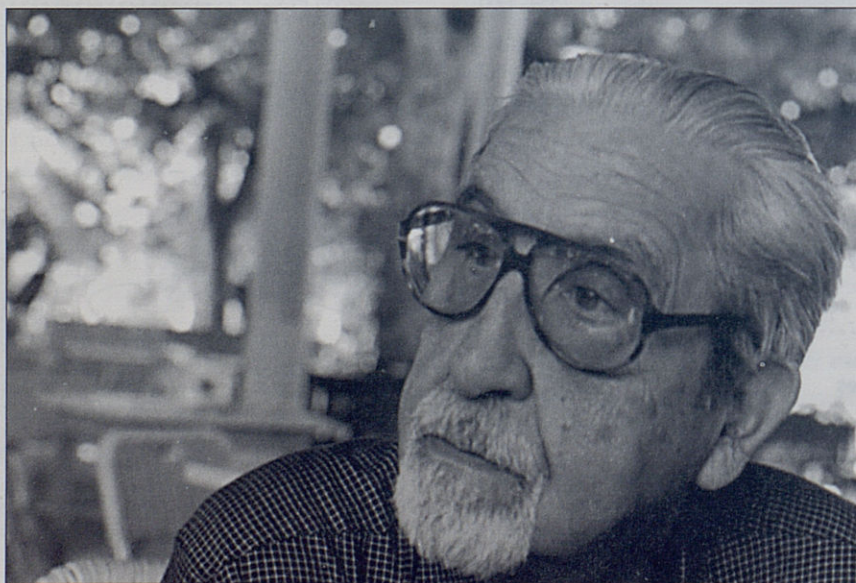
sicions per ingressar a la carrera diplomàtica. S'incorpora voluntari als primers camions que pugen a «la Sierra», intervé en la conquesta del

port de Guadarrama i lluita amb les forces de Galán a Somosierra. El Partit Comunista el reclama a València i actua de sub-delegat de milícies en el Comitè Executiu Popular. Organitza la 22 Brigada Mixta, de la qual n'és el cap «Paco» Galán. Marxa al front de Terol on combat els anys 1937-38; ingressa a l'Escola d'Estat Major de Barcelona i acaba la guerra de Major cap d'Estat Major de la 54 Divisió del front de «Levan-te» de la zona centre-sud.

Acabat el conflicte bèl·lic, passa pel camp de presoners d'Albatera i després és reclòs sis anys a la Model de València. Quan surt, és desterrat a Madrid i, després de deu anys, obté permís per a exercir la professió d'advocat-procurador judicial.

A Madrid, amb un grup de gent dels Països Catalans, organitza la «Colla Tirant lo Blanc» que serveix per reunir els residents catalans a la capital, entre els quals Josep Melià, Francesc de P. Burguera, Julià Garcia Candau, Clemente, Ricard Blasco, Ramon Pi, els pintors Genovès i Zamorano, i molts d'altres. Els seus dots d'organitzador li són reconeguts quan li atorguen el nomenament de «Gran Manifasser».

Col·labora, sempre en català, a diverses publicacions del País Valencià i del Principat: «Ciudad» i «Tossal», de Gandia; «Primera Pàgina», d'Alacant; «Tele-Estel», «Mundo Diario» i, durant sis anys, «Canigó», del Principat. Primer signa amb el pseudònim «Diafebus» i després ja amb el seu propi nom. Actualment és col·laborador de «El Temps», de la

Gonçal Castelló

ciutat de València, i «El Llamp» i l'«Avui», de Barcelona.

El 1970 també col·labora a la revista «Gorg», de València, i quan desapareix per ordre del Ministeri d'Informació s'encarrega durant dos anys de la mateixa publicació, ara sota el nom de «Els quaderns de Gorg».

L'any 1973 publica un recull d'articles aplegats en un volum amb el títol de «Viure de Madrid». Aquest és el seu primer llibre i després el segueixen un altre recull el 1977, sota el nom «Dia a dia dels Països Catalans», publicat per Edicions la Magrana, i el 1979 la novel·la «Sumaríssim d'urgència» que narra els horrors i les humiliacions de la repressió franquista al País Valencià, publicada per Editorial Prometeo de València. En un concurs de contes de la mateixa editorial guanya un premi amb «Sopar de Roders»; en el «Conte del Diumenge», l'any 1981 apareix el seu titulat «I tant que volava!»; i el 1982 guanya el premi «Jaume Roig» amb la novel·la «La clau d'un temps», patrocinat per l'Ajuntament de València i dotat amb 500.000 pts.

Actualment és a punt de sortir el volum de contes «Terra guanyada i altres contes», editat per El Llamp, i té acabada una altra novel·la amb el títol provisional «Dins de la tempesta», encara sense editar.

Fora dels contes, que també tenen un contingut social i humà molt notables, la seva obra abasta la història i evolució de la ciutat de València, dels anys 1930 al 1945, tema cabdal i important poc divulgat. El conjunt de l'obra forma una trilogia en la qual s'insereix, en el canemàs dels esdeveniments històrics, una trama novel·lística en què els personatges de ficció es barregen amb els tipus reals. L'objectiu és intentar salvar de l'oblit fets del País Valencià que intencionadament no han estat divulgats, com hem dit. En resum, una aportació a la memòria col·lectiva de la nostra societat actual.

Gonçal Castelló TERRA GUANYADA I ALTRES CONTES

El problema principal
dels escriptors catalans és
i ha estat els quaranta anys
de manca d'escola catalana
i persecució del nostre
idioma.

Gonçal Castelló SUMARÍSSIM D'URGÈNCIA

ep
colecció Malvarrosa
serie contemporània

«La clau d'un temps», en forma de dietari d'un jove estudiant, narra els anys compresos del final de la dictadura del general Primo de Rivera fins l'adveniment de la República, un període en què la ciutat de València apareix en tots els vessants polítics, socials i costumistes de l'època.

«Dins de la tempesta» fa referència als arrauxats anys que van de la implantació de la República, a la guerra civil i la dramàtica ensulsiada republicana.

«Sumaríssim d'urgència» se centra en el període de la brutal repressió que exerciren els vencedors de la guerra civil.

- *Gonçal, parlem de les teves influències culturals...*

- La meua formació cultural ha estat castellana, com la de tots els de la meua època. Les primeres lectures foren d'autors castellans o traduccions en el mateix idioma, fora de les que he llegit directament en anglès o francès. En la primera joventut fou decisiva la influència de Blasco Ibáñez: recorde que als 14 anys em caigué a les mans «La barraca», me la vaig llegir en una nit. Un altre autor del qual he llegit tota la seva obra ha estat Pio Baroja; també Pérez Galdós, Azorín, Gabriel Miró, Valle Inclán i tota la novel·la francesa del segle XIX: Flaubert, Balzac, Zola, etc.

M'ha marcat molt la narrativa russa traduïda els anys 20 en la col·lecció universal d'Espasa Calpa. Ja en els anys de la República vaig llegir la novel·lística soviètica de la col·lecció Cénit. Una obra que em colpí fou «Sin novedad en el frente», d'Eric M. Remarque, i «La feu», d'Henri Barbusse.

L'estil literari que més s'ajusta al meu tarannà és el de la novel·la realista i expressionista. Totes les modes actuals que intenten introduir nous estils no fan per a mi.

Referent als autors catalans, el primer que vaig llegir fou Santiago Rosinol l'any 1934 a Mallorca, «L'illa de la calma». Me la va recomanar el meu company d'institut,

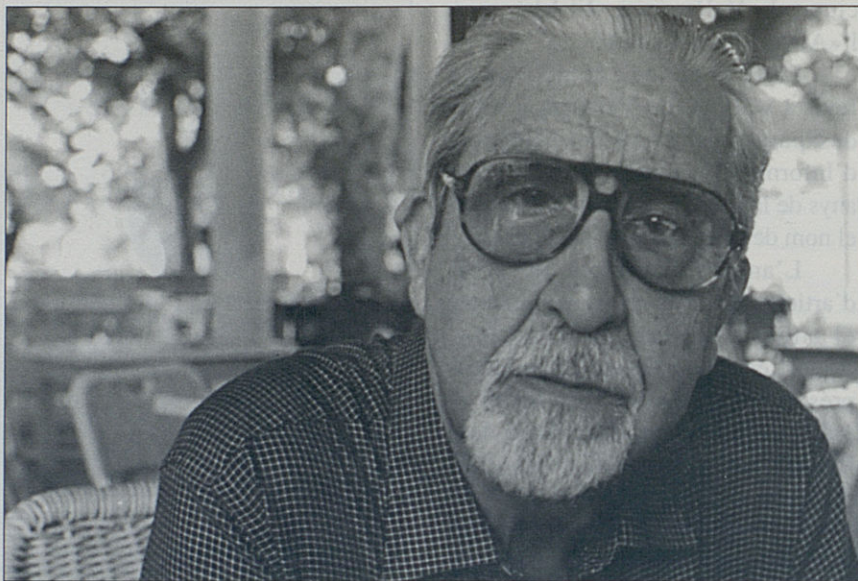
Andreu Crespi. Després, comencí a comprar llibres catalans i un dels primers fou una novetat de l'època, «Camins de nit», de Joan Sebastià Arbó. He llegit Narcís Oller, Víctor Català, Prudenci Bertrana, i tots els moderns, des de Pedroló, Avel·lí Artís, Llorenç Villalonga, Víctor Mora, Mercè Rodoreda, Josep Pla, Isabel Clara Simó, i un llarg etcètera.

- *Ens pots donar la teva opinió damunt els problemes de l'escriptor català?*

- El problema principal dels escriptors catalans és i ha estat els quaranta anys de manca d'escola catalana i persecució del nostre idioma, cosa que ni de bon tros no està solucionada encara. Hem de reconèixer que la majoria del poble dels Països Catalans és analfabet en la pròpia llengua i que, malgrat això, mai no s'havien venut tants llibres en català com ara, sobretot al País Valencià. Hem de partir de la base que abans de la guerra era impensable de trobar una llibreria amb totes les novetats catalanes, i avui a València ciutat n'hi ha almenys una dotzena, i també n'hi ha a tots els pobles de certa importància: a Gandia, per exemple, n'hi ha tres. Per altra banda, no hi ha la promoció que caldria del llibre català, la ràdio i la TV catalanes no s'esforcen massa a tenir un to cultural que afavorisca la lectura, no tenen cap espai periòdic dedicat a l'escriptor i la seua obra.

- *Membre de les Joventuts Comunistes d'ençà el 1931, fundador de la FUE i de la UEAP, quina opinió et mereix la reforma del franquisme, aquest canvi aigualit que ens ha tocat en desgràcia?*

- La transició ha estat una estafada al país. Després de quaranta anys de dicatura, el dictador morí tranquil·lament al llit fent bona la frase «los generales mueren en la cama», i supose que per aquest motiu no hi ha hagut el trencament que calia. L'Estat espanyol es troba avui amb els mateixos problemes amb què es trobava a les acaballes del regnat d'Alfons XIII, és a dir, la

«El problema principal dels escriptors catalans és i ha estat els quaranta anys de manca d'escola catalana i persecució del nostre idioma.»

Els meus llibres sempre
han estat motivats pel desig
de despertar en el meu
poble les preocupacions
que a mi m'han colpit.

revolució democràtico-burguesa oprimides les nacionalitats. Espanya és una entelèquia que amaga el domini de la nació castellana sobre el mosaic de les altres que formen la península ibèrica. El Partit Socialista, que en el segon cognom porta l'apel·latiu d'Espanyol des del seu naixement amb Pablo Iglesias, ha estat sempre un element unificador igual que tots els altres partits castellans. Malgrat que en els seus estatus s'anomenen federalistes, els socialistes són tan centralistes com l'AP de Fraga. El seu obrerisme és un trista còpia i traducció de la dilatada història de traïcions i revisionisme de la social-democràcia de la II Internacional. Per això no és gens

d'estranyar el gir cap a la dreta que pren ara el PSOE, actualment en el poder.

- *Ets un escriptor que fa literatura pel gust de fer-ne?*

- Jo no m'he considerat mai un escriptor que fa literatura pel gust de fer-ne. Els meus llibres sempre han estat motivats pel desig de despertar en el meu poble les preocupacions que a mi m'han colpit. Sóc d'una generació dominada per un clima polític de gran ebullició. Els meus nou anys de República i guerra són fets prou importants per marcar tota la meua producció literària. En canvi, la col·laboració periodística, sobretot al País Valencià, i també al Principat, és clar, ha estat encaminada a conscienciar sobre la realitat i la necessitat de reunificar els Països Catalans.

- *Ens pots parlar del teu mètode de treball?*

- Com que els meus llibres, fins ara, són de vivències i records d'un passat que no convé oblidar, he consultat periòdics de l'època que m'han fet recordar fets que ja tenia un xic boirosos; prenc notes que em serveixen per redactar un primer esborrany a mà, després ho passe a màquina i finalment, un cop corregit, ho dicte a la meua dona i col·laboradora. De tota l'estructura de l'obra

en faig una sinopsi per capítols que vaig desenvolupant poc a poc.

Els contes em surten fàcilment recordant persoantges i anècdotes de la ja meua dilatada vida; guarnits amb detalls de la meua pròpia imaginació, són una recreació de realitats viscudes.

Mai no he intentat d'assajar estils literaris nous. Després de l'*Ulisses* de Joyce, mai no he fet com altres que han volgut imitar-lo. Els articles periodístics són comentaris o rèpliques, diuen que força punyents, de notícies polítiques que ataquen o ridicultizen la nostra realitat de nació catalana.

- Arribam al final de l'entrevista. Has deixat res al tinter?

- M'agradaria fer constar l'oblit en què tenen els nostres mitjans d'informació el millor novel·lista viu del País Valencià: em referisc a Enric Valor i Vives, gramàtic, i lingüista per afegitó, d'una força narrativa excepcional. Recomane la lectura de les seues últimes novel·les, *Sense la terra promesa* i *Temps de batuda*, que, crec, són comparables a les millors de l'escola realista francesa i russa.

L'any 1934-35 vaig viure a Mallorca, a Felanitx, on vaig fer un bon grapat d'amics. Junts fundàrem el *Centre d'Esquerres*. Molts d'ells varen ser afusellats per la brutalitat franquista. Recorde carinyosament el meu bon amic, fa pocs anys mort, Andreu Crespí, el qual fou el meu mestre en catalanisme. Jo, que vaig arribar parlant el meu valencià, a les poques setmanes ja salava, i Crespí em va fer adonar de la unitat del que en deia «la Catalunya gran», avui entès com Països Catalans. □

Un Clàssic Europeu

LLOR
OR
R
T
E
P

Pianos Can Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

El Catàleg col·lectiu de publicacions periòdiques de ciències de la salut

JAUME BOVER

Una de les tares que ha patit la classe bibliotecària ha estat l'aïllament i la manca de col·laboració interbibliotecària. Avui es viuen altres temps i els mitjans informàtics han obert les portes i han forçat un canvi de mentalitats. El catàleg que ara presentam(1) n'és un exemple. És, en definitiva, una prova més dels serveis bibliotecaris a les Balears.

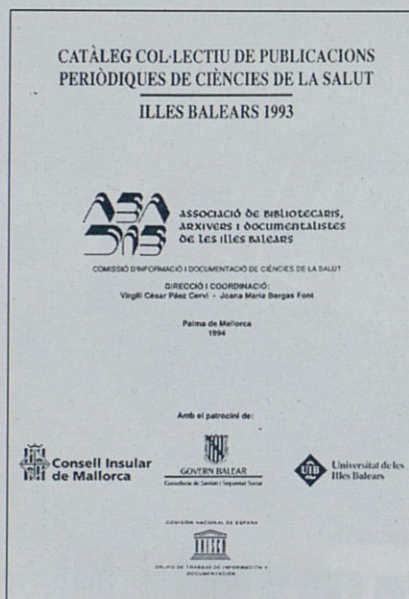
El catàleg

L'obra, impecablement realitzada des del punt de vista tècnic, consta d'una introducció en què es presenten els objectius, un directori de les biblioteques participants, les normes de consulta i codis emprats, el corpus, format d'una sola seqüència de 1150 títols, i els índexs: temàtic, de títols abreujats i dels números de l'ISSN.

Es nota de lluny que els autors -Virgili Cèsar Pérez Cervi i Joana Maria Bergas Font- són professionals i que el catàleg no ha estat fet per afeccionats, car empenen la metodologia més adient i actual. Una obra així optimitzarà els recursos -sempre escassos- i l'utilització conjunta d'un fons que representa un alt cost econòmic a les entitats.

Inclou publicacions vives i també històriques -n'hi ha del segle XIX!- i s'ha optat per una descripció moderna, simple i fàcilment entenedora, molt apropiada per a col·leccions actuals.

Hi han participat 9 biblioteques de les quals 8 són especialitzades de Mallorca, Menorca i Eivissa i una és la Universitat de Palma. Si es decidí incloure el fons històric, tal vegada

hauria estat més oportú comptar amb la participació d'altres biblioteques no especialitzades que conserven fons hemerogràfic antic. El resultat

donaria una imatge més exacta del panorama. No sortirien gaire títols més, però la localització seria més extensa i completa.

Quant a la informació que es dona de les biblioteques, hi manca la complementària sobre les normes d'accés, horaris, etc.

Es detecta també un minúscul error o confusió que no afecta el conjunt. Una cosa són les revistes que es reben a una biblioteca i una altra el catàleg col·lectiu d'una matèria determinada. Perquè si bé a la relació hi figuren alguns -pocs- títols la recepció i la conservació dels quals és correcta, a un centre mèdic són títols que res tenen a veure amb les ciències de la salut. Al repertori en sobren alguns inclosos en els apartats de documentació (informació professional bibliotecària), informàtica, institucions polítiques, ciències jurídiques i dret (els BORs, etc.).

El fons

La consulta del catàleg produeix un altre tipus de reflexions, a part de les estrictament tècniques.

Es nota un lloable esforç per part de les institucions implicades, a partir de finals dels anys 80, més o manco, d'actualitzar el fons per mitjà d'una política d'adquisicions.

Emperò, què són 1150 títols a les Balears el 1993? Un no-res. Avui, i precisament en la biomedicina, aquesta quantitat resulta ínfima. La relació entre el nombre de títols, biblioteques especialitzades, nombre de metges, població de les Balears i renda per càpita, demostra la manca

de dotació de fons a esmentades biblioteques. Almenys s'hauria de multiplicar per cinc.

Quant a les mancances, resulta curiós observar la considerable quantitat de col·leccions actuals incompletes. Aquest fet, a unes biblioteques d'accés restringit i amb uns usuaris fàcilment identificables, vol dir que alguna cosa no funciona.

El més greu, al meu entendre, apareix en allò que no es veu: la filosofia de la política d'adquisicions. Queda palès que la classe mèdica dirigent -almenys la que té poder de decisió en les compres i selecció- ignora o vol ignorar intencionadament les «altres medicines». A finals de segle, quan aquestes medicines ja han sortit de les caveres i han arribat a una massa de població considerable, la qual cosa és un fenomen irreversible, resulta simptomàtic ignorar-les. Al catàleg sols apareix un títol sobre homeopatia i un altre sobre medicina tradicional. No n'hi ha cap sobre fitoteràpia, hidroteràpia, tècniques manuals, magnetoteràpia, dejuni terapèutic, acupuntura, teràpia neural, medicina ayurvèdica, macrobiòtica, medicina antroposòfica, etc. I si la informació sobre aquestes medicines no té cabuda a les biblioteques de ciències de la salut, on caldrà cercar-la?

L'exemple d'aquest catàleg s'hauria d'ampliar a altres camps del coneixement. Manquen repertoris semblants d'humanitats, de ciència i tècnica, etc.

El més important és que el catàleg tenguí continuació periòdica amb actualitzacions, correccions, etc., en definitiva, que no sia una flor d'estiu. Així es disposarà d'una eina de treball fiable, actual i ben feta, com a qualsevol altre lloc del món tecnificat, ni més ni manco. □

(1) Catàleg col·lectiu de publicacions periòdiques de Ciències de la Salut: Illes Balears 1993. Direcció i coordinació: Virgili Cèsar Páez Cervio, Joana Maria Bergas Font.- Associació de Bibliotecaris, Arxivers i Documentalistes de les Illes Balears. Palma de Mallorca, 1994. - 231 p.

GROTRIAN-STEINWEG

Pianos Can Garcias

L'Obra Mestra

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

Conveni subscrit entre la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear i el Col·legi Oficial d'Arquitectes per a la realització de la planimetria de la catedral de Palma

C.B.

La Conselleria de Cultura, Educació i Esports i el Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Balears signaren, el passat mes de setembre, un conveni per a l'elaboració d'un estudi multidisciplinar sobre l'estat actual de la Catedral de Palma.

Aquest projecte inclou l'aixecament fotogramètric terrestre dels plans de la Seu, la realització d'un estudi històric-artístic sobre la construcció i l'elaboració d'un estudi químic sobre el deteriorament de la pedra. També es pretén fomentar l'especialització de tècnics de les Balears en treballs de fotogrametria

del patrimoni arquitectònic i històric.

L'estudi sobre el mal de la pedra, encarregat per la Conselleria de Cultura, Educació i Esports l'any 1992, a la Universitat de Geologia d'Oviedo, va palesar la necessitat de disposar de la planimetria exacta de la Catedral per poder afrontar, amb plantejaments sòlids, les intervencions que l'informe recomana.

En aquest sentit, els resultats de l'estudi planimètric serviran per abordar el programa de reconstrucció global de la Catedral de Palma que la Conselleria de Cultura del Govern Balear durà endavant a tra-

vés del Pla de catedrals que subscriurà amb el Ministeri de Cultura i amb l'Església catòlica, en el mes de gener de 1995. El Pla de catedrals pretén reforçar i donar continuïtat a la col·laboració ja iniciada entre aquestes institucions.

L'estudi planimètric s'aplicarà, en un principi, a la Catedral de Palma, però posteriorment es pretén donar continuïtat a aquesta experiència amb les catedrals d'Eivissa i de Menorca, les quals també requereixen intervencions similars.

El Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Balears serà el coordinador

El primer de l'esquerra és el president del Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Balears, Josep Lluís Juan Coll, al costat el conseller de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, Bartomeu Rotger Amengual, el Bisbe de Mallorca, Teodoro Úbeda, el president del Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics, Juan José Verdera Ros, i el director general de Cultura, Joan Francesc Romero Valenzuela.

d'aquest estudi, en el qual també hi col·laboren la Universitat de les Illes Balears i el Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Mallorca.

L'estudi planimètric es completarà amb un treball d'investigació de caràcter històric sobre el procés de construcció de la Catedral de Palma, que durà a terme la Universitat de les Illes Balears. Aquest treball tractarà d'establir la procedència original dels materials petris utilitzats en la construcció.

També es realitzarà un estudi químic amb l'objectiu d'investigar la pigmentació de color roig i les crostes que apareixen sobre la pedra, per poder realitzar un tractament que permet una aparença idèntica al de la construcció original.

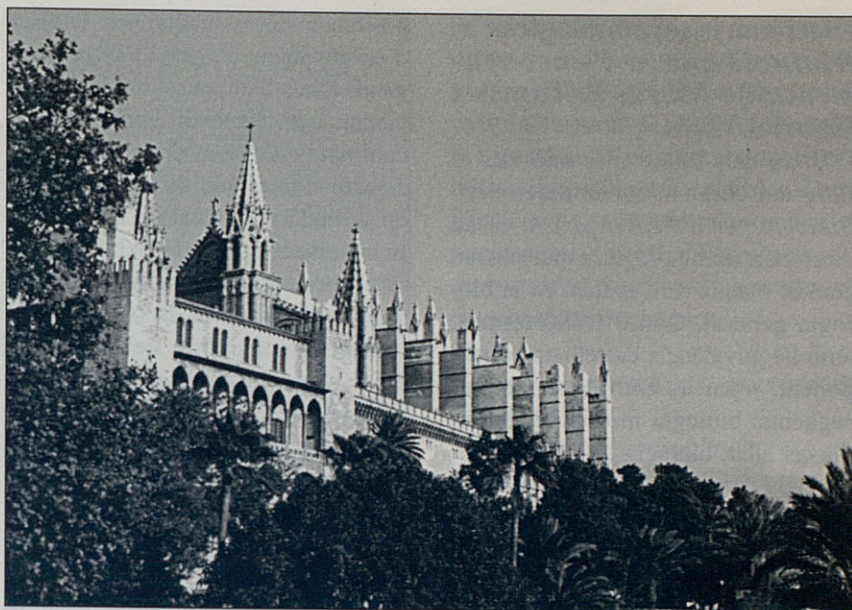
* Procés de l'estudi planimètric de la Catedral de Palma.

Per primera vegada a la nostra Comunitat Autònoma es durà a terme la planimetria d'un edifici mitjançant l'aixecament fotogramètric. Fins ara, a nivell estatal, només el Ministeri de Cultura ha utilitzat aquest mètode per a l'estudi d'alguns edificis importants.

La Conselleria de Cultura, Educació i Esports i el Col·legi Oficial d'Arquitectes, juntament amb les altres institucions que intervenen en el conveni, pretenen que aquest projecte serveixi per formar especialistes, per després comptar amb ells per a l'estudi planimètric d'altres monuments de la nostra Comunitat Autònoma.

Els treballs s'iniciaran a les façanes nord (on es troba la torre del campanar) i sud (façana de la mar) i en els pòrtics de la Catedral (el portal principal o de l'Almudaina i el pòrtic de la Mar o del Mirador, dels quals l'estudi sobre el mal de la pedra, recomana una intervenció immediata) per, posteriorment, i d'acord amb una programació tècnica i econòmica adequada, dur a terme la totalitat del programa.

Així, en la primera fase del conveni, la Conselleria de Cultura encomana al Col·legi Oficial d'Arquitectes

La Seu de Mallorca.

tes la realització de l'aixecament i la restitució fotogramètrica de les façanes principal i lateral sud a escala 1/100 i dels dos pòrtics a escala 1/50.

L'estudi fotogramètric representa un procés de gran complexitat, laboriós i espectacular, que de forma esquemàtica es pot resumir en els punts següents:

- En primer lloc, es confeccionarà un esborrany de cada una de les façanes objecte de l'estudi. Aquest esborrany es quadricula de manera que la façana queda dividida en quadres iguals.

- Després comença la fase més laboriosa i més espectacular del procés: la col·locació d'una bastimentada per tota la façana. Aquests bastiments serviran per col·locar-hi unes dianes fosforescents en el centre de cadascun dels quadres en què està dividida la façana, d'acord amb l'esborrany. Les dianes serviran d'objectiu per a una fotografia. Així, s'aconseguirà una fotografia de tots els quadres i, en conseqüència, de tota la façana.

- Les fotografies es realitzen amb una màquina especial, molt complexa, que sempre s'ha de col·locar a l'altura del quadre que ha de fotografiar, és per això que els bastiments han d'ocupar la totalitat

de la façana, la qual cosa suposa un treball de gran envergadura, ateses les dimensions de cada una de les façanes de la Seu.

- Les dianes fosforescents, al cap d'un temps de ser col·locades, es desprenen i cauen totes soles i no representen en cap moment un dany per a les parets de la Catedral.

- Una vegada es disposa de les fotografies de tots els quadres comença el treball amb la màquina fotogramètrica, la qual, a través d'un ordinador, transforma les fotografies en dibuixos. Quan s'ajunten tots els dibuixos es disposa del pla exacte i complet de la façana.

- Aquest sistema permet la reconstrucció de les parts degradades de les façanes que ja han desaparegut, a través de les fotografies de zones en bon estat de conservació, iguals a les degradades i que serveixen com a model per a la restauració.

- Un dels aspectes que s'ha de tenir present i que encara complica més el procés és el fet que perquè la planimetria resulti exacta, les fotografies no poden tenir cap zona obscura. Això requereix realitzar diverses fotografies d'un mateix quadre i tenir en compte les condicions meteorològiques. □

Diccionaris terminològics.
Biologia per a l'ensenyament., de Maria P. Tomàs i Gabriel Vives

Un dels llibres més utilitzats al llarg del curs sol ser el diccionari. *Biologia per a l'ensenyament* és un diccionari terminològic, especialitzat, com el mateix títol indica, en la biologia general. Conté 1.480 termes, amb l'equivalència castellana corresponent, repartits entre les branques següents: biologia molecular, biologia cel·lular, biologia de l'organisme, biologia de poblacions i biologia dels ecosistemes. La majoria dels termes duen definició, llevat d'aquells en què els conceptes han estat fàcilment representables mitjançant dibuixos, com és el cas de l'aparell digestiu, de l'aparell respiratori, de les artèries del cos humà, dels músculs, etc. Les il·lustracions fan molt més manejable el diccionari, ja que permet veure tot el conjunt de termes que integren, per exemple, un determinat òrgan i precisar-ne la situació. A més de la introducció, en què se'ns explica com l'hem de fer servir, del cos del diccionari i de les il·lustracions, al llibre hi ha un índex d'il·lustracions, un de termes catalans i un de castellans, cosa que n'agilita la recerca.

La finalitat d'aquest llibre és proporcionar una eina de consulta especialitzada que faciliti, tant als

professors com als alumnes, la tasca d'ensenyament als uns i l'aprenentatge als altres. Per aquest motiu, el diccionari s'ha fet tenint en compte els continguts d'ensenyament secundari, a partir d'una sèrie de llibres de text de secundària en català i castellà, que hi ha ressenyats al final del llibre.

Per acabar, cal dir que els autors són dos professors de biologia, fet que ens garanteix un treball rigorós en la selecció dels termes i en les definicions. El Gabinet de Terminologia n'ha fet la revisió sota l'assessorament del TERMCAT. Les il·lustracions les ha fetes Vicenç Satre, dibuixant professional.

M. Magdalena Ramon i Andreu. Gabinet de Terminologia.

Conselleria de Cultura, Educació i Esports.
 Govern Balear. Diccionaris terminològics.
 ISBN: 84-86815-54-1. Palma, 1994.

Una protagonista insòlita.
Sara en el món conegut, de Maria I. Deyà i Antoni Roca.

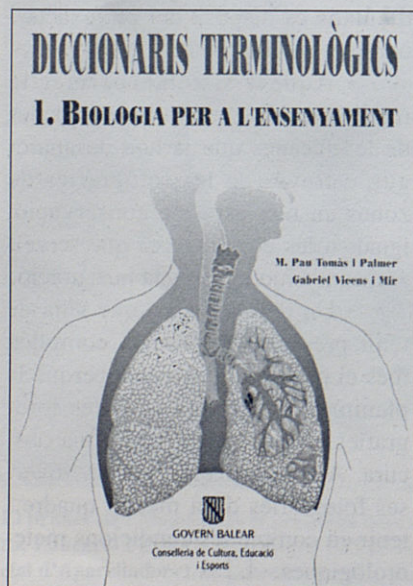
Sara en el món conegut és el primer llibre publicat per Antoni Roca i Jerez i Maria I. Deyà i Ripoll. Antoni Roca és col·laborador habitual en publicacions com «Felanitx», «Pòrtula», «La Nau», o «El Mirall». Tant ell com Maria I. Deyà són mestres -i potser hauria d'afegir també que són pares- i coneixen molt bé el món dels infants.

Sara en el món conegut és una novel·la fantàstica, però amb una protagonista insòlita en aquest tipus de novel·les. Aquest és el tret que defineix millor el llibre. Estam acostumats als herois que, fins i tot, sovint tenen poders superiors als humans. Sempre són joves, forts, sans, bells i intel·ligents. Saben fer de tot i cap obstacle no és excessiu per a la seva capacitat il·limitada. Encara que algunes vegades es vegin estrets davant dificultats insolubles, al final sempre se'n surten bé. Però aquesta novel·la ens presenta un personatge diferent: una nina que no pot

caminar ni expressar-se, que viu reclosa en el seu món, impossibilitada de relacionar-se amb el que l'envolta. Les primeres paraules del llibre ho expliquen ben clarament: «Sempre havia vist com es movien els altres nins, i com parlaven, i com jugaven, i com podien rebotar-se per terra, i com s'enfilaven als bancs del parc i es llençaven despreocupadament sobre l'arena, i com anaven a escola i com corrien, i com s'engrassaven i posaven cara de felicitat en sentir colpejar l'aire a les seves galtes. Ella, Sara, no podia fer res de tot això, però sí que podia fer alguna altra cosa, tot i que el món que l'envoltava ho ignoràs: podia pensar.

Per tant, el viatge imaginari de Sara li permetrà vèncer les limitacions del seu estat físic: ens demostra que el que és viu no és aquell que físicament es mou més, sinó el que és més ple de moviment interior, de sentiments, i és capaç d'estimar més que els altres. Aquest missatge del llibre em sembla molt positiu avui, quan precisament pareix que només interessa el guany material i els sentiments i els ideals no valen res en absolut.

Voldria afegir a tot això que el primer capítol de la novel·la és realment impressionant. Aquest personatge en aparença tan mancat és ple de vida, de força i de voluntat. Els autors ens introdueixen en Sara i el

seu conflicte tot mostrant-nos el contrast entre el que sembla aparentment i el que realment hi ha en el seu interior. En aquest sentit, el primer capítol i el darrer són d'un realisme absolut, que contrasten amb el predomini de l'imaginari i del fantàstic en la resta del llibre. Perquè els autors ens han volgut presentar aquests dos mons diferents i ignorats entre si -el Món Conegut i el Món Desconegut, el de la imaginació i el de la realitat- i ens han volgut explicar que tan real és un com l'altre, que no podem viure només en un d'ells, sinó que els dos es necessiten.

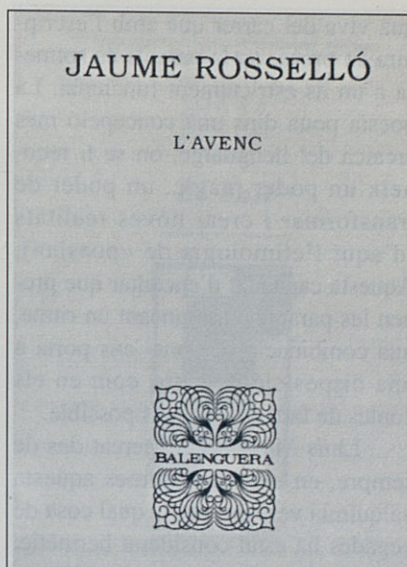
El llibre ens conta aquest viatge fantàstic de Sara al Món Conegut (realment el món «Desconegut» per a nosaltres), gràcies a un «transportador sense nom», en companyia de Fax, un mag-científic, per salvar el regne de Roda de la tirania de Shahor. Sara i Fax viuen moltes aventures, coneixen personatges ben interessants -com Salam-, veuen els dos sols del Món Conegut, viatgen amb els invents de Fax, etc. Fins que al final descobreixen el poder màgic de les lletres, dels noms i de les paraules. Els lectors viuen amb ells les seves aventures i coneixen com Sara i Fax arriben a descobrir les claus que els permetran salvar el Món Conegut de la tirania en què ha caigut.

Crec que Sara en el Món Conegut té totes les qualitats necessàries perquè els lectors s'hi sentin identificats i gaudeixin amb la lectura. Per això, només em cal donar als autors l'enhorabona més sincera i les gràcies per haver-nos contat una història tan plena de tendresa i d'imaginació.

Pere Rosselló i Bover (professor del Departament de Llengua Catalana de la UIB).

Expressió equilibrada i justa. *L'Avenc*, de Jaume Rosselló

Jaume Rosselló i Mir, professor de Psicologia a la UIB, ha arreplegat el millor de la seva obra poètica en el volum titulat *L'Avenc*. Es tracta d'una antologia, com indica el subtítol

tol del llibre, amb voluntat de rescatar de l'oblit i del poder destructor del temps el més sòlid d'una *opera prima*, del caràcter novell de la qual el poeta és ben conscient. D'aquesta manera el temps i la memòria es converteixen en l'eix central de l'aplec i presenten el material poètic des d'un cert distanciament. De fet, «L'Avenc», el poema que dona títol al volum, és bastist sobre aquesta mateixa idea del pas del temps i de la transformació a què condueix:

*«Tots aquells deliris fressats de quan
[la colla
tampoc en tendrien de sentit, enguany,
suara i assuquí,
on ja no som els que fórem»*

I l'últim, «Un poema en el llinard», ens obre la porta del futur (o del present), del que ja no ha estat recollit en el llibre. Aquest distanciament de la pròpia obra és alhora un distanciament de la seva experiència, que al capdavant és el que em sembla que li interessa més comunicar. Tots els poemes parteixen del que ha viscut i, sobretot, *pensat* i *sentit*. Perquè *sentir* i *pensar* són sinònims de *viure* i el poeta, amb la seva obra, sobretot pretén captar tots els diversos matisos de l'existir, sense donar-los mai com a definitius, sinó presentant-los com a moments fugaçs, transitoris, independents uns dels altres. Potser

és per aquest motiu que la selecció de poemes breus que encapçala el volum recull algunes de les peces més interessants del llibre. La brevetat, a més, li permet concentrar millor el contingut a expressar i trobar-hi tant l'expressió màgica com el pensament sintètic. Permeteu-me reproduir, a manera d'exemple, el que clou la primera part:

*«Al capdavant,
ja ho veus,
a l'atlas de ma vida
no hi trobares
la teva geografia.»*

En canvi, en els poemes llargs sovint la dispersió és major, la qual cosa el fa més obscur i més difícil d'interpretar. Això no obstant, alguns poemes llargs aconsegueixen una expressivitat més unitària i, tot i el simbolisme, resulten molt més comunicatius. És el cas, entre d'altres, d'«Ocell d'antuvi» o de «L'unicorn que fórem».

Hem dit que Jaume Rosselló basteix la seva poesia a partir de vivències fragmentàries i concretes. Hauríem d'afegir-hi que aquest caràcter vivencial no implica cap mena de biografisme, ni tampoc cap casta d'expansió sentimental. Tot el contrari, hi ha en la seva poesia una gran dosi de contensió, de recerca de l'expressió equilibrada i justa, que l'allunya del parany de la facilitat. Aquest és un dels principals mèrits de *L'Avenc*, que ens demostra que ens trobam davant l'obra d'un poeta, que s'esforça a mostrar-nos la seva visió del món. Rere els seus versos es transparenten (més que no *narrar-se*) històries d'amor i de frustració, de records, d'enyorances i de rancça, d'amistat, etc. Algunes vegades -«Sonet del seny i la fal·lera a les nocces de l'amic»- es tracta, fins i tot, de vivències concretes, de fets més tost circumstancials o ocasionals. D'altres, en canvi, transcendeix l'anècdota i assoleix un caràcter més general i abstracte, més universal.

Finalment, el seu llenguatge es

mou dins els límits de la correcció més absoluta, amb alguns petits matisos dialectals. Crec, però, que aquests dialectalismes són part de l'escenari que, en certa manera, forma l'entorn del poeta: es tracta del món en què ha tengut lloc el passat perdut, que només en algunes poques ocasions - com en «La casa del lledoner» - es reflecteix directament en els poemes, però que sempre és esmentat, entrevist o tot just suggerit.

Pere Rosselló Bover (professor del Departament de Llengua Catalana de la UIB).

Jaume Rosselló i Mir, *L'Avenc*. Antologia. (Pròleg de Maria de la Pau Janer). (Editorial Moll. Palma, 1994.)

Claredat poètica.

L'instant transparent, de Lluís Massanet

A la darrera fira del llibre, aparegué el recull de poemes *L'instant transparent*,(*) el tercer dins l'obra de Lluís Massanet (Sant Llorenç, 1961), també conegut en el camp de la traducció.

Miquel Àngel Riera, a la presentació que del llibre es féu a Artà, assenyalà una evolució del seu llenguatge cap a la claredat, com d'altra banda podia fer-nos pensar el títol. Sense que es tracti d'un judici de valor, podríem concretar-la en una objectivació més evident que als llibres anteriors, amb un enriquiment de les sensacions i amb tota una celebració de la natura i el paisatge.

El tema de la «claredat» poètica és vell i polèmic; autors, com per exemple T.S. Eliot, són contraris a voler entendre la poesia (almenys en una primera aproximació). És clar que, en qualsevol obra d'art, cal que hi hagi una comunicació, com explica Lluís Massanet en la *Nota introductòria*, ha de ser una comunicació especial, o en darrer terme *allò que es comunica és el poema mateix en tant que forma dotada de realitat pròpia* (p.10).

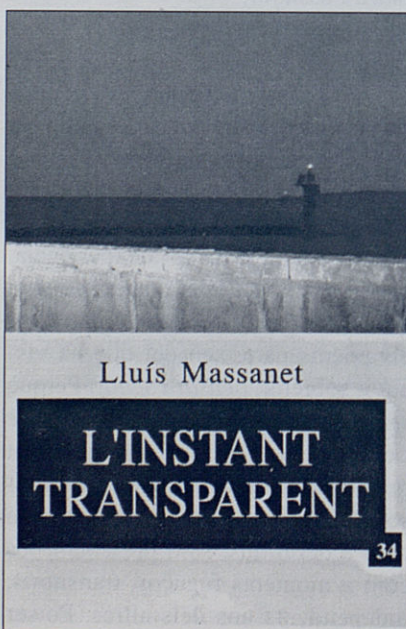
Segons Octavio Paz, el llenguatge poètic té més relació amb la llen-

gua viva del carrer que amb l'escriptura en prosa, on la paraula és sotmesa a un ús estrictament funcional. La poesia poua dins una concepció més arcaica del llenguatge, on se li reconeix un poder màgic, un poder de transformar i crear noves realitats (d'aquí l'etimologia de «poesia»). Aquesta capacitat d'encantar que prenen les paraules -mitjançant un ritme, una combinació de sons- ens porta a una disposició a sentir, com en els contes de fades, que tot és possible.

Lluís Massanet ha cercat des de sempre, en els seus poemes aquesta «alquímia verbal», per la qual cosa de vegades ha estat considerat hermètic. A *L'instant transparent*, aquesta versió màgica del llenguatge es pot trobar tant en el plànol de la forma com en el del contingut (si realment poden separar-se). Així, per exemple, nomenar la persona estimada equival a sentir la seva presència viva:

*tot nou, em brosta
el teu nom
com una líquida
tanyada de joia* (p.20)

*(...) revinclaràs
quan et torni a posar
un nom molsís
que t'escaigui
com una ombra
ben cossada* (p.29)

El nom surt del poeta com surten fulles noves d'un arbre despullat per l'hivern, o té la substància de la llet acabada de munyir.

Com veiem, és una paraula amarrada pels sentits i arrelada en l'experiència més immediata. En el mateix poema 16, celebra el retorn a les paraules com el retorn a la casa pairal:

*i omplir-me la boca
dels sucx transfigurats
en fresca delectança* (p.29)

La paraula serveix per relligar-lo, mitjançant la memòria, a un paisatge, a un conjunt de vivències i sensacions, que vénen en bona mesura de la infantesa i de l'adolescència, i que li permeten refer la identitat malmesa.

Les mateixes paraules que escull ja són plenes de ressons d'aquest món perdut: *molinar-se*, *mol-sís*, *escadusser*, *rial*, *vessunyar*, *xaruc*, *espinta*, etc. Altres vegades és un topònim qui convoca tota una munió de records, i queda com deixat caure al final del poema, en el seu centre de gravetat.

El paisatge, com hem anat veient, és un dels elements cabdals; amarat de records, interioritzat, tan ric emocionalment que el poeta hi estableix un lligam amorós, extremadament sensual:

*L'ermàs, el foc,
la sitja, el formiguer,
memòria que degota
per les cuixes lentes* (p.22)

Els versos que em semblen més bells són els que celebren la natura transfigurada per l'amor i la memòria:

*el bot imminent
sobre l'alçària
irreal del dia,
la barca emmirallada,
la mar de sabó...* (p.33)

El títol del llibre fa, doncs, referència a aquests moments d'acord entre l'exterior i l'interior, on la vida

deixa de mostrar-se com dispersa i el temps conflueix tot en un present immens. És una regió de l'ànima, una manera de vibrar; per això, el títol es troba en singular: per la vívida sensació de realitat i vigília, enfront del temps viscut en una mena d'endormiscament, que sí és plural. Ho podríem anomenar una experiència d'unitat. Poemes com el 7 o el 19 descriuen aquests instants de despertar, on tot cobra una nova consistència.

Aquesta mena de vivència fa que molts poemes tinguin una entonació panteista: qualsevol ser pot esdevenir imatge de la resta de la creació; i, especialment, el cos estimat encén el record de paisatges viscuts:

*rere el lleu horitzó
del teu cos
es perfilen
bancals d'oliveres
com una illa
colombrada de lluny (p.14)*

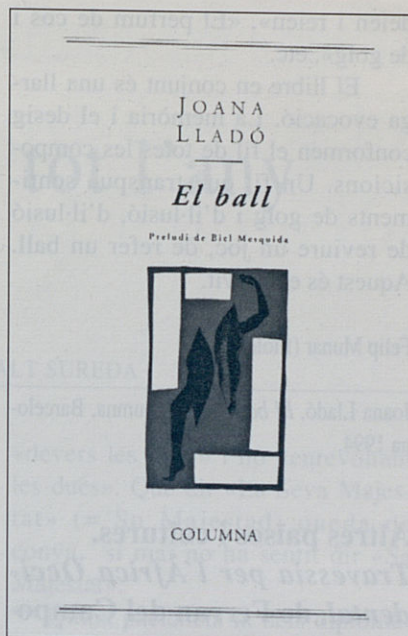
També les imatges poètiques es fan ressò d'aquestes correspondències ordint una xarxa on es confonen present i passat, ànima i natura:

*em molín a toc d'horabaixa
com el ventre fresc
d'una volta de marès (p.25)*

*anit al cel
hi ha mapes
de les molt variables
regions del cor (p.36)*

Tal volta, només he assenyalat de passada el tema amorós, tot i ésser central en el llibre; tanmateix, no podem cercar compartiments estancs: el paisatge transpuja erotisme i el cos estimat és un mirall de tot l'univers. La seva presència és efímera, es dissol en iridiscències, com un prisma; i absent, basta invocar el seu nom perquè el temps prengui altra volta consistència:

*Ets tu el breu instant
que tot ho rescabala?
I som jo la durada eterna*

*de quan no hi ets,
el per a sempre
que m'espina
i m'alçura la sang? (p.16)*

Però, tornant al principi, el poeta pot construir tot aquest edifici sols mitjançant la paraula, eina amb la qual pot aprofundir el coneixement de si mateix, i que el salva de la dispersió, dels miratges, dels malentesos i de tot l'arsenal destructor que té paret de temps:

*(...) pesa tant
la llosa de les coses, la llunyania
que no veig desar-se mai (p.28)*

*bé sé que els anys
han bastit enganyosos
castells de cartes
i han plogut amors miserables (p.27)*

D'aquesta «alquímia del dolor», hi participa també el lector en la mesura que llegint el llibre es llegeix ell mateix, i aprofita les paraules com un fil per trobar el camí al seu propi estatge.

El poema 16, peça cabdal del recull, parteix de la imatge de la paraula com a casa, com a espai per connectar-se a un passat que transcedeix la nostra vida. Aquí els mots

manifesten tot el seu poder creador i, enfront, el temps fa veure l'estrall de la seva desfeta. Tanmateix, en aquest nou habitatge, bastit per la paraula, la salvació ha d'arribar per mediació de l'altre, de la 2a persona:

*perquè he arribat, com a ca
[mumpare,
per esperar-te. (p.30)*

Com Ronsard, espera vèncer el temps amb el seu treball. Però aquí és més un retrobament: l'amant, en la vellesa, un dia es reconeixerà en

*(...) el nom
que només a tu et pertany
com l'ombra que arrossegues.
(p.30)*

Francesc J. Cubells (professor de la Facultat de Filosofia i Lletres de la UIB).

Lluís Massanet, *L'instant transparent*. Publicacions de «Sa Nostra» Caixa de Balears, col. *El turó*, núm.34. Palma, 1994. 40 pàgs.

Un joc sense màscares. *El ball*, de Joana Lladó

En el ball que ens presenta na Joana Lladó hi ha una absència total de màscares: els amants actuen amb les mateixes destreses que ho fan els adolescents -«S'assembla, el meu, a un joc adolescent»- (p.39). És veritat que cerca la complicitat de l'altre, necessària per a qualsevol joc, per a qualsevol dansa, però també és ben cert que és una connivència que no necessita cap instrument de fingiment, cap disfressa: tot «és innocent i inevitable» (p.54).

Al llarg de les trenta-sis composicions contraposa l'estiu -«un foc encès el mes d'agost» (p.40)-, el temps del ball i del joc, amb l'hivern, on els records, moguts per un impetuós desig, volen perpetuar aquells moments viscuts. El romanç d'estiu ha d'esdevenir, doncs, un «assaig d'indiscreció» tanmateix, una espurna de la forta calor viscuda antany.

El ball, emperò, què és sinó un

Grums de tot l'any

MATEU GRIMALT SUREDA

* Quin goig que facin una presó ben espaiosa i confortable; hi podem estar millor quan ens hi hagin tancat «*noctu diuque*».

** El setmanari de parla germànica «Mallorca Magazin» també hi posa una branqueta al fogueró per cremar el català d'aquí quan reitera aquest clixé informatiu: «Molts de rètols indicadors, per enuig dels turistes que saben un poc d'espanyol (*castellano*), es posen en mallorquí i no sempre són intel·ligibles».

* «Aquest butano mos ha duit a sa ruïna», deia un oncle meu propietari de garriga. Si ara l'únic bestiar que hi pastura són els urbanistes o els turistes lucratiu, ben aviat a les garrigues s'hi haurà de fer pagar entrada com als poliesportius.

** Més venturosos varen ser els morts d'espasa que els morts de fam, ja plorà Jeremies fa 2600 anys pensant en gent com els rwandesos.

* No són cap novetat els clubs de castedat. Fins i tot n'hi ha un que, paradoxalment, s'anomena religioses de la concepció.

** I de sobte mentre becava vaig sentir la veu del President vitalici que etzibà, amb trèmula veu de quaresmer, dins la tonada de rondaia: «Mentres se preséntiga, mentres sémbliga i parésquiga que...» (17.08.94).

* Haurien de saber aquests locutors de ràdio esportiva que «alrededor de las dos» es tradueix

«devers les dues» i no «enrevoltant les dues». Que dir «La Seva Majestat» (= Su Majestad) queda de conya, si mai no ha sentit dir «Sa Majestat».

** Quina paciència la dels diplomàtics en El Caire amb els *clergymen* sense problemes d'avortament! En cap moment no han enviat el Vaticà a tocar-se la cúpula.

* No els convendria més, als de Pollença, en lloc de reiterar el ritual fossilitzat de donar llenya als moros, reservar unes quantes energies per a repoblar, en tasca comuna i hora bona, aquelles muntanyes tan pelades? Una feina aspra que tal volta podria animar el mesclat.

** Poble meu, has deixat que les filles del nord sembrassin jardins de gespa i aspargissin l'aigua a dojo. Vet ací que vendrà l'hora, i és ara, en què haureu de guardar les vostres cisternes amb una escopeta.

* Aquell escriptor va descriure un lloc secret de natura i els caminets per arribar-hi: el diumenge següent fou massiva la fauna humana que li ocupà el redol. El misteri quedà trencat! N'hi ha que per exhibicionisme no es retrauren d'aixecar la camisa a sa mare o mostrar els lloms de son pare. Ja s'ha fet el mirífic contuberni del capitalisme amb l'ecologisme!

** «Collia lo rei la rosa, e.l pagès collia lo forment. Feia lo rei regates, solcs e retxes dins l'aigua, e.l pagès feia cap-recs, regates e solcs dins la terra.» /Ramon Llull.

* Tan noble era aquell home difunt, que els cucs se n'hagueren de menjar les despulles duent corbatí.

** Com s'explica que a Ciutat no hi hagi una sucursal o estafeta o oficina de Correus a cada barri per rebre cartes i paquets sense el suplici de la incerta espera? Temptat estic de creure que els cappares tenen accions a companyies privades de missatgeria.

* «Si qua voles apte nubere, nubi pari.»

** Qui sap si com destriament previ per passar la porta del cel, a un funeral catòlic s'ha qualificat els familiars de catòlics descafeïnats i a un altre de reproducció vivent de la sagrada família.

* Als metges d'ara, tot i els ensurts de la responsabilitat civil, els va millor ferm que al seus col·legues messopotàmics del codi d'Hamurabi: només cobraven quan encertaven, i si el malmès era un senyor, bestialment, es tallava la mà del cirurgià.

** Una de les coses que m'agraden més de l'eurodiputada Benàssar és que al corral, per donar-li color, hi té una dotzeneta de gallines. □

Mallorca Magazin
No. 2749 vom 7. Januar 95, Seite 102

Flugziele
moneten drei Stunden auf Koffer warten

Mallorca - Paradies der Schwarzbauer

Wiederholer
vorbei im 11. Jahrestag auf Mallorca

DIESE WOCHE

AUTOVERLEH

KITZ

MAJAS AUTOVERLEH

DINA

Plataforma de joventuts nacionalistes dels PP.CC.: Lluitant pel nostre país, treballant per la pau

MAGÍ MORANTA I MOREY

El passat dia 22 de setembre es tornaren a reunir a Palma, i per segona ocasió, les organitzacions integrants de la Plataforma de Joventuts Nacionalistes dels Països Catalans: Joves d'Unitat Catalana, Joventut Nacionalista de Catalunya, Joves d'Unió Democràtica de Catalunya, Joves de la Unitat del Poble Valencià, Joves del PSM Menorca, Joves d'Esquerra Nacionalista-PSM, Joves d'Unió Mallorquina i Joventut Nacionalista de les Illes.

Les Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya, que en un

principi assistiren a la trobada com a observadors tot i que des de bon començament se'ls havia convidat a formar part de la Plataforma, també signaren els documents que es debateren i se sumaren als compromisos de realitzar conjuntament una campanya d'informació sobre l'objecció de consciència i la insubmissió. Igualment, les Joventuts de l'Entesa Nacionalista i Ecologista d'Eivissa, que s'incorporaren posteriorment a la plataforma, han assumit tots els acords adoptats.

Així, doncs, les perspectives són

molt gratificants per diversos motius: d'una banda, després d'aquesta segona trobada -la primera va ser a Tarragona a l'abril d'enguany i s'hi va constituir la Plataforma- tenim que la pràctica totalitat de les organitzacions polítiques de joves nacionalistes, independentment de la seva ideologia i del seu àmbit territorial d'actuació política, estam treballant en el si de la Plataforma; i d'una altra, s'ha arribat a acords concrets de coherència objectiva: signatura d'un document marc de definició sobre el que és i el que pretén la Plataforma, posiciona-

Representants de grups polítics de joventut que havien acudit a Palma per a la reunió de la plataforma nacionalista, participaren a Lluç en el debat «El nostre futur» programat, dins el X Seminari del Grup Blanquerna (24-9-1994). D'esquerra a dreta: Miquel A. Grimalt, JNI (Joventuts Nacionalistes de les Illes); Xavier Serra, UPV (Joves de la Unitat del Poble Valencià); Magí Moranta, JEN-PSM (Joves d'Esquerra Nacionalista / PSM-Mallorca); Manel Martí, PSM (Joves del PSM-Menorca); Ramon Minoves, JNC (Joventut Nacionalista de Catalunya); Pere Muñoz secretari del Blanquerna, moderador; Magdalena Aguiló, JERC (Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya-Illes); Miquel Forteza, EU (Joves d'Esquerra Unida); Josep Gascon, UDC (Joventuts d'Unió Democràtica de Catalunya); Tomeu Soler, JUM (Joventuts d'Unió Mallorquina).

ment de les organitzacions respecte l'objecció i la insubmissió, i la realització conjunta de l'esmentada campanya informativa.

Abans de fer una ressenya més concreta dels acords i decisions adoptats voldria indicar que la meua organització, els JEN-PSM, es mostra molt satisfeta pel grau de consens assolit, tant durant les jornades en què es va crear la Plataforma, com pels resultats de la primera reunió d'aquest segon encontre en què les organitzacions consensuàrem una política de mínims respecte els documents presentats al debat. El més satisfactori per a nosaltres és poder dir que les decisions foren ràpides i que, excepte la precisió de lleugers matisos, l'acord final s'aconseguí àgilment.

Perquè el lector es faci una idea dels acords, cit algunes parts del document marc:

«... es constitueix [la plataforma] per tal de donar resposta a tota una sèrie de problemàtiques comunes...»

«La constituïm organitzacions de diverses tendències de posicionaments ideològics, polítics, econòmics i socials. Per tant, és lògic i necessari que volguem preservar la independència i la manera de pensar de cada entitat...»

o, finalment, *«... pretenem crear un fòrum de debat... [i] ens comprometem a dur a terme accions comunes en terrenys com la defensa dels nostres drets nacionals, l'objecció de consciència en tots els seus vessants, la degradació del medi ambiental, la llengua, etc.»*

El document marc també fa referències al procés històric que han patit els Països Catalans els darrers segles, a la perillosa tendència d'uniformització cultural i lingüística imperant, així com als riscos que han de superar les cultures minoritzades com la nostra.

Pel que respecta al document sobre objecció i insubmissió, les organitzacions assistents, sense excepció i amb un consens generalitzat en la majoria de les qüestions, coincidírem a afirmar la nostra preo-

cupació per l'actual sistema de la Prestació Social Substitutòria -PSS- i les condicions que han de suportar els objectors: manca de llocs on fer la PSS, poc control de la realització de la prestació, retard excessiu tant

El document marc
també fa referències
al procés històric que
han patit els Països
Catalans els darrers
segles, a la perillosa
tendència
d'uniformització
cultural i lingüística
imperant, així com als
riscos que han de superar
les cultures
minoritzades com la
nostra.

pel que fa al reconeixement com a objector com per saber quan serà notificada la PSS; discriminació de la durada de la PSS (que és de 12 mesos) respecte el servei militar (6 mesos); la situació que no accepta l'objecció sobrevinguda o les raons de caire polític; el fet que sigui el *Consejo Nacional de Objeción de Conciencia* qui faci de jutge a l'hora de determinar la validesa dels raonaments ètics, morals o filosòfics que indueixen el jove a fer-se objector, o el fet que l'Estat defugui la seva responsabilitat a donar informació sobre què és, què representa i com es pot objectar; etc.

Quant a la insubmissió, la Pla-

taforma insisteix que no pot ser una via perseguida per la llei i molt menys castigada amb presó tota vegada que allò que s'està seguint i jutjant és una postura personal o de col·lectius que, emparant-se en la seva consciència no violenta o en una ideologia pacífica es neguen a fer cap servei, ni a l'exèrcit ni a l'Estat. La consciència no es pot empresonar o perseguir i menys en casos en què l'individu manté una actitud personal a favor d'una societat no agressiva i sense exèrcits.

La Plataforma recolzarà tots els joves que es vulguin fer insubmissos o objectors, i reclama que els joves insubmissos empresonats o en tercer grau carcerari siguin posats en llibertat i que se suspenguin tots els judicis en curs.

Conscients, doncs, de la manca d'informació existent i seguint en la línia que ens hem marcat d'incidir i treballar conjuntament en aquelles qüestions que afecten els joves dels Països Catalans, hem decidit emprendre una campanya d'orientació que voldríem tenir dissenyada a començaments de 1995. Inicialment constaria d'un tríptic o un petit quadern amb informació sobre tot el que pugui interessar o afectar el jove que vulgui optar per l'objecció-insubmissió, un cartell i un adhesiu. Abastaria tots els Països Catalans i es desenvoluparia territorialment a càrrec de cadascuna de les organitzacions membres de la Plataforma en funció de les seves possibilitats de calendari, preferència d'àmbit d'actuació i voluntariat disponible.

Del resultat de tot això, així com de la futura tercera trobada, esper poder parlar-ne en un proper article. □

Palma, octubre 1994.

Magí Moranta i Morey és el secretari general dels Joves d'Esquerra Nacionalista-PSM.

Una demanda urgent de transparència al «reciclatge cosmètic» del CIM

MACIÀ BLÀZQUEZ I SALOM

El Consell Insular de Mallorca ha contractat l'empresa TIRME per a incinerar tots els residus urbans de l'illa. Amb aquesta decisió es posa contrari del món post-industrial i de la política de la Unió Europea (que és d'on majoritàriament ens arriben els turistes), partidària i promotora del reciclatge.

El reciclatge és, malgrat tot, si cal, més aconsellable i necessari a Mallorca, donades l'especialització econòmica d'activitats turístiques que requereixen la conservació i millora mediambiental, i la limitació que existeix a l'illa de sòl i aigua com a recursos bàsics que la incineració.

Resoldre la disjuntiva incineració / reciclatge exigeix determinació i fermesa. Si s'opta per la incineració, no s'optimitzarà la construcció de la macro-incineradora projectada per TIRME si no és

abocant-hi tots els residus.

Si s'opta pel reciclatge, aquest ha de ser seriós i tot el complet possible per tal de fer innecessària la incineració.

El que no pot ser, perquè resulta vergonyós, és que es faci «reciclatge cosmètic» per pur electoralisme i es mantengui la despesa multimilionària de la incineradora.

Com a europeus que pertanyem a una societat post-industrial (mai millor dit per a una Mallorca del turisme i dels serveis), ens feim ressò i ens convencem del canvi de mentalitat que ens exigeix el segle XXI. Tots els mitjans de comunicació ens bombardegen amb missatges de respecte a la natura, optimització dels recursos naturals i desenvolupament econòmic sostenible. Se'ns demana un canvi d'actitud i de conducta. «Pensa

globalment i actua localment».

Però, quan volem fer cas dels eslògans publicitaris ens trobam amb el desencís de la incoherència de la nostra pròpia Administració: incinerar, sí; reciclar, també, és clar que sí! Però només de cara a la galeria, al trast s'hi amuntega tot.

L'operació de «reciclatge cosmètic» que duu a terme el CIM ha arribat a tal extrem de desvirtuació que se sent de boca en boca el comentari que «...tots els fems acabar allà mateix! No val la pena de fer l'esforç de seleccionar i abocar separatament el paper, la roba, el vidre, les llaines, la ferralla...!»

El CIM ha d'aprendre transparència i seriositat. El reciclatge no pot ser un pur engany, i no es pot ensarronar la gent fent-li creure el que no és. Es fa imprescindible «transparentar» el procés del reciclatge, que s'informi seriosament, que es promogui la indústria local i es creïn llocs de feina en comptes de donar el guany a la indústria forana.

Acabar tots contaminats i encara haver de rectificar en pocs anys després d'haver-nos endeutat, seria un procés bastant bèstia per a la eliminació dels nostres residus urbans.

Macià Blàzquez i Salom és geògraf.

"ES RACONET"

PER: *David*

EL MEU CARÀCTER I LA MEVA CONSTITUCIÓ FÍSICA EM
VÉENEN DE NAIXEMENT I DETERMINEN LA MEVA
PERSONALITAT, L'ENTORN FAMILIAR DETERMINA LA
MEVA PERSONALITAT, L'ENTORN SOCIAL TAMBÉ
DETERMINA LA MEVA PERSONALITAT, ELS FENOMENS
FÍSICS I AMBIENTALS DETERMINEN LA MEVA
PERSONALITAT, I LLAVORS, ...JO QUÈ HI PINT?

FUNDACIÓ
JAUME I

XVII Premis BALDIRI REIXAC

Convocatòria per al curs 1994-95
Dotació total 11.000.000 ptes.

Aquests premis, destinats a l'estímul i el reconeixement de l'escola catalana, són dotats per la Fundació Jaume I amb les aportacions dels receptors del llibre-nadala que la Fundació trameta cada any a les persones interessades per la nostra cultura.

L'àmbit d'actuació és el dels Països Catalans. L'organització dels premis compta amb l'assessorament de la DEC d'Òmnium Cultural. Els Premis Baldiri Reixac són convocats en tres modalitats:

1 PREMIS A ESCOLES

12 premis de 500.000 ptes. cadascun.

Serà premiada la qualitat global de l'actuació escolar en l'aspecte concret de la catalanitat. És indispensable que el lloc que ocupen la llengua i la cultura catalanes en el projecte educatiu i en el conjunt de les activitats de l'escola s'adigui a l'aplicació efectiva del Projecte Lingüístic del Centre.

Per a participar-hi cal omplir i trametre el QÜESTIONARI que facilita la FUNDACIÓ JAUME I, així com la documentació que s'hi demana.

Les escoles ja presentades en anys anteriors i no premiades que desitgin optar a aquesta convocatòria, només caldrà que presentin el qüestionari actualitzat, sense necessitat d'aportar documentació nova.

No es poden presentar les escoles guardonades en convocatòries anteriors.

2 PREMI A MESTRES I PROFESSORS

Dotat amb 800.000 ptes. que es distribueixen com segueix:

400.000 ptes. al treball guardonat, i una subvenció de.

400.000 ptes. per a contribuir a la seva edició.

Destinat a docents de tots els nivells, serà atorgat a un treball inèdit de temàtica pedagògica que contribueixi a l'ensenyament en català a qualsevol àmbit educatiu.

Cal acompanyar els treballs -presentats anònimament- amb la FITXA D'INSCRIPCIÓ complimentada, dins un sobre tancat. A l'exterior hi constarà només el títol del treball.

A l'edició del treball premiat s'hi farà constar el premi amb el qual ha estat guardonat.

El Jurat podrà dividir el premi o deixar-lo sense adjudicar.

3 PREMIS ALS ALUMNES

53 premis de 80.000 ptes. cadascun, en llibres catalans a triar pels interessats.

Seràn atorgats a treballs escolars fets, preferentment en equip per alumnes de qualsevol nivell educatiu no universitari.

Els treballs hauran de ser en català i podran tractar de qualsevol de les matèries o les àrees dels diversos cicles escolars, així com ésser resultat d'activitats escolars: excursions i visites, periòdics escolars i diaris de classe, col·leccions, àudiovisuals, etc. (dels murals, maquetes i manualitats més grans de 60 x 60 cm., només se n'admetran fotografies).

El Jurat considerarà d'una manera especial els treballs que suposin un esforç de penetració en la realitat nacional catalana i en la nostra tradició cultural.

Els treballs s'acompanyaran d'una memòria breu, no més llarga de dos folis, on s'especificaran les motivacions, les circumstàncies, la manera com s'ha fet el treball, etc. Quan es tracti d'alumnes d'e-

ducació infantil, del Cicle Inicial d'Educació Primària o d'Educació Especial, la memòria podrà ser redactada pel mestre. Per a optar al premi, és imprescindible acompanyar cada treball amb la FITXA D'INSCRIPCIÓ, segons el model que en facilita la FUNDACIÓ JAUME I.

No seran admesos els treballs que no vagin acompanyats de l'esmentada fitxa d'inscripció complimentada.

ASPECTES GENERALS

Els treballs i la documentació s'han d'adreçar a la FUNDACIÓ JAUME I, Aribau, 185, 3r., 08021 BARCELONA, Tel. i Fax 200.53.47

El termini de presentació s'acabarà el dia 15 de febrer de 1995. Els treballs tramesos per correu que arribin després d'aquesta data, només seran admesos si al mata-segells consta que la tramesa és anterior al 8 de febrer.

Els treballs no premiats podran ésser recollits des del 20 de juny fins al 17 d'octubre, mitjançant la presentació del rebut d'entrada.

La FUNDACIÓ JAUME I podrà disposar dels treballs premiats durant un any per tal d'exposar-los i promoure'n la difusió.

Premis BALDIRI REIXAC

Aribau, 185 - Tel. 200 53 47
08021 Barcelona

Amb el patrocini honorífic de la

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Pianos Can Garcias[®]

Pere Josep Garcias
Pianer

since 1878

Rösler